សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

University Royale de Droit et des Science Economies

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

របបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី ០៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០២៣ ដល់ ថ្ងៃទី ៣១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០២៣

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ ៖ **ហាក់ ឆាយហ៊ី**

រស្មី ពេជ្ររ័ត្នន៍

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

សាស្ត្រាចារ្យជំនួយ **ម៉ូលី បញ្ញា**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី **២៣**

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៩

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២៣

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ឈ្មោះ **ហាក់ ឆាយហ៊ី** និង **រស្មី ពេជ្ររ័ត្នន៍** ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្រ្ត ជំនាន់ទី២៣ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និង វិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច **ឆ្នាំ២០១៩-២០២៣** សូមលំឱនកាយវាចាចិត្ត ដើម្បីសម្តែងនូវការដឹងគុណ និង កតញ្ញូតាធម៌ យ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតជូនចំពោះ ៖

លោកឪពុក ហាក់ ឆាយខួន **លោកឪពុក សុត រស្មី**

អ្នកម្តាយ ឆាយ បុប្ផា **អ្នកម្តាយ ស្រ៊ុន សុភាព**

យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតទៅដល់លោកឪពុកអ្នកម្តាយជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដែលបានផ្តល់កំណើត និង ខិតខំប្រឹងប្រែងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូនតាំងពីកូនបានកើតរហូតដល់ធំដឹងក្តីជាមួយការអប់រំល្អៗ និង បំពេញបំណងប្រាថ្នារូបកូនប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌ ព្រមទាំងបានជួយផ្គត់ផ្គង់ទំនុកបម្រុងលះបង់គ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាង មិនថាកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ផ្នែកស្មារតី ថវិកា ព្រមទាំងផ្នែកសម្ភារៈ ក្នុងគោលបំណងចង់ឃើញកូនៗមានគុណតម្លៃ ទទួលបានការអប់រំដែលល្អ ចាប់តាំងពីថ្នាក់កុមារដ្ឋានរហូតដល់ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា ដើម្បីឲ្យកូនបានក្លាយជាបុគ្គលមានតម្លៃទាំងចំពោះខ្លួនឯង គ្រួសារ និង សង្គមជាតិ ។

យើងខ្ញុំសូមគោរពថ្លែងអំណរគុណចំពោះ **ឯកឧត្តមសាកលវិទ្យាធិការ សកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធិបុរស** នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និង វិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានអនុញ្ញាតផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យយើងខ្ញុំទាំងពីរទទួលបាននូវឱកាសក្នុងការចូលសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច។ **លោកគ្រូ អ្នកគ្រូសាស្រ្តាចារ្យ** គ្រប់រូបនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និង វិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែងអស់ពីកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ក្នុងការបង្ហាត់បង្ហាញបង្រៀនយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ ផ្តល់ដំបូន្មានល្អៗ ព្រមទាំងផ្ទេរនូវចំណេះដឹង និង បទពិសោធន៍ ដល់ពួកយើងខ្ញុំក៏ដូចជាសិស្សដទៃទៀតក្នុងអំឡុងពេល៤ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ។

យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះ អ្នកគ្រូសាស្រ្តាចារ្យ **ប៉ូលី បញ្ញា** ជាសាស្រ្តាចារ្យជំនួយដែលបានដឹកនាំក្នុងការសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រផ្នែកនីតិសាស្រ្តមួយនេះ ព្រមទាំងជួយណែនាំ ត្រួតពិនិត្យ កែតម្រូវចំណុចខ្វះខាត ចង្អុលបង្ហាញ ផ្តល់មតិយោបល់ ដំបូន្មានល្អៗ ទាំងផ្នែកស្មារតីនិងផ្តល់ឯកសារជំនួយផ្សេងៗ ជាពិសេសគឺពេលវេលាដ៏មានតម្លៃរបស់អ្នកគ្រូនៅក្នុងកិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយនេះចាប់តាំងពីចំណុចចាប់ផ្តើមរហូតដល់សារណាមួយនេះបានបញ្ចប់ប្រកបដោយភាពជោគជ័យ។

ជាទីចុងបញ្ចប់យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់សូមលើកហត្ថប្រណមបួងសួងដល់បារមីវត្ថុសក្តិសិទ្ធិទេព្តាក្នុងលោក សូមប្រសិទ្ធិពរជ័យសិរីសួស្តីជូនចំពោះ **អ្នកមានគុណទាំងពីររបស់យើងខ្ញុំដែលជាលោកឪពុក និង អ្នកម្តាយ ឯកឧត្តមបណ្ឌិតសាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស ព្រមទាំងលោកគ្រូ អ្នកគ្រូសាស្រ្តាចារ្យ មិត្តភក្តិទាំងអស់ និង អ្នកគ្រូសាស្រ្តាចារ្យដឹកនាំសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្រ្ត ប៉ូលី បញ្ញា** សូមជួបប្រទះតែនឹងសេចក្តីសុខ សេចក្តីចម្រើន សុខភាពល្អ ជោគជ័យគ្រប់ភារកិច្ចការងារ ព្រមទាំងជួបពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការ គឺ **អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។**

អារម្ភកថា

សៀវភៅសារណាដែលកំពុងតែមានវត្តមាននៅក្នុងដៃរបស់លោកអ្នកនេះគឺត្រូវបានសម្រិតសម្រាំងយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការខិតខំស្រាវជ្រាវដោយយកចិត្តទុកដាក់ជាទីបំផុត ដោយដកស្រង់នូវខ្លឹមសារនិងគោលគំនិតប្រកបដោយគុណភាព និង សារៈប្រយោជន៍យ៉ាងចាំបាច់គួរជាទីកត់សម្គាល់បំផុត ដើម្បីយកមកចងក្រងជាសៀវភៅនេះឡើងក្នុងគោលបំណងពង្រីកចំណេះដឹងបន្ថែមអោយកាន់តែស៊ីជម្រៅលើកិច្ចសន្យា ។

នៅក្នុងសង្គមរស់នៅនាពេលបច្ចុប្បន្ន យើងខ្ញុំបានមើលឃើញថា ការទំនាក់ទំនង រវាងបុគ្គលនឹងបុគ្គល រវាងបុគ្គលនឹងនីតិបុគ្គល ពិតជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំង និង មានភាពចាំបាច់សម្រាប់បំពេញតម្រូវការក្នុងការរស់នៅ និង ការវិនិយោគ ។ យ៉ាងណាមិញការទំនាក់ទំនងនេះ ប្រាដកណាស់នឹងនាំមកនូវចំណងគតិយុត្តរវាងគូភាគីទាំងសងខាង ដូចនេះរាល់ទំនាក់ទំនងក្នុងវិស័យជំនួញគឺពិតជាចាំបាច់ណាស់ក្នុងការតម្រូវឲ្យមានកិច្ចសន្យាច្បាស់លាស់។ នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាក៏បានចែងផងដែរ នូវប្រភេទនៃកិច្ចសន្យាជាច្រើនដែលមានការប្រើប្រាស់នៅក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា។ ដោយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃនេះ គឺប្រជាពលរដ្ឋគាត់តែងតែបង្កើតកិច្ចសន្យានៅក្នុងមុខជំនួញផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ដើម្បីធ្វើជាភស្តុតាងនៅក្នុងករណីដែលមានវិវាទកើតឡើង ឬ ក៏ភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនបានត្រឹមត្រូវ ដូច្នេះគាត់អាចប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រសង្គ្រោះកិច្ចសន្យា រួមមានដូចជា ការឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយបង្ខំ សំណងនៃការខូចខាត និង ការរំលាយកិច្ចសន្យាជាដើម ប៉ុន្តែដោយមានប្រជាពលរដ្ឋយើងខ្លះទៀតពួកគាត់ពុំទាន់បានយល់ច្បាស់និងសិក្សាឲ្យបានស៊ីជម្រៅនៅឡើយទេ អំពីនីតិវិធីនៃការបង្កើត-ការរំលាយកិច្ចសន្យា និង អានុភាពសំណងការខូចខាតនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ហេតុដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានមូលមតិគ្នាសម្រេចចិត្តចងក្រងសារណាក្រោមប្រធានបទ **របបគតិយុតនៃកិច្ចសន្យា** នេះឡើង ។

ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ យើងខ្ញុំទាំងពីរក៏សូមខន្តីអភ័យទោសទុកជាមុនពីសំណាក់លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សិស្ស និស្សិត និង មិត្តអ្នកអានទាំងអស់ នូវរាល់កំហុសឆ្គាំឆ្គងដែលកើតមានឡើងដោយអចេតនាណាមួយដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងសៀវភៅកិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយក្បាលនេះ ពីព្រោះថា នៅក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវតែងតែមាននូវចំណុចខ្វះខាតមួយចំនួនជាក់ជាមិនខាន ទាំងអក្ខរាវិរុទ្ធក្តី ទាំងពាក្យពេចន៍ និង ទាំងអត្ថន័យក្តី ។ ដូច្នេះហើយយើងខ្ញុំទាំងពីររូបរងចាំជានិច្ចនូវរាល់មតិរិះគន់ដើម្បីស្ថាបនាដោយក្តីរីករាយ ពីសំណាក់សាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សិស្ស និស្សិត ក៏ដូចជាមិត្តអ្នកអានទាំងអស់ដែលនឹងកំពុងបានអាននូវសារណារបស់យើងខ្ញុំទាំងពីរ។ យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថាស្នាដៃនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាមួយនេះនឹង ផ្តល់មកនូវជាឯកសារដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ និង ចូលរួមបំពេញតម្រូវការ ព្រមទាំងលើកកម្ពស់ជីវភាពនៃការរស់នៅបន្ថែមមួយកម្រិតទៀតចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូប ក៏ដូចជាលើកស្ទួយវិស័យយុត្តិធម៌ វិស័យឯកជន វិស័យនានាផ្សេងទៀត និង ជាពិសេសជួយឲ្យនីតិរដ្ឋនៅប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែរីកចម្រើនឆ្ពោះទៅមុខ ។

ជាចុងក្រោយ យើងខ្ញុំទាំងពីរសូមជូនពរទៅដល់មិត្តអ្នកអានទាំងអស់អោយជួបតែពុទ្ធពរទាំង ៤(បួន) គឺ **អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។**

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១

២. ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ ១

៣. គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ ២

៤. ទំហំ និង ដែនកំណត់នៃការស្រាវជ្រាវ... ២

៥. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ.. ៣

៦. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ ៣

៧. រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ... ៣

ជំពូកទី ១

សញ្ញាណទូទៅនៃកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ កិច្ចសន្យា និង ទ្រឹស្តីស្វ័យភាពនៃឆន្ទៈសេរី.. ៤

ផ្នែកទី ២ ៖ គោលការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងនីតិកិច្ចសន្យា.. ៥

១. គោលការណ៍ស្វ័យភាពខាងឆន្ទៈ ៥

២. គោលការណ៍សេរីភាពនៃការចុះកិច្ចសន្យា ៥

៣. បទប្បញ្ញត្តិតាមស្ម័គ្រចិត្ត និង បទប្បញ្ញត្តិដោយបង្ខំ ៦

៤.គោលការណ៍សុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ៦

ផ្នែកទី ៣ ៖ ចំណាត់ថ្នាក់នៃកិច្ចសន្យា.. ៦

១. កិច្ចសន្យាដែលយកតម្លៃថ្នូរ ៦

២. កិច្ចសន្យាដែលមិនយកតម្លៃថ្នូរ ៧

៣. កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី.. ៧

៤. កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី... ៧

ជំពូកទី ២
ការបង្កើតកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ គោលការណ៍នៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា..៨

កថាភាគទី ១ ៖ ការព្រមព្រៀង..៨

កថាភាគទី ២ ៖ សំណើ...៨

១. លក្ខខណ្ឌនៃសំណើ...៨

១.១. គោលបំណងពិតប្រាកដ...៩

១.២. ភាពច្បាស់លាស់នៃសំណើ...៩

១.៣. ការជូនដំណឹងអំពីសំណើ..៩

២. កាលកំណត់នៃសំណើ...៩

២.១. សំណើដែលមានកំណត់អំឡុងពេល...៩

២.២. សំណើដែលគ្មានកំណត់អំឡុងពេល..១០

៣. ការបញ្ចប់សំណើ..១១

កថាភាគទី ៣ ៖ ស្ទីការ..១១

១. លក្ខខណ្ឌនៃស្ទីការ...១១

១.១. អ្នកមានសិទ្ធិក្នុងការផ្តល់ស្ទីការ..១២

១.២. ការជូនដំណឹងអំពីស្ទីការ...១២

១.៣. ស្ទីការត្រូវតែធ្វើមុនពេលសំណើរលត់..១២

កថាភាគទី ៤ ៖ វិការៈនៃការព្រមព្រៀង...១២

១. ការភ័ន្តច្រឡំ...១៣

២. ការឆបោក...១៣

៣. ព័ត៌មានមិនពិត..១៤

៤. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព..១៤

៥. អំពើកេងចំណេញហួសហេតុ...១៥

៦. ការគំរាមកំហែង...១៥

ផ្នែកទី ២ ៖ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ១៦

កថាភាគទី ១ ៖ ភាពស្របច្បាប់ឬភាពផ្ទុយនឹងការអនុវត្តដោយបង្ខំ..........................១៦

កថាភាគទី ២ ៖ ភាពមិនផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនិងទំនៀមទំលាប់ល្អ ១៧

ផ្នែកទី ៣ ៖ សមត្ថភាពចុះកិច្ចសន្យា ១៨

កថាភាគទី ១ ៖ ជនដែលអាចចុះកិច្ចសន្យា..១៨

១. នីតិជន..១៨

២. អនីតិជនដែលមានអត្តាធីនភាព..១៩

៣. អនីតិជនដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រកបអាជីវកម្ម ១៩

កថាភាគទី ២ ៖ ជនដែលមិនអាចចុះកិច្ចសន្យា...២០

១. អនីតិជននៅក្រោមអំណាចមេបា...២០

២. ជនដែលនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ ២០

៣. ជនដែលនៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ២១

ផ្នែកទី ៤ ៖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់កិច្ចសន្យា ២១

១.កិច្ចសន្យាធ្វើដោយផ្ទាល់មាត់..២២

២.កិច្ចសន្យាធ្វើជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ...២២

២.១. លិខិតយថាភូត..២២

២.២. លិខិតឯកជន ២២

ជំពូកទី ៣

អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះគូភាគី..២៤

១. អានុភាពបង្កើតសិទ្ធិទូទៅចំពោះភាគី..២៤

២. អានុភាពចាប់បង្ខំនូវករណីកិច្ចទូទៅចំពោះភាគី ២៥

២.១. កិច្ចសន្យាត្រូវតែអនុវត្ត ២៥

២.២. ការអនុវត្តត្រូវតែគោរពគោលការណ៍សុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ២៧

៣.អានុភាពបង្កើតជាច្បាប់របស់ភាគី..២៩
៣.១. ភាពមិនអាចកែប្រែបាននៃកិច្ចសន្យា ២៩
៣.២. ភាពមិនអាចបំពានបាននៃកិច្ចសន្យា...៣០
ផ្នែកទី ២ ៖ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជន ៣១
១. កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតស្ថានភាពគតិយុត្តចំពោះតតិយជន..៣១

ជំពូកទី ៤

ការរំលាយកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ សញ្ញាណទូទៅនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា...៣៥
កថាភាគទី ១ ៖ និយមន័យនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ៣៥
កថាភាគទី ២ ៖ គោលបំណងនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា..៣៥
កថាភាគទី ៣ ៖ ប្រភេទនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា...៣៥
១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់..៣៥
២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា..៣៦
៣. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេស..៣៦
៤. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមានការព្រមព្រៀង ៣៦
ផ្នែកទី ២ ៖ មូលហេតុនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា...៣៧
កថាភាគទី ១ ៖ កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី..៣៧
កថាភាគទី ២ ៖ កិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ ៣៧
កថាភាគទី ៣ ៖ ការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរដោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ៣៨
១. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការដាស់តឿនភាគីមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ៣៨
២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ៣៨
៣. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុអលទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់នូវតាវកាលិកចម្បង...............................៣៩
៤. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុបាត់ជំនឿចិត្តរវាងគូភាគី ៣៩

ផ្នែកទី ៣ ៖ វិធីក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា..៤០

កថាភាគទី ១ ៖ ការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ......................៤០

១. ការរំលាយតាមកិច្ចសន្យា ៤១

២. ការរំលាយតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី ៤២

៣. ការរំលាយតាមសន្ទានកម្ម...៤៣

៤. ការរំលាយតាមមជ្ឈត្តការ ៤៣

កថាភាគទី ២ ៖ ការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាតាមប្រព័ន្ធតុលាការ ៤៤

កថាភាគទី ៣ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាមិនអាចដកបាន..........................៤៥

កថាភាគទី ៤ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាដោយដាក់លក្ខខណ្ឌបង្អង់ ៤៥

កថាភាគទី ៥ ៖ ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយភាគីម្ខាងមានគ្នាច្រើននាក់...................៤៦

ផ្នែកទី ៤ ៖ ការរំលត់សិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា...៤៦

កថាភាគទី ១ ៖ ពេលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានខូចខាត...៤៦

កថាភាគទី ២ ៖ ការរំលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដោយសារអាជ្ញាយុកាល.......................៤៨

កថាភាគទី ៣ ៖ ការរំលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចគូភាគី ៤៨

ផ្នែកទី ៥ ៖ អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា...៤៨

កថាភាគទី ១ ៖ អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាចំពោះគូភាគី...............................៥២

កថាភាគទី ២ ៖ អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជន ៥៤

កថាភាគទី ៣ ៖ ករណីយកិច្ចសងសំណងនៃការខូចខាត ៥៧

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៦២

អនុសាសន៍..៦៤

ឯកសារយោង

ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីផ្តើម

១.លំនាំបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ

ក្នុងជីវភាពរស់នៅក្នុងសង្គមមនុស្ស គេរមែងតែងជួបប្រទះនឹងកិច្ចសន្យា គ្រាន់តែបុគ្គលខ្លះមិនបានចាប់អារម្មណ៍យកចិត្តទុកដាក់ទៅនឹងបញ្ហានេះ ។ កិច្ចសន្យាមានសារៈសំខាន់ណាស់ សំរាប់ទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គលសាមញ្ញ ក៏ដូចជាបុគ្គលវិជ្ជាជីវៈរហូតដល់ទំនាក់ទំនងពីសញ្ជាតិមួយទៅសញ្ជាតិមួយ និង ពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយទៀត ។ទន្ទឹមនឹងនោះ ដើម្បីសំរេចនូវការងារនីមួយៗឲ្យទទួលបានលទ្ធផលល្អសមប្រកបតាមការប្រាថ្នាចង់បាន គឺចាំបាច់ណាស់ដែលមនុស្សត្រូវបង្កើតកិច្ចសន្យាក្នុងការគ្រប់គ្រង និង ការពារអត្ថប្រយោជន៍របស់គូភាគីទាំងសងខាង។ លើសពីនេះទៅទៀត ការបង្កើតកិច្ចសន្យា គឺស្ថិតក្នុងគោលបំណងបង្កើតឲ្យមានភាពច្បាស់លាស់រវាងគ្នានឹងគ្នា ភាពស្មោះត្រង់ ក៏ដូចជាភាពជឿទុកចិត្តបាន ដែលមិនបណ្តាលឲ្យមានការបាត់បង់ ឬខូចខាតនូវផលប្រយោជន៍ចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមកផងដែរ។ នៅក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាត្រូវបានបំពានដោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ហើយធ្វើអោយខូចផលប្រយោជន៍ និងបាត់បង់ទំនុកចិត្ត នោះភាគីម្ខាងទៀតអាចសង្គ្រោះកិច្ចសន្យាបានដោយការរំលាយកិច្ចសន្យា ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺត្រូវបានគេយកទៅអនុវត្តជាច្រើន ដោយវាជាវិធីសង្គ្រោះមួយនៅពេលដែលភាគីម្ខាងមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចពេញលេញ ឬ ក៏បំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដោយត្រូវរំលាយកិច្ចសន្យាចោលហើយត្រូវសងមកវិញនូវសំណងខូចខាតនិងការធ្វើបដិទានដោយផ្អែកទៅលើបញ្ញត្តិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧។

២.ចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវ

តើរបបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យាមានលក្ខណៈបែបណា ? តើការបង្កើតកិច្ចសន្យា និង ការរំលាយកិច្ចសន្យាកើតឡើង ដោយសារមានមូលហេតុអ្វីខ្លះ ? តើការបង្កើតកិច្ចសន្យាមាននីតិវិធីបែបណាខ្លះ ទើបអាចនាំឲ្យកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើងប្រព្រឹត្តទៅដោយមានអានុភាព ហើយមាននីតិវិធីបែបណាខ្លះ ដែលនាំឲ្យការរំលាយកិច្ចសន្យាអាចអនុវត្តទៅបានដោយមានសុពលភាព ? តើការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងមានអានុភាពបែបណាទៅលើភាគីពាក់ព័ន្ធនៃកិច្ចសន្យា? តើត្រូវមានទឡ្ហីករណ៍ និង ភស្តុតាងអ្វីខ្លះ ដើម្បីអាចធ្វើឲ្យភាគីជាប់បន្ទុករួចផុតពីករណីយកិច្ចក្នុងការសងសំណងខូចខាតនៃកិច្ចសន្យាបាន ?

៣.គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រធានបទ **របបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា** នេះគឺ យើងខ្ញុំទាំងពីររូបមានបំណងចង់ស្វែងយល់ឲ្យកាន់តែច្បាស់ជាក់លាក់ ឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅបន្ថែមទៀត ក៏ដូចជាចង់ចែករំលែកលទ្ធផលនៃការខិតខំសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីរបបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា ដែលពួកយើងបានសិក្សាយល់ដឹងទៅកាន់មនុស្សគ្រប់គ្នាដែលបានអានវណ្ណកម្មស្នាដៃរបស់ពួកយើងទាំងពីររូប ។ ដោយមូលហេតុយើងបានសង្កេតឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជាយើងនាពេលបច្ចុប្បន្នមានសន្តិភាព មានការអភិវឌ្ឍន៍ឈានទៅមុខជារៀងរាល់ថ្ងៃឥតឈប់ឥតឈរ ហើយជីវភាពរស់នៅប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ក៏មានភាពអភិវឌ្ឍនាការស្របទៅជាមួយសង្គមជាតិផងដែរនោះគឺជាកត្តាសំខាន់ណាស់ដែលយើងត្រូវការស្វែងយល់លម្អិតបន្ថែមអំពីកិច្ចសន្យាឲ្យកាន់តែច្បាស់លាស់ ទើបយើងខ្ញុំទាំងពីររូបមូលមតិគ្នា ធ្វើការសម្រេចចិត្តសិក្សាស្រាវជ្រាវចងក្រងនូវសិក្ខាប័ននេះឡើង ទុកគ្រាន់ជាឯកសារជំនួយស្មារតី សម្រាប់សិស្សនិស្សិតជំនាន់ក្រោយៗ និង មិត្តអ្នកដែលស្រឡាញ់ចូលចិត្តការអាន សិក្សាស្វែងយល់បន្ថែមប្រកបដោយពុទ្ធិចំណេះដឹង និង រក្សាទុកជាបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងវិស័យគតិយុត្តទាក់ទិននឹងកិច្ចសន្យានៃការរស់នៅក្នុងនីតិរដ្ឋ ។

៤.ទំហំ និង ដែនកំណត់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ចំពោះសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាបរិញ្ញាបត្រផ្នែកនីតិសាស្ត្រមួយនេះ គឺសិក្សាទៅលើលក្ខណៈសំខាន់ៗទូទៅជុំវិញពីកិច្ចសន្យាតែប៉ុណ្ណោះ គឺមិនបានបកស្រាយលម្អិតអំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យានិងការរំលាយកិច្ចសន្យាសំខាន់ៗនីមួយៗម្តងមួយៗនោះទេ ។ បន្ថែមពីលើនេះ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនៃប្រធានបទនេះគឺផ្អែកសំខាន់តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា(ឆ្នាំ២០០៧) ដែលជាឯកសារគោលសំខាន់ ក៏ដូចជាបានដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅដែលមានខ្លឹមសារល្អៗរបស់សាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ មួយចំនួន និង បាឋកថាអ្នកមានចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់នានាដែលបានធ្វើការបង្ហាញបកស្រាយ មានការទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទរបស់យើងខ្ញុំទាំងពីរត្រូវសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ។

៥.សារៈសំខាន់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

សារៈសំខាន់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះគឺ ចង់ឱ្យសិស្សនិស្សិត ប្អូនៗជំនាន់ក្រោយ និង មិត្តអ្នកដែលបានអានសិក្ខាប័ននេះនៅគ្រប់ទីមជ្ឈដ្ឋាន ជាពិសេសអ្នកដែលស្រឡាញ់ចូលចិត្តផ្នែកនីតិសាស្ត្រ ក៏ដូចជាអ្នកដែលកំពុងសិក្សារៀនសូត្រផ្នែកនីតិសាស្ត្រ រួមទាំងយើងខ្ញុំបាទទាំងពីរនាក់ដែលជាអ្នកតាក់តែងចងក្រងនូវសារណានេះ ទុកគ្រាន់ជាឯកសារជំនួយប្រាជ្ញាស្មារតី អាចសិក្សាស្វែងយល់បង្កើនចំណេះដឹងផ្ទាល់ខ្លួនបន្ថែម និង ធ្វើឱ្យមានភាពកាន់តែច្បាស់លាស់បន្ថែមអំពីរបបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា ដែលជាការចូលរួមចំណែកលើកស្ទួយឲ្យកើតជាសារប្រយោជន៍ក្នុងវិស័យគតិយុត្ត ។

៦.វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ យើងខ្ញុំទទួលបានតាមរយៈការស្រាវជ្រាវប្រមូលទិន្នន័យព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រធានបទដើម្បីធ្វើអោយសារណាមួយនេះមានភាពត្រឹមត្រូវ និង ទទួលបានប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់។ នៅក្នុងខ្លឹមសារអត្ថបទសិក្សាស្រាវជ្រាវនៃសារណានេះ គឺយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានដកស្រង់ចេញមកនូវគោលគំនិតពីក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧ , សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី , សេចក្តីពន្យល់ពីក្រមប្បវេណី និង ឯកសារផ្សេងទៀត ក៏ដូចជាសៀវភៅរបស់ សាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ អ្នកមានចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់ជាច្រើនរូបទៀតជាគោលផងដែរ ។

៧.រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ

ខ្លឹមសារអត្ថបទសិក្សាស្រាវជ្រាវនៃសារណាប្រធានបទ របបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា នេះ យើងនឹងបានសិក្សាចំនួន ៤ ជំពូក សំខាន់គឺ ៖

- **ជំពូកទី១ ៖ សញ្ញាណទូទៅនៃកិច្ចសន្យា**
- **ជំពូកទី២ ៖ ការបង្កើតកិច្ចសន្យា**
- **ជំពូកទី៣ ៖ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា**
- **ជំពូកទី៤ ៖ ការរំលាយកិច្ចសន្យា**

ជំពូកទី ១

សញ្ញាណទូទៅនៃកិច្ចសន្យា

ជំពូកទី ១

សញ្ញាណទូទៅនៃកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ កិច្ចសន្យា និង ទ្រឹស្តីស្វ័យភាពនៃឆន្ទៈសេរី

កិច្ចសន្យា ជាការសម្តែងឆន្ទៈព្រមព្រៀងរវាងបុគ្គលពីរនាក់ ឬ ច្រើននាក់ ដើម្បីបង្កើត កែប្រែ ឬ រំលត់កាតព្វកិច្ចមួយ ឬ ច្រើនដែលទាក់ទងនឹងខ្លួន ។ ក្នុងអត្ថន័យខាងលើ បុគ្គលអាចជារូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គល។[1] ការសម្តែងឆន្ទៈមានន័យថាជាការប្រាប់ចេតនារបស់យើងទៅអ្នកដទៃ ឬ ដៃគូ ដើម្បីបង្កើតចំណងផ្លូវច្បាប់ក្នុងកម្រិតមួយដែលស្របទាំងស្រុងទៅតាមឆន្ទៈដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនោះ ។ សូមកុំគិតថាការប្រាប់នូវអ្វីៗដែលខ្លួនយល់ឃើញទៅដៃគូទាំងប៉ុន្មានសុទ្ធតែជាការសម្តែងឆន្ទៈនោះអោយសោះ ។ តាមច្បាប់គ្រប់ការសម្តែងឆន្ទៈមិនមែនសុទ្ធតែបង្កើតអោយមានអានុភាពគតិយុត្តនោះទេ ។

តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីសង្គមចាស់ មាត្រា ៧៩១ កិច្ចសន្យា ជាកិរិយាដែលជនពីរនាក់ ឬ ច្រើននាក់មានឆន្ទៈត្រូវគ្នា ព្រមបង្កើត កែប្រែ ឬ រំលត់នូវកាតព្វកិច្ចមួយ ឬច្រើនដែលជាបន្ទុកលើខ្លួនម្នាក់ៗ ។ កិច្ចសន្យានោះអាចចែងពីកាតព្វកិច្ចពិសេសដែលជាបន្ទុកលើភាគីតែម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ ឱ្យបំពេញក៏បាន ឬ អាចចែងពីកាតព្វកិច្ចទៅវិញទៅមកដែលជាបន្ទុកលើភាគីទាំងសងខាង ឱ្យបំពេញទៅវិញទៅមកក៏បាន ។

យោងតាមមាត្រា ៣១១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧) " កិច្ចសន្យា គឺជាកិរិយាដែល បុគ្គលពីរនាក់ រឺ ច្រើននាក់ មានឆន្ទៈត្រូវគ្នាព្រមបង្កើត កែប្រែ រឺ រំលត់ នូវកាតព្វកិច្ច " ។

យោងតាមមាត្រា ១១០១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបារាំង បានចែងថា " កិច្ចសន្យា គឺជាអនុសញ្ញាមួយដែលតាមរយៈនេះ ភាគីមួយ រឺ ច្រើន បានសន្យាចំពោះ ភាគីម្ខាងទៀត រឺ ច្រើន ដើម្បី អោយធ្វើ រឺ មិនធ្វើអ្វីមួយ " ។

Art 1101: *A contract is an agreement by which one or several persons bind themselves, towards one or several others, to transfer, to do or not to do somethings.*

ដូចនេះកិច្ចសន្យាកើតមានដូចជាអនុសញ្ញាមួយ ដែលតាមរយៈនេះយ៉ាងហោចណាស់ត្រូវមានបុគ្គលពីររូបចូលរួមដែលយើងហៅថាគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា ។ កិច្ចសន្យានេះធ្វើអោយកើតនូវកាតព្វកិច្ចមួយចំនួន គឺ ការបង្កើតសិទ្ធិ ការផ្ទេរសិទ្ធិ រឺ ការរំលត់សិទ្ធិ ដែលនេះគឺជាគតិយុត្តមួយ ។

[1] មាត្រា ១ នៃក្រឹត្យ-ច្បាប់លេខ ៣៨

កិច្ចសន្យាគឺឈរលើគោលការណ៍គ្រឹះសេរីភាពក្នុងការចុះកិច្ចសន្យា ។ គោលការណ៍គ្រឹះក្នុងការចុះកិច្ចសន្យា គឺជាទ្រឹស្តីស្វ័យភាពនៃឆន្ទៈសេរី និង ជាសារវន្តគោលការណ៍ដែលទាក់ទងនឹងសេរីភាពក្នុងការចុះកិច្ចសន្យា រឺ មិនចុះកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែ ការប្រើសេរីភាពក៏ត្រូវមានវិសាលភាពកំណត់ដោយនីតិវត្ថុវិស័យផងដែរ ពោលគឺសេរីភាពមានដែនកំណត់ ។

ផ្នែកទី ២ ៖ គោលការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងនីតិកិច្ចសន្យា

១.គោលការណ៍ស្វ័យភាពខាងឆន្ទៈ

តាមរយៈគោលការណ៍នេះគឺផ្តោតធ្ងន់ទៅលើឆន្ទៈរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗដែលជាភាគីនៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ។ ពោលគឺ បុគ្គលម្នាក់ៗដែលជាពលរដ្ឋមិនមែនរស់ដោយគោរពតាមវិធានដែលអ្នកដទៃកំណត់ឱ្យនោះទេ មានន័យថា នៅរាល់ទំនាក់ទំនងជីវភាពរវាងបុគ្គលនិងបុគ្គល គេបានបង្កើតវិធានទៅតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ហើយគ្រប់គ្រងជីវភាពរបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯងដែរ ។ នេះគេហៅថា គោលការណ៍ស្វ័យភាពខាងឆន្ទៈ ឬ គោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន។[2] តាមរយៈគោលការណ៍នេះ ឆន្ទៈរបស់គូភាគីត្រូវបានយកមកធ្វើជាវិធានច្បាប់ សម្រាប់ធ្វើការគ្រប់គ្រងទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដោយធ្វើការបដិសេធចោលវិធានច្បាប់ ។

២.គោលការណ៍សេរីភាពនៃការចុះកិច្ចសន្យា

តាមរយៈគោលការណ៍នេះ គូភាគីអាចធ្វើកិច្ចសន្យាដោយសេរីតាមឆន្ទៈព្រមព្រៀងដោយសេរី និង ពិតប្រាកដ មានន័យថាការព្រមព្រៀងដោយគ្មានវិការៈ ។ ពោលគឺគូភាគី អាចបង្កើតកិច្ចសន្យាដោយសេរីកុំឱ្យតែប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់នៅក្នុងសង្គម ។ ស្ថិតក្នុងន័យនេះ គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាមានសេរីភាពពេញលេញក្នុងការជ្រើសរើសភាគីនៃកិច្ចសន្យារបស់ខ្លួននៅពេលដែលខ្លួនចុះកិច្ចសន្យា ទោះបីជាកិច្ចសន្យានោះ ជាកិច្ចសន្យាប្រភេទណាក៏ដោយ កុំឱ្យតែកិច្ចសន្យានោះផ្ទុយនិងច្បាប់ ។

តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧) មាត្រា ៣៤៥ អ្នកដែលបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ អាចលុបកិច្ចសន្យាចោលបាន ។ ការព្រមព្រៀងដែលមានវិការៈសំដៅទៅលើការព្រមព្រៀងដែលកើតឡើងដោយមានការភ័ន្តច្រឡំ ដោយមានហិង្សា ឬ ដោយការបន្លំបោកប្រាស់ ។[3]

---

[2] មាត្រា ៣ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

[3] មាត្រា ៧ ក្រឹត្យ-ច្បាប់លេខ ៣៨

៣.បទប្បញ្ញត្តិតាមការស្ម័គ្រចិត្ត និង បទប្បញ្ញត្តិដោយបង្ខំ

បើគូភាគីបានកំណត់នូវវិធានអ្វីមួយហើយនោះ វិធាននោះនិងត្រូវយកមកអនុវត្ត ប៉ុន្តែចំពោះចំណុចណាដែលមិនបានកំណត់នោះគឺ ត្រូវយកបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់រដ្ឋប្បវេណីមកអនុវត្ត ដើម្បីបំពេញចន្លោះខ្វះខាត។

បទប្បញ្ញត្តិ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យការព្រមព្រៀងរបស់ភាគីមានអាទិភាពជាងសេចក្តីដែលចែងនៅក្នុងមាត្រានៃច្បាប់រដ្ឋប្បវេណីនេះគេហៅថា បទប្បញ្ញត្តិតាមការស្ម័គ្រចិត្ត ។

ចំពោះបទប្បញ្ញត្តិ ដែលពុំអាចប្តូរសារន័យនៅក្នុងមាត្រានៃច្បាប់បានជាដាច់ខាតទេនោះ គេហៅថា បទប្បញ្ញត្តិដោយបង្ខំ ។

តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានចែងអំពីប្រភេទនៃសិទ្ធិប្រត្យក្សជាដើមដែលជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខអនុញ្ញាតិឱ្យគេអាចប្រកាសនូវសិទ្ធិគ្រប់គ្រងដាច់ខាត តតាំងនឹងគ្រប់តតិយជន ។ ដូច្នេះយើងម្នាក់ៗមិនអាចចេះតែបង្កើតវិធានណាដែលខុសពីមាត្រាចែងក្នុងច្បាប់បានតាមចិត្តបានឡើយ (គោលការណ៍កំណត់សិទ្ធិប្រត្យក្សដោយច្បាប់) ។[4]

៤.គោលការណ៍សុចរិត និង ស្មោះត្រង់

តាមគោលការណ៍នេះ គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវតែគោរពនៅអ្វីដែលខ្លួនបានសំដែងឆន្ទៈមកខាងក្រៅដោយស្មោះត្រង់ ពោលគឺអនុវត្តដោយគ្មានកលល្បិចឡើយ ។ តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧) មាត្រា ៥ បានចែងថា ការប្រើសិទ្ធិ និង ការអនុវត្តករណីយកិច្ច ត្រូវធ្វើឡើងដោយសុចរិតផ្អែកតាមភាពស្មោះត្រង់ ។

ផ្នែកទី ៣ ៖ ចំណាត់ថ្នាក់នៃកិច្ចសន្យា

១.កិច្ចសន្យាដែលយកតម្លៃថ្នូរ

កិច្ចសន្យាដែលយកតម្លៃថ្នូរ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលភាគីទាំងពីរមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់នូវកម្រៃទៅវិញទៅមកដែលមានតម្លៃស្មើគ្នា។[5]

ឧទាហរណ៍៖ កិច្ចសន្យាលក់ទិញភាគីអ្នកលក់មានកាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុរីឯអ្នកទិញមានកាតព្វកិច្ចប្រគល់ប្រាក់។

---

[4] មាត្រា ១៣១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

[5] កិច្ចសន្យាពិសេស សាស្ត្រាចារ្យ ឆាយ ហុង ទំព័រ ៥

២.កិច្ចសន្យាដែលមិនយកតម្លៃថ្នូរ

កិច្ចសន្យាដែលមិនយកតម្លៃថ្នូរ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលមានតែភាគីម្ខាងផ្តល់នូវកម្រៃ ចំណែកឯភាគីម្ខាងទៀត មិនមានកាតព្វកិច្ច ឬ មានបន្ទុកដែលមិនសមមូល។

ឧទាហរណ៍៖ កិច្ចសន្យានេះ គឺភាគច្រើនជាប្រទានកម្ម។

ទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យាដែលមិនយកតម្លៃថ្នូរ នៅក្នុងករណីនៃប្រទានកម្មគឺវាមានលក្ខណៈបន្ធូរបន្ថយចំពោះកាតព្វកិច្ចរបស់ទាយក មានន័យថា ជាគោលការណ៍ទាយកមិនចាំបាច់ទទួលខុសត្រូវចំពោះវិការៈដែលបានកើតមានឡើងដោយសារកិច្ចសន្យានេះទេ ។[6]

៣.កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី

កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី គឺជាកិច្ចសន្យាដែលភាគីទាំងពីរមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្តកិច្ចសន្យាដែលមានតម្លៃសមមូលគ្នា។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានផ្ញើពាក្យសន្យាមួយទៅឲ្យមិត្តភក្តិម្នាក់ឈ្មោះ ខ ថានឹងលក់ផ្ទះឲ្យទៅឈ្មោះ ខ ក្នុងតម្លៃ ២០០,០០០$USD (ម្ភៃម៉ឺនដុល្លារអាមេរិក)។ ឈ្មោះ ខ ផ្ញើពាក្យសន្យាប្រាប់ លោក ក ថាខ្លួនយល់ព្រមវិញ។

៤.កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី

កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី គឺជាកិច្ចសន្យាដែលមានតែភាគីម្ខាងមានកាតព្វកិច្ច ចំណែកភាគីម្ខាងមិនមានកាតព្វកិច្ច ឬ គ្រាន់តែមានបន្ទុកតែមានតម្លៃមិនសមមូល។ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀតមានបន្ទុក ក៏ប៉ុន្តែមានតម្លៃមិនសមមូល ក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ បានមានចែងនូវមាត្រាដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងកិច្ចសន្យាទ្វេភាគីដែរ ដូចជា : ការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានារបស់អ្នកលក់ ការតវ៉ាអោយអនុវត្តព្រមគ្នា ការរំលាយកិច្ចសន្យា ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានដាក់ចុះផ្សាយក្នុងកាសែតថា លោកនឹងផ្តល់រង្វាន់ជាទឹកប្រាក់ចំនួន១លានដុល្លារដល់ ខ ក្នុងការដែលបានរកបកគំហើញថ្មីផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ដើម្បីអភិវឌ្ឍក្រុមហ៊ុនឲ្យបានរីកចម្រើនឈានដល់កម្រិតកំពូល។

---

[6] មាត្រា ៥៧៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

ជំពូកទី ២

ការបង្កើតកិច្ចសន្យា

ជំពូកទី ២

ការបង្កើតកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី ១ ៖ គោលការណ៍នៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី ១ ៖ ការព្រមព្រៀង

ការព្រមព្រៀង គឺជាឆន្ទៈរបស់ភាគីចុះកិច្ចសន្យា ដើម្បីបង្កើត និង ភ្ជាប់នូវកាតព្វកិច្ចផ្សេងៗរវាងគូភាគី ។ ក្នុងនោះផងដែលធាតុផ្សំដើម្បីបង្កើតការព្រមព្រៀងមាន ចំនួន២ធំៗគឺ ៖ សំណើ និង ស្វីការ ។ យោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧) មាត្រា ៣៣៦ កថាខណ្ឌទី១ បានចែងថាកិច្ចសន្យាមានអានុភាពដោយសារសំណើ និង ស្វីការត្រូវគ្នា។

កថាភាគទី ២ ៖ សំណើ

សំណើ គឺជាការសុំបង្កើតកិច្ចសន្យា ដែលធ្វើឡើងដោយមានឆន្ទៈភ្ជាប់ខ្លួនជាមួយនឹងចំណងគតិយុត្ត ក្នុងករណីដែលមានស្វីការរបស់ភាគីម្ខាងទៀតចំពោះសំណើនេះ។[7] សំណើត្រូវមានអានុភាព នៅពេលសំណើនោះបានដល់ភាគីម្ខាងទៀត ។[8]

ពាក្យថា បានទៅដល់ មានន័យថា វាមិនមានភាពចាំបាច់ដែលអ្នកទទួលសំណើ បានទទួលសំណើ ឬ បានបើកអានសំណើនោះទេ អ្វីដែលសំខាន់គឺ អោយតែបានទៅដល់ ។

១.លក្ខខ័ណ្ឌនៃសំណើ

ក្នុងការបង្កើតសំណើមួយឲ្យមានសុពលភាព អ្នកដែលផ្តល់សំណើត្រូវបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនឲ្យបានពិតប្រាកដ និង ជាក់លាក់ ថាខ្លួនពិតជាចង់បង្កើតសំណើនោះមែន។ លើសពីនេះទៅទៀត ខ្លឹមសារនៃសំណើក៏ត្រូវមានភាពជាក់លាក់ និងច្បាស់លាស់ផងដែរដូចជា៖ ការកំណត់នូវអត្តសញ្ញាណនៃគូភាគី តាវកាលិក និងពេលវេលាកំណត់ជាដើម។ សំណើអាចធ្វើឡើងតាមរយៈលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬ ដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ ដោយតណ្ហិភាព។

---

[7] មាត្រា ៣៣៧ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

[8] មាត្រា ៣៣៧ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

១.១.គោលបំណងពិតប្រាកដ

គោលបំណងពិតប្រាកដ ត្រូវកំណត់តាមពាក្យសំដី ឬ អំពើរបស់ភាគី ដែលជាមនុស្សប្រកបដោយគតិមានហេតុផលត្រឹមត្រូវ។ ប្រសិនបើអ្នកស្នើធ្វើសំណើ មានការភ័យខ្លាច ខឹង លេងសើចបញ្ចើចបញ្ចើ ញុះញង់សំណើបែបនេះ គឺគ្មានគោលបំណងច្បាស់លាស់ទេ ដែលជាហេតុមិនអាចចាត់ទុកជាសំណើមានប្រសិទ្ធភាពនោះទេ។[9]

១.២.ភាពច្បាស់លាស់នៃសំណើ

សំណើត្រូវតែមានខ្លឹមសារជាក់លាក់ច្បាស់លាស់និងសមហេតុផល នោះមានន័យថា សំណើត្រូវតែបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីប្រភេទនៃវត្ថុ បរិមាណ តម្លៃ គុណភាព ពេលវេលា ទីកន្លែង ជាដើម ។[10]

១.៣.ការជូនដំណឹងអំពីសំណើ

សំណើត្រូវមានអានុភាព នៅពេលដែលសំណើនោះបានដល់ភាគីម្ខាងទៀត ដូច្នេះអ្នកធ្វើសំណើត្រូវតែបញ្ជូនសំណើឱ្យដល់អ្នកទទួលសំណើ តាមមធ្យោបាយដែលអ្នកធ្វើសំណើអាចធ្វើទៅបាន ។ នៅពេលដែលអ្នកទទួលសំណើមិនបានទទួលសំណើទេ នោះអ្នកទទួលសំណើក៏គ្មានសិទ្ធិដើម្បីធ្វើស្វីការតបនឹងសំណើនោះដែរ ដូច្នេះមានន័យថាគ្មានកិច្ចសន្យារវាងអ្នកធ្វើសំណើ និង អ្នកទទួលសំណើ ។

២. កាលកំណត់នៃសំណើ

សំណើអាចបង្កើតឡើងជា២ប្រភេទគឺ ៖ សំណើដែលមានកំណត់អំឡុងពេល និង សំណើដែលគ្មានកំណត់អំឡុងពេល។

២.១.សំណើដែលមានកំណត់អំឡុងពេល

សំណើ អាចធ្វើឡើងបានដោយកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើការ ។ អំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើការត្រូវគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលជូនដំណឹងអំពីសំណើ ។ សំណើ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានកំណត់អំឡុងពេលសំរាប់ធ្វើការមិនអាចដកបានវិញទេ។

[9] កិច្ចសន្យាពិសេស មេធាវី ជ្រា ឈុនឡេង ទំព័រ ៤ ឆ្នាំ ២០១៨

[10] កិច្ចសន្យាពិសេស មេធាវី ជ្រា ឈុនឡេង ទំព័រ ៥ ឆ្នាំ ២០១៨

ប្រសិនបើអ្នកស្នើមិនបានទទួលដំណឹងអំពីស្វីការក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់សម្រាប់ស្វីការទេនោះ សំណើនោះត្រូវបាត់បង់អានុភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិ នៅពេលផុតអំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើការ ។ ក្នុងករណីដែលដំណឹងអំពីការបដិសេធសំណើបានដល់អ្នកស្នើក្នុងអំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើការនោះ សំណើនោះក៏បាត់បង់អានុភាពដែរ។

ឧទាហរណ៍៖ ក្រុមហ៊ុន លោក ក បានប្រកាសជ្រើសរើសបុគ្គលិកចំនួន ១៥ ថ្ងៃ។ ដូចនេះប្រសិនបើមិនទាន់ផុតរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃនោះទេ ក្រុមហ៊ុនរបស់លោក ក មិនអាចដកសំណើរបស់ខ្លួនបានទេ។

២.២.សំណើដែលគ្មានកំណត់អំឡុងពេល

ចំពោះសំណើដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់ស្វីការវាងគូភាគីដែលកំពុងនិយាយគ្នានៅក្នុងស្ថានភាពដែលអាចឆ្លើយភ្លាមៗបាន ប្រសិនបើភាគីដែលទទួលសំណើមិនបានយល់ព្រមភ្លាមៗទេ សំណើនោះត្រូវបាត់បង់អានុភាព។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បាននិយាយទៅកាន់ លោក ខ ថាចង់លក់ម៉ូតូ ១ គ្រឿង ក្នុងតម្លៃ ៣,០០០ ដុល្លារ តែលោក ខ មិនបានឆ្លើយតបទេ។

ចំពោះសំណើដែលធ្វើឡើងរវាងគូភាគីដែលមិននិយាយគ្នាដោយគ្មានកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់ស្វីការទេ អ្នកស្នើមិនអាចដកសំណើនោះវិញក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យបានឡើយ។ ចំពោះអំឡុងពេលសមរម្យដែលកំណត់នៅក្នុងចំណុចនេះ យើងអាចវិនិច្ឆ័យទៅតាមខ្លឹមសារ និង ប្រភេទនៃកិច្ចសន្យា។

ឧទាហរណ៍៖ ប្រសិនបើចំនួនទឹកប្រាក់ក្នុងកិច្ចសន្យាមានចំនួនច្រើន ឬ ប្រសិនបើកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាគឺជាវត្ថុមានតម្លៃដូចជាអចលនវត្ថុ អំឡុងពេលសមរម្យនោះប្រហែលជាមានរយៈពេលវែង។ ប្រសិនបើជាកិច្ចសន្យាសាមញ្ញធម្មតា អំឡុងពេលនោះអាចមានរយៈពេលខ្លី។

ការដកសំណើត្រូវមានអានុភាព លុះត្រាតែជូនដំណឹងអំពីការដកសំណើនោះបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀតមុនពេលភាគីម្ខាងទៀតជូនដំណឹងអំពីស្វីការ ។

៣.ការបញ្ចប់សំណើ

សំណើអាចនឹងត្រូវបានបញ្ចប់ ដោយសារមូលហេតុខាងក្រោម ៖

- ការដកសំណើ ឬ ការលុបសំណើ
- ការបដិសេធសំណើដោយអ្នកទទួលសំណើ
- ហួសរយៈពេលកំណត់នៃសំណើ
- ម្ចាស់ដែលធ្វើសំណើទទួលមរណភាព
- កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានបំផ្លាញ ឬ ខូចខាត

កថាភាគទី ៣ ៖ ស្វីការ

ស្វីការ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈដែលអ្នកទទួលសំណើយល់ព្រមចំពោះសំណើនោះ។[11] ការធ្វើស្វីការនេះមានគោលបំណងក្នុងការភ្ជាប់ខ្លួនជាមួយអ្នកផ្តល់សំណើ នូវការទទួលយកនូវកាតព្វកិច្ចមួយចំនួនតាមផ្លូវច្បាប់ ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក យល់ព្រមលក់នូវទូរស័ព្ទមួយគ្រឿង ក្នុងតម្លៃ ៦០០,០០០៛ ឲ្យទៅលោក ខ ដែលបានស្នើទិញទូរស័ព្ទនោះ។ នៅពេល លោក ក ធ្វើការឆ្លើយតបដោយបង្កើតនូវស្វីការនេះឡើង មានន័យថា កិច្ចសន្យារវាងអ្នកទាំងពីរបានចាប់ផ្តើមនៅពេល លោក ខ បានទទួលនូវស្វីការនោះ។

១. លក្ខខណ្ឌនៃស្វីការ

ស្វីការមួយមានអានុភាព នៅពេលដែលស្វីការនោះបានដល់អ្នកស្នើ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើដំណឹងអំពីការដកស្វីការនោះវិញបានទៅដល់អ្នកស្នើនៅពេលព្រមគ្នានឹងពេលដែលស្វីការបានទៅដល់ ឬ មុនពេលស្វីការបានទៅដល់ នោះអានុភាពនៃស្វីការមិនត្រូវបានកើតឡើងឡើយ។[12] ជាធម្មតា អ្នកធ្វើស្វីការត្រូវយល់ព្រមទាំងស្រុងនូវរាល់ចំណុចដែលមានកំណត់នៅក្នុងសំណើ។ ស្វីការត្រូវធ្វើឡើងឲ្យទាន់ពេលមុនសំណើរលត់ ស្វីការត្រូវតែបញ្ជូនឲ្យដល់អ្នកធ្វើសំណើ ឬ ឲ្យបានដល់អ្នកស្នើ ។ លើសពីនេះទៅទៀតដូចទៅនឹងសំណើដែរ ស្វីការអាចធ្វើឡើងតាមរយៈលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬ ដោយផ្ទាល់មាត់ ឬ ដោយតណ្ហីភាព។

[11] មាត្រា ៣៣៧ កថាខណ្ឌទី ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

[12] មាត្រា ៣៣៧ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

១.១.អ្នកមានសិទ្ធិក្នុងការផ្តល់ស្វីការ

មានតែអ្នកទទួលសំណើតែប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចធ្វើស្វីការចំពោះសំណើនោះ ក្នុងគោលបំណងបង្កើត កិច្ចសន្យាមួយបាន។ លើកលែងតែការតំណាង ឬ ជនដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាព។[13]

១.២.ការជូនដំណឹងអំពីស្វីការ

ស្វីការត្រូវមានអានុភាពនៅពេលដែលស្វីការនោះបានដល់អ្នកស្នើ ។ កិច្ចសន្យាកើតឡើងនៅពេលដែលសំណើជួបនឹងស្វីការ។ ដូច្នេះប្រសិនបើអ្នកទទួលសំណើចង់បង្កើតកិច្ចសន្យានោះគាត់ត្រូវធ្វើយ៉ាងណាបញ្ជូនស្វីការរបស់គាត់ឱ្យបានទៅដល់ភាគីអ្នកធ្វើសំណើ។

១.៣.ស្វីការត្រូវតែធ្វើមុនពេលសំណើរំលត់

ប្រសិនបើសំណើត្រូវបានគេរំលត់មុនពេលស្វីការកើតឡើងនោះគ្មានកិច្ចសន្យាដែលមានសុពលភាពកើតឡើងទេ ដោយហេតុថាកិច្ចសន្យាដែលមានសុពលភាពត្រូវកើតឡើងដោយសារការជួបគ្នារវាងសំណើដែលមានសុពលភាពនឹងស្វីការការដែលមានសុពលភាព។ ប្រសិនបើគូភាគីកំពុងតែនិយាយទល់មុខគ្នា នោះនឹងមានភាពងាយស្រួលកំណត់ថា ពេលណាសំណើនឹងត្រូវរំលត់តែប្រសិនបើភាគីបានធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នាពីចម្ងាយនោះវានឹងមានភាពពិបាកក្នុងការកំណត់ថាពេលណាសំណើនឹងត្រូវរំលត់។ អ្នកស្នើអាចចាត់ទុកថាស្វីការដែលបានមកដល់អ្នកស្នើក្រោយពេលផុតអំឡុងពេលសម្រាប់ស្វីការគឺជាសំណើថ្មី ។[14]

កថាភាគទី ៤ ៖ វិការៈនៃការព្រមព្រៀង

ជាគោលការណ៍កិច្ចសន្យាមួយអាចមានសុពលភាពតាមផ្លូវច្បាប់លុះត្រាតែកិច្ចសន្យាមួយនោះត្រូវបានកើតឡើងដោយមានការព្រមព្រៀងនិងឆន្ទៈពិតប្រាកដរវាងភាគីទាំងពីរនៃកិច្ចសន្យាដោយហេតុថាដំណាក់កាលនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា ភាគីទាំងសងខាងដែលធ្វើសំណើ និង ស្វីការ ត្រូវបានបញ្ជាក់ថាធ្វើដោយតណ្ហីភាព គឺសំដៅដល់ឆន្ទៈច្បាស់លាស់ និង ស្មៀមស្ងាត់ ។ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមួយមានវិការៈនៃការព្រមព្រៀង ភាគីអាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះបាន ។ វិការៈនៃការព្រមព្រៀងមានដូចជា ការភ័ន្តច្រឡំ ការឆបោក ព័ត៌មានមិនពិត ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព អំពើកេងចំណេញហួសហេតុ និង ការគម្រាមកំហែង ។

---

[13] កិច្ចសន្យាពិសេស មេធាវី ជ្រា ឈុនឡេង ទំព័រ ១៣ ឆ្នាំ ២០១៨

[14] មាត្រា ៣៤២ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

១.ការភ័ន្តច្រឡំ

ការភ័ន្តច្រឡំនៃការព្រមព្រៀងរបស់កិច្ចសន្យា គឺជាការព្រមព្រៀងមិនពិតប្រាកដ បើមិនមានការភ័ន្តច្រឡំនោះទេ ភាគីដែលភ័ន្តច្រឡំប្រាកដជាមិនចុះកិច្ចសន្យាឡើយ។ ចំពោះការភ័ន្តច្រឡំនេះដែរបើសិនជាការភ័ន្តច្រឡំនោះមិនបានចាត់ទុកថាជាចំណុចសំខាន់ក្នុងកិច្ចសន្យានោះទេ គេមិនអាចបដិសេធអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាឡើយ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងករណីការបញ្ជាទិញទំនិញតាមប្រព័ន្ធអនឡាញ នៅពេលភាគីលក់ទំនិញទទួលបានប្រាក់ដែលភាគីទិញបានផ្ញើជូនហើយ ក៏បានថានឹងផ្ញើទំនិញតាមក្រុមហ៊ុនដឹកជញ្ជូន ក តែនៅពេលដែលអ្នកលក់ដឹកទំនិញចេញពីហាងទៅដាក់ផ្ញើ ក៏បានយកទំនិញទៅដាក់ផ្ញើតាមរយៈក្រុមហ៊ុន ខ ទៅវិញ។ ប៉ុន្តែក្នុងរយៈពេលដែលបានបញ្ជាក់ដោយអ្នកលក់ ភាគីអ្នកទិញ ក៏បានទទួលទំនិញដោយគ្មានការខូចខាតទាំងអស់ ដូចនេះភាគីទាំងសងខាងមិនអាចបដិសេធអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាបាននោះឡើយ ដោយហេតុថាគ្រាន់តែមានការភ័ន្តច្រឡំតែបន្តិចប៉ុណ្ណោះ។ ទាល់តែក្នុងករណី ដែលភាគីមានការភ័ន្តច្រឡំអំពីចំណុចសំខាន់ៗក្នុងកិច្ចសន្យា ដែលអាចមានការប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ផលប្រយោជន៍ ទើបគេអាចទទួលស្គាល់ការលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយមូលហេតុនៃភ័ន្តច្រឡំបាន។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ នូវរថយន្តមួយគ្រឿង ករណីដែលភាគីអ្នកទិញច្រឡំនិយាយថា ទិញក្នុងតម្លៃ ១០០,០០០ ដុល្លារ តែឆន្ទៈពិតប្រាកដ គឺគាត់ចង់ទិញត្រឹមតម្លៃ ១០,០០០ ដុល្លារប៉ុណ្ណោះ។

២.ការឆបោក

ការឆបោក គឺជាអំពើមួយដែលភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ជំរុញអោយភាគីម្ខាងទៀត សំដែងឆន្ទៈព្រមព្រៀងចុះកិច្ចសន្យា ដោយមានការភូតភរ រឺ ប្រើប្រាស់ឧបាយកលផ្សេងៗ ឬ ការបញ្ឆោត ។ ឥទ្ធិពលនៃកិច្ចកលទាំងនោះនាំអោយភាគីរងគ្រោះផ្តល់ការយល់ព្រម ព្រមព្រៀងលើកិច្ចសន្យាដោយមិនដឹងខ្លួន ។[15]

ឧទាហរណ៍៖ ម្ចាស់យានដ្ឋានលក់រថយន្តបានលួចបង្វិលប្តូរលេខកុងទ័រនៃរថយន្តអោយនៅតិច ដោយធ្វើអោយអតិថិជនរបស់គាត់ជឿថារថយន្តនោះប្រើប្រាស់បានតិច ព្រមព្រៀងទិញយកទៅប្រើប្រាស់ ។

[15] នីតិកិច្ចសន្យា ជិន វណ្ណារ៉ា ទំព័រ ៧៦-៧៧

៣.ព័ត៌មានមិនពិត

ព័ត៌មានមិនពិត គឺសំដៅទៅលើករណីដែលភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានលើកឡើងនូវចំណុចដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាមានលក្ខណៈខុសពីការពិត ។ នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យា បើហេតុដែលបានបង្ហាញដោយភាគីម្ខាងនោះខុសពីការពិត ហើយភាគីម្ខាងទៀតបានបង្ហាញឆន្ទៈព្រមព្រៀងដោយជឿជាក់ថាហេតុទាំងនោះជាការពិត ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើភាគីនោះបានដឹងថាហេតុនោះមិនមែនជាការពិតខ្លួននឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ ភាគីនោះអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបានដោយហេតុថាការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ។ នៅក្នុងករណីនៃព័ត៌មានមិនពិត គេតម្រូវឲ្យភាគីម្ខាងទៀតមិនបានដឹងថាហេតុដែលគាត់លើកឡើងនោះមិនមែនជាការពិត។ ប្រសិនបើគាត់ដឹងហើយថាហេតុនោះខុសពីការពិតតែគាត់ព្យាយាមកុហកលាក់បាំង គេត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការឆបោក ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានលក់រថយន្តមួយគ្រឿង ក្នុងតម្លៃ ៥០,០០០$ (ប្រាំម៉ឺនដុល្លារ) ទៅ ឲ្យលោក ខ ដោយបានប្រាប់ថារថយន្តនេះ នាំចូលមកពីសហរដ្ឋអាមេរិក ក៏ប៉ុន្តែ ប្រភពនៃរថយន្តនេះពិតប្រាកដ គឺនាំចូលមកពីប្រទេសអារ៉ាប់។ បន្ទាប់ពី លោក ខ បានដឹងអំពីព័ត៌មាននេះ គាត់ក៏បានលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកទៅលើព័ត៌មានរបស់លោ ក ជាព័ត៌មានមិនពិត។ លោក ក ក៏មិនបានដឹងច្បាស់ពិតប្រាកដដែរថា រថយន្តនេះមានប្រភពមកពីប្រទេសអារ៉ាប់ដែលមិនមែនមកពីសហរដ្ឋអាមេរិក។ នៅក្នុងករណីនេះគេអាចនិយាយថាព័ត៌មានដែលលោកក៏បានប្រាប់នោះគឺជាព័ត៌មានមិនពិត ប៉ុន្តែបើសិនជានៅក្នុងករណីដែលលោក ក បានដឹងពីដំបូងហើយថារថយន្តមួយនោះមានប្រភពមកពីប្រទេសអារ៉ាប់ទេ តែគាត់នៅតែប្រាប់លោក ខ ថាមកពីសហរដ្ឋអាមេរិកទៀតនោះ ក្នុងករណីនេះគេចាត់ទុកថាជាការឆបោក។

៤.ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព

នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យា បើភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាបានប្រើភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃឋានៈខ្លួនដែលមានអាទិភាពជាង ភាគីម្ខាងទៀត ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផ្នែកសង្គម ឬ បានប្រើដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវស្ថានភាពផ្សេងៗទៀតដែលភាគីម្ខាងទៀតមិនអាចប្រឆាំងតបតបានទេ ភាគីម្ខាងទៀតនោះអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ។[16]

[16] មាត្រា ៣៤៩ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

៥.អំពើកេងចំណេញហួសហេតុ

អំពើកេងចំណេញហួសហេតុ សំដៅទៅលើករណីដែលភាគីម្ខាង បានធ្វើកិច្ចសន្យាដោយឆ្លៀតឱកាស ដែលភាគីម្ខាងទៀតកំពុងជួបប្រទះការលំបាក ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ការខ្វះការពិសោធន៍ ហើយ បានកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ពីកិច្ចសន្យានោះ ភាគីម្ខាងទៀតនោះអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ។[17]

៦.ការគំរាមកំហែង

បុគ្គលដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារមានការគំរាមកំហែងពីសំណាក់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ពីសំណាក់ តតិយជន អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបានដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ។[18] ចំពោះការគំរាម កំហែង គឺអាចជាការគំរាមកំហែងខាងផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្តទៅលើភាគីណាមួយ ប្តី ឬ ប្រពន្ធ បុព្វញាតិ ឬ បច្ឆាញាតិ របស់ភាគីណាមួយ។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់អចលនទ្រព្យមួយកន្លែង លោក ក ដែលជាអ្នកមានបំណង ចង់ទិញដី នោះពីលោក ខ គាត់បានប្រើប្រាស់នូវសកម្មភាពដែលមានលក្ខណៈគំរាមកំហែងទៅលើលោក ខ ដោយសម្លុត ថានឹងតាមធ្វើបាបក្រុមគ្រួសារ លោក ខ ប្រសិនបើ លោក ខ មិនលក់អចលនទ្រព្យមួយនោះឲ្យទៅខ្លួនក្នុងតម្លៃ ទាបមួយដែលខ្លួនចង់បាន ។ នៅក្នុងករណីនេះលោក ខ ដែលជាម្ចាស់អចលនទ្រព្យនោះ បានបង្ហាញឆន្ទៈ របស់ខ្លួនខុសពីឆន្ទៈពិតប្រាកដ លោក ខ អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យានោះបានដោយហេតុថាគាត់ត្រូវបាន គំរាមកំហែងពីលោក ក ដែលជាអ្នកចង់ទិញ ។

---

[17] មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

[18] មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

ផ្នែកទី ២ ៖ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា

កិច្ចសន្យាមួយនឹងមានសុពលភាពនៅពេលដែលកាតព្វកិច្ចបានកើតឡើងពីកិច្ចសន្យានោះជាកម្មវត្ថុមួយជាក់លាក់អាចធ្វើកើតនិងស្របច្បាប់ មានរបៀបរៀបរយសាធារណៈ ឬ ទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់ប្រពៃណី។ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាគឺជាកាតព្វកិច្ច ឯកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ចគឺជាតាវកាលិក (អំពើ ឬ វត្ថុ) ។ ក្នុងនោះផងដែរកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាត្រូវតែជាក់លាក់ មានន័យថាភាគីកិច្ចសន្យាត្រូវតែយល់ច្បាស់ពីអ្វីដែលខ្លួនបានសន្យាចំពោះកិច្ចសន្យា ដែលមានកម្មវត្ថុជាតាវកាលិកចេញពីអំពើរបស់មនុស្ស។ កម្មវត្ថុជាក់លាក់ ក៏មានន័យថាជាកម្មវត្ថុត្រូវតែមាននៅពេលបច្ចុប្បន្នដែរ ដូច្នេះប្រសិនបើកម្មវត្ថុមិនមាននៅពេលចុះកិច្ចសន្យាដោយសារវត្ថុនោះបានបាត់បង់ កិច្ចសន្យានឹងពុំមានសុពលភាពឡើយ។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាមួយដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា គឺតម្រូវឲ្យភាគីនៃកិច្ចសន្យា ធ្វើការដឹកជញ្ជូនទំនិញក្នុងចំងាយដី ១,០០០ គីឡូម៉ែត្រ ដោយប្រើរយៈពេល ១០ នាទី។ ត្រង់ចំណុចនេះនឹងអាចឃើញថា កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាគឺមិនអាចសំរេចទៅបានទេ ដោយវាមានលក្ខណៈហួសឆ្ងាយខ្លាំងធៀបទៅនឹងការពិត ដែលគ្មាននរណាម្នាក់អាចសំរេចបានឡើយ។

កថាភាគទី ១ ៖ ភាពស្របច្បាប់ ឬ ភាពមិនផ្ទុយនឹងការអនុវត្តដោយបង្ខំ

ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា ផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំណាមួយ នោះវាត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ។[19] បញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ គឺសំដៅទៅលើបញ្ញត្តិដែលបដិសេធរាល់អានុភាពនៃសកម្មភាពគតិយុត្តដែលផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនេះ។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងករណីដែលគូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាថា ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទេ ទោះបីជាគាត់បានបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការភ័ន្តច្រឡំក៏ដោយ ។ ការព្រមព្រៀងបែបនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះវាផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ។

[19] មាត្រា ៣៥៤ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ ២០០៧)

កថាភាគទី ២ ៖ ភាពមិនផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទំលាប់ល្អ

លក្ខខណ្ឌនេះសំដៅទៅលើភាពមិនផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈនិងទំនៀមទំលាប់ល្អ ដែលវាចាំបាច់តម្រូវឲ្យកម្មវត្ថុនោះស្របទៅនឹងស្ថានភាពសង្គម មានន័យថា ទោះជាការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់គូភាគីគ្មានវិការៈក៏ដោយក៏កិច្ចសន្យាត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈដែរ ប្រសិនបើខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយពីស្ថានភាពសង្គម និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ។

ឧទាហរណ៍៖ ប្រសិនបើបុរសម្នាក់ដែលមានប្រពន្ធហើយ បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនារីម្នាក់ទៀត ដើម្បីបានរួមភេទជាមួយនាង និងបង់ប្រាក់កម្រៃឲ្យនាងនោះ កិច្ចសន្យានេះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ដោយសារអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានេះផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទំលាប់ល្អ ទោះបីជាគ្មានច្បាប់ហាមឃាត់កិច្ចសន្យាបែបនេះក៏ដោយ។

ផ្នែកទី ៣ ៖ សមត្ថភាពចុះកិច្ចសន្យា

សមត្ថភាពគឺជាសម្បទារបស់បុគ្គលម្នាក់ៗដែលមានសិទ្ធិអំណាចតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងការធ្វើអ្វីមួយដែលច្បាប់តម្រូវឲ្យធ្វើ ឬ ទទួលស្គាល់ថាអាចមានគុណសម្បត្តិនិងធ្វើបាន។ នៅក្រោមប្រព័ន្ធច្បាប់ Common law និង ប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil law ភាគីនានានៃកិច្ចសន្យាសុពលភាពមួយត្រូវមានសមត្ថភាពតាមផ្លូវច្បាប់ដើម្បីចុះកិច្ចសន្យា ។ គោលបំណងនៃការកំណត់សមត្ថភាពនេះ គឺការពារជនដែលគ្មានសមត្ថភាព កុំឲ្យគេកេងយកនូវប្រយោជន៍ ដោយសារតែមានស្មារតីមិនពេញលេញ ដោយសារអាយុ ឬ ដោយសារពិការបញ្ញាស្មារតី។

កថាភាគទី១៖ ជនដែលអាចចុះកិច្ចសន្យា

ជាទូទៅ បុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់អាចនឹងធ្វើកិច្ចសន្យាសុពលភាពមួយបាន កាលណាបុគ្គលនោះមានសមត្ថភាពអាចយល់ដឹងអំពីលក្ខណៈនៃការធ្វើកិច្ចសន្យា ហើយអាចគ្រប់គ្រងលើសកម្មភាពនានារបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យានោះ ហើយអាចដឹងមុនពីលទ្ធផលនៃអំពើ បន្ថែមពីលើនោះទៅទៀតច្បាប់ក៏អនុញ្ញាតឲ្យគេអាចបង្កើតសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចផងដែរ។

១.នីតិជន

តាមន័យទូទៅនីតិជន គឺជាបុគ្គលដែលមានអាយុគ្រប់តាមច្បាប់កំណត់ ហើយមានសមត្ថភាពឯករាជ្យខាងអំពើ។[20] ដោយឡែកបើផ្អែកទៅលើក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ នីតិជនមានន័យថាជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ ។ ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា នីតិជនត្រូវបានកំណត់ថាជាជនដែលមានសមត្ថភាពពេញលេញទាំងស្រុងក្នុងការសំរេចចិត្ត និងធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈចុះកិច្ចសន្យាមួយបាន។ ជាទូទៅប្រភេទនៃមនុស្សមួយចំនួន មិនអាចមានសមត្ថភាពពេញលេញក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យាបានទេ ប៉ុន្តែមានករណីមួយចំនួនទៀត ដែលច្បាប់អនុញ្ញាតឲ្យជនដែលមិនមានសមត្ថភាពទាំងនោះ ដូចជា អនីតិជន ឬ អសមត្ថជន អាចមានសិទ្ធិចុះកិច្ចសន្យាបានគឺមានដូចជា៖

[20] សទ្ទានុក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

២. អនីតិជនដែលមានអត្តាធីនភាព

អនីតិជនដែលមានអត្តាធីនភាព មានន័យថាជាអនីតិជនដែលមានអាយុដល់ ១៦ឆ្នាំ អាចទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់ខ្លួនដោយឯករាជ្យ តុលាការអាចប្រកាសនូវអត្តាធីនភាពរបស់អ្នកនោះបានតាមរយៈពាក្យសុំរបស់អនីតិជននោះ ប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថាអត្តាធីនភាពស្របនឹងផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជននោះ។ ក្នុងករណីនេះតុលាការត្រូវសួរយោបល់ពីអ្នកមានសិទ្ធិអំណាចមេបា ។[21] ក្រៅពីនេះទៀតគឺ អនីតិជនដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ហើយទទួលអត្តាធីនភាពដោយមិនចាំបាច់មានសេចក្តីប្រកាសពីតុលាការទេ ។ ចំពោះអានុភាពនៃអត្តាធីនភាពគឺ អនីតិជនដែលទទួលនូវអត្តាធីនភាពត្រូវចាត់ទុកថាបានដល់នីតិភាព។[22] តាមការបកស្រាយខាងលើ អនីតិជនដែលមានអត្តាធីនភាពអាចចុះកិច្ចសន្យាបាន។

៣. អនីតិជនដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រកបអាជីវកម្ម

អនីតិជនដែលបានទទួលការអនុញ្ញាតឲ្យប្រកបអាជីវកម្មមួយប្រភេទ ឬ ច្រើនប្រភេទ ពីអ្នកមានអំណាចមេបា ឬ អាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ត្រូវមានសមត្ថភាពដូចនីតិជនចំពោះមុខជំនួញនោះ។ ដូចនេះក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាមានលក្ខណៈទាក់ទងទៅនឹងមុខជំនាញរបស់អនីតិជននោះ ហើយអនីតិជនម្នាក់នោះមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមការកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាបាន នោះគេអាចចុះកិច្ចសន្យា ឬ បង្កើតកិច្ចសន្យានោះបាន ។ ប្រសិនបើបានដឹងច្បាស់ថាអនីតិជននោះមិនអាចបំពេញភារៈកិច្ច ឬ កិច្ចការអាជីវកម្មនោះបានទេ អ្នកមានអំណាចមេបា ឬ អ្នកអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជននោះ អាចលុបចោល ឬ កម្រិតនូវការអនុញ្ញាតនៃការប្រកបអាជីវកម្មនោះបាន។

[21] មាត្រា ២១ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[22] មាត្រា ២២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

កថាភាគទី២៖ ជនដែលមិនអាចចុះកិច្ចសន្យា

ចំពោះបុគ្គលដែលខ្វះប្រការណាមួយនៃបញ្ញាស្មារតី ឬ អាយុ ជាបុគ្គលដែលអសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យា តាមកំណត់ច្បាប់បុគ្គលនោះមិនអាចធ្វើការចុះកិច្ចសន្យាសុពលភាពមួយបានទេ។ ជនទាំងនោះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអសមត្ថជនក្នុងការចុះកិច្ចសន្យា។ អសមត្ថជន គឺជាជនដែលគ្មានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើអ្វីមួយដែលច្បាប់ហាមឃាត់ បានន័យថា អសមត្ថជននោះ ទោះបីជាមានអាយុលើ ១៨ឆ្នាំ ក៏ដោយ ក៏មិនអាចចុះកិច្ចសន្យា បង្កើតសិទ្ធិ និង ករណីយកិច្ចបានឡើយ ដោយហេតុថាសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់របស់ជននោះត្រូវបានកំណត់ដូចជា ៖ អនីតិជននៅក្រោមអំណាចមេបា ជននៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ និង ជនដែលនៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ

១.អនីតិជននៅក្រោមអំណាចមេបា

ជនដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាពទីមួយគឺ អនីតិជន។ អនីតិជនសំដៅទៅលើជនដែលមិនទាន់ដល់នីតិភាព ពោលគឺមិនទាន់គ្រប់អាយុ ១៨ ឆ្នាំ។ ជាគោលការណ៍អនីតិជនមិនអាចធ្វើសកម្មភាពគតិយុត្តិដោយឯករាជ្យបានទេ ជារួមសកម្មភាពដែលបានធ្វើឡើងដោយឯករាជ្យអាចត្រូវបានលុបចោល។ ដើម្បីឲ្យអនីតិជនអាចធ្វើសកម្មភាពបាន ចាំបាច់ត្រូវធ្វើសកម្មភាពតាមរយៈអ្នកមានអំណាចមេបា ឬ អាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ឬ អនីតិជនខ្លួនឯងអាចធ្វើសកម្មភាពគតិយុត្តបានក្រោយទទួលការយល់ពីអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ប៉ុន្តែជាករណីលើកលែងអនីតិជនត្រូវបានទទួលស្គាល់ឲ្យធ្វើសកម្មភាពឯករាជ្យចំពោះសកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលមិនសូវសំខាន់។

ឧទាហរណ៍៖ ការទិញនំចំណីអាហារធម្មតា។

២.ជននៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ

ជាទូទៅជននៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភសំដៅទៅលើជនដែលមានសមត្ថភាពតិចតួចពេកក្នុងការយល់ដឹង និង វិនិច្ឆ័យអំពីលទ្ធផលតាមផ្លូវច្បាប់នូវសកម្មភាពរបស់ខ្លួនដោយសារមានវិបត្តិផ្នែកបញ្ញាស្មារតី។ក្នុងករណីជនដែលមានលក្ខខណ្ឌដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ អាចធ្វើការដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការតាមរយៈ សាមីខ្លួន សហព័ទ្ធ ឬ ញាតិដែលស្ថិតក្នុង(៤) បួនថ្នាក់ ឬ អាណាព្យាបាលជាដើម ដើម្បីឲ្យចាប់ផ្តើមប្រកាសហិតូបត្ថម្ភនោះបាន ។ តាមន័យនេះជនដែលស្ថិតនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភមិនអាចធ្វើកិច្ចសន្យាសុពលភាពបានទេ ដោយមូលហេតុគឺការខ្វះសមត្ថភាពយល់ដឹងអំពីអំពើរបស់ខ្លួនដូចដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងមាត្រា ២៨ នៃក្រមរដ្ឋវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧។

៣.ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ

ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ គឺជាជនដែលស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពជានិរន្តរ៍ដែលខ្វះសមត្ថភាពក្នុងការយល់ដឹង និងវិនិច្ឆ័យអំពីលទ្ធផលតាមផ្លូវច្បាប់នៃសកម្មភាពរបស់ខ្លួនដោយសារមានវិបត្តិផ្នែកបញ្ញាស្មារតី។ តុលាការអាចប្រកាសចាប់ផ្តើមអាណាព្យាបាលទូទៅបាន តាមរយៈពេលសុំរបស់សាមីខ្លួន សហព័ទ្ធ ញាតិដែលស្ថិតនៅក្នុងបួនថ្នាក់ អាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន អ្នកត្រួតពិនិត្យអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ហិតូបត្ថម្ភកៈ មេឃុំ ឬ ចៅសង្កាត់នៃលំនៅឋានរបស់ជននោះ ឬ តំណាងអយ្យការ ប៉ុន្តែបញ្ញត្តិនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលសាមីខ្លួនមិនទាន់ដល់អាយុ ១៥ ឆ្នាំ (ដប់ប្រាំឆ្នាំ) នៅពេលដែលមានពាក្យសុំ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ជនដែលមិនដឹងអ្វីៗដែលកើតមានឡើងរៀងរាល់ថ្ងៃទាក់ទងនឹងចំណុចដូចជា ឈ្មោះ គ្រួសារ ទីកន្លែងដែលខ្លួននៅជាដើម ឬ ក៏ជាជនដែលធ្លាក់ក្នុងស្ថានភាពជាមនុស្សរុក្ខជាតិ (ជនដែលមានបញ្ហាស្លាប់ខួរក្បាលជាដើម) ។ ជនទាំងនេះ គឺសុទ្ធតែជាជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ។ ដោយសារតែជនប្រភេទនេះមិនមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ផ្នែកស្មារតី ទើបច្បាប់កំណត់ឲ្យជននេះមិនអាចចុះកិច្ចសន្យាសុពលភាពបាននោះទេ។

ផ្នែកទី ៤ ៖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់កិច្ចសន្យា

ជាទូទៅកិច្ចសន្យាទាំងឡាយអាចត្រូវដាក់ឲ្យប្រតិបត្តិតាមបាន ទោះបីកិច្ចសន្យានោះជាទម្រង់យថាភូត (ការសរសេរ ឬ ជាពាក្យពេចន៍) ឬ (ចេញពីអំពើ) ក៏ដោយក៏កិច្ចសន្យានោះនៅតែអាចដាក់ឲ្យប្រតិបត្តិបានដែរ។ កិច្ចសន្យាយថាភូតអាចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬ ផ្ទាល់មាត់ ។ យោងតាមមាត្រា ៣៣៦ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ កិច្ចសន្យាមានអានុភាពដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញទៅមករបស់ភាគីទាំងពីរតែប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះថាជាគោលការណ៍ការព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញទៅមកគឺជាកត្តាចាំបាច់សម្រាប់ការបង្កើតកិច្ចសន្យា ហើយក្រៅពីការព្រមព្រៀងនោះ ច្បាប់មិនតម្រូវឲ្យមានលក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតទេ។

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយក៏ច្បាប់តម្រូវឲ្យមានលក្ខខណ្ឌបន្ថែម ចំពោះការបង្កើតកិច្ចសន្យាមួយចំនួន ដូចជា កិច្ចសន្យាប្រគល់វត្ថុ (កិច្ចសន្យាដែលត្រូវបានបង្កើតដោយការប្រគល់វត្ថុ) ឬ ការរៀបចំលិខិតដែលជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់បន្ថែមលើការព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ តាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ មាត្រា៣៣៦ កថាខណ្ឌទី២ កិច្ចសន្យាដែលភាគីម្ខាងទទួលករណីយកិច្ចធ្វើអនុប្បទាននៃកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ ឬករណីយកិច្ចធ្វើលទ្ធកម្មនៃកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុនោះនឹងមានអានុភាព លុះត្រាតែបានធ្វើលិខិតយថាភូត។

១.កិច្ចសន្យាធ្វើដោយផ្ទាល់មាត់

កិច្ចសន្យាផ្ទាល់មាត់ជាទូទៅ អាចដាក់ឲ្យប្រតិបត្តិបានដូចគ្នានឹងកិច្ចសន្យាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែរ ហើយកិច្ចសន្យាទាំងនោះអនុវត្តច្រើនជាងគេសម្រាប់បញ្ហាសាមញ្ញតូចៗក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។

ឧទាហរណ៍៖ កិច្ចសន្យាទិញទឹកបរិសុទ្ធមួយដបក្នុងតម្លៃ ១,០០០ រៀល គឺសុទ្ធតែធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ។

២.កិច្ចសន្យាធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

ទោះបីជាការបង្កើតកិច្ចសន្យា អាចធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់យ៉ាងណាក៏ដោយ តែបណ្ដាយុត្តាធិការជាច្រើនពិតជាតម្រូវឲ្យប្រភេទនៃកិច្ចសន្យាសំខាន់ៗមួយចំនួន ត្រូវសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ទើបអាចដាក់ឲ្យប្រតិបត្តិបាន។ លើសពីនេះទៅទៀតភាគីទាំងឡាយនៃកិច្ចសន្យា គួរតែធ្វើកិច្ចសន្យាសំខាន់ៗទាំងអស់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ទោះបីមិនមានច្បាប់តម្រូវក៏ដោយ ព្រោះការសរសេរនោះនាំឲ្យមានការលើកទឹកចិត្តដល់គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាឲ្យមានភាពច្បាស់លាស់ពេញលេញឡើងថែមទៀតក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យារបស់ពួកគេ និង ផ្ដល់ភស្តុតាងយ៉ាងមុតមាំ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេនៅក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ជាទូទៅកិច្ចសន្យាអាចធ្វើជា លិខិតយថាភូត និង លិខិតឯកជន ជាលក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា។

២.១.លិខិតយថាភូត

លិខិតយថាភូត ជាលិខិតធ្វើឡើងតាមរូបមន្តច្បាប់ ដោយមន្ត្រីសាធារណៈដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រតិបត្តិមុខងារនោះ ឬ តាមន័យចង្អៀតលិខិតទាំងឡាយដែលរៀបចំឡើងដោយសាការី។[23]

២.២.លិខិតឯកជន

លិខិតឯកជន ជាលិខិតទាំងឡាយណា ដែលបង្កើតឡើងដោយបុគ្គលឯកជនដោយមានចុះហត្ថលេខា ឬ ស្នាមមេដៃ។[24]

[23] សទ្ទានុក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[24] សទ្ទានុក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ជំពូកទី ៣
អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា

ជំពូកទី ៣

អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា

ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការព្រមព្រៀងគ្នារវាងភាគីទាំងសងខាង អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា បង្កើតឱ្យមានចំណងកាតព្វកិច្ចរវាងភាគី (ត្រូវតែអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យា) ។[25] ដូច្នេះនៅពេលដែលភាគីម្ខាងមិនអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យា ភាគីម្ខាងទៀតអាចប្ដឹងទៅតុលាការបង្ខំឱ្យអនុវត្តតាម ឬ មួយក៏តម្រូវឱ្យបង់សំណងចំពោះការខូចខាតជំនួសឱ្យការធ្វើសកម្មភាពដែលបានសន្យាពីដំបូងទី (លើកលែងតែនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះ ភាគីទាំងសងខាងបានព្រមព្រៀងគ្នាជាពិសេសថាគ្មានការបង្ខិតបង្ខំឱ្យអនុវត្តតាមទេនោះ)។ ការកកើតកិច្ចសន្យាមួយឡើងបានបង្កើតឱ្យមាននូវអានុភាពនៃចំណង ដែលចងភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរវាងភាគីនៃកិច្ចសន្យា ហើយនៅក្នុងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យានោះ ក៏បានបង្កប់នូវសិទ្ធិនិងករណីកិច្ចមួយចំនួនចំពោះគូភាគីផងដែរ ។ ជាក់ស្ដែងក្នុងមាត្រា ២២ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ក៏បានបញ្ជាក់ពី អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាថា កិច្ចសន្យាមួយអាចមានអានុភាពតែទៅលើភាគីនៃកិច្ចសន្យាប៉ុណ្ណោះ។ ក៏ប៉ុន្តែជាគោលការណ៍អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាគឺជាអានុភាពដោយធៀបដែលមិនត្រឹមចងតែភាគីក្នុងកិច្ចសន្យាតែប៉ុណ្ណោះទេ ផ្ទុយទៅវិញកិច្ចសន្យាក៏អាចមានអានុភាពចំពោះតតិយជនផងដែរ បើយោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ ។ គេក៏អាចធ្វើកិច្ចសន្យាដោយផ្ដល់ផលប្រយោជន៍ទៅជនទី ៣ បាន ដែរ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងការលក់ទិញរវាងឈ្មោះ ក និង ឈ្មោះ ខ ដោយក្នុងកិច្ចសន្យានោះមានបន្ថែមអំពីការព្រមព្រៀងគ្នាថា ប្រាក់ថ្លៃទំនិញនោះត្រូវបង់ផ្ទាល់ទៅជនទី ៣ ឈ្មោះ គ (កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងសម្រាប់តតិយជននឹងមានអធិប្បាយនៅខាងក្រោយ។ ចាប់ពីមាត្រា ៥៣៧តទៅ ក៏ប៉ុន្តែនេះមិនមែនមានន័យថាជាការព្រមព្រៀងគ្នាដាក់ករណីយកិច្ចលើជនទី៣នោះឡើយ ។)

ចំពោះកិច្ចសន្យាឧបតោភាគី ច្បាប់បានកំណត់ឱ្យមានសិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នាដោយផ្អែកលើអានុភាពនៃវត្តមានរបស់កិច្ចសន្យា។[26]

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងការទិញលក់ជាដើមអ្នកទិញអាចតវ៉ា (ធ្វើការអះអាងតទល់នឹងការទាមទាររបស់ភាគីម្ខាងទៀត) លុះណាតែអ្នកលក់ប្រគល់ទំនិញឱ្យខ្លួនទើបខ្លួនព្រមបង់ថ្លៃឱ្យ ហើយផ្ទុយទៅវិញអ្នកលក់អាចតវ៉ាបានថា

[25] សិទ្ធិលើបំណុល និង សិទ្ធិប្រត្យក្ស

[26] សិទ្ធិលើបំណុល និង សិទ្ធិប្រត្យក្ស

លុះណាតែអ្នកទិញបង់ថ្លៃឱ្យខ្លួនទើបខ្លួនប្រគល់ទំនិញឱ្យ ។[27] ការតវ៉ានេះអាចអនុវត្តបានរហូតដល់ពេលដែលភាគីម្ខាងទៀតបានផ្តល់ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់គេ ពោលគឺជាការបង់ថ្លៃជាដើម) ។

ដូច្នេះសិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នានៃភាគីទាំងសងខាងនេះជាការជំរុញឱ្យមានការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនទៅវិញទៅមកហើយជាលទ្ធផលចុងក្រោយធ្វើឱ្យមានការផ្តល់តាវកាលិកទៅវិញទៅមកបាន ។ ជាធម្មតាទេប្រសិនបើភាគីទាំងសងខាងបានកំណត់ជាមួយគ្នា ដោយមូលហេតុមួយថានឹងបង់ប្រាក់ជាមុន មូលហេតុនោះត្រូវក្លាយទៅជាវិធានដែលភាគីទាំងសងខាងបានព្រមព្រៀង ហើយគេមិនអាចប្រើសិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នាបានទេ ។

អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា សំដៅទៅលើការបង្កឱ្យមានផលវិបាកគតិយុត្តដែលកើតចេញពីកិច្ចសន្យាមួយដូចជាការបង្កើតឱ្យមានសិទ្ធិ និង ករណីកិច្ចជាដើម ហើយភាគីដែលមានសិទ្ធិ និង ករណីកិច្ចនោះ គឺមានម្ចាស់បំណុល និង កូនបំណុលដែលទទួលបានឋានៈពីកិច្ចសន្យា ។ រាល់សិទ្ធិនិងករណីកិច្ចរបស់ភាគីក្នុងកិច្ចសន្យាគឺមានភាពខុសៗគ្នាអាស្រ័យទៅតាមប្រភេទនៃកិច្ចសន្យានីមួយៗ។

ផ្នែកទី ១ ៖ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះគូភាគី

១.អានុភាពបង្កើតសិទ្ធិទូទៅចំពោះភាគី

រាល់បណ្តាកិច្ចសន្យាដែលមានសុពលភាពគឺតែងតែតម្រូវឱ្យភាគីនីមួយៗត្រូវធ្វើនូវអ្វីមួយ ឬ ក៏មិនធ្វើអ្វីមួយ។[28] ពោលគឺជាទូទៅភាគីនីមួយៗនៃកិច្ចសន្យាមានសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ច ដើម្បីបំពេញទៅតាមកិច្ចសន្យានោះ។ ជាធម្មតារាល់កិច្ចសន្យាទាំងអស់ដែលបានបង្កើតឡើងដោយគូភាគី គឺគូភាគីមានហេតុផលដើម្បីបង្កើតកិច្ចសន្យាមួយឡើង ។ តួយ៉ាងកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ គូភាគីតែងតែទាមទារឱ្យបំពេញនូវករណីកិច្ចចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ដូច្នេះការដែលភាគីណាម្ខាងចង់ឱ្យភាគីម្ខាងទៀត បំពេញនូវករណីកិច្ចណាមួយនោះ លុះត្រាតែខ្លួនមានសិទ្ធិ ឬ បានបង្កើតនូវសិទ្ធិតាមរយៈការព្រមព្រៀងនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ហើយសិទ្ធិនោះត្រូវស្របទៅនឹងករណីកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀតផងដែរ។

---

[27] ផ្អែកតាមខ្លឹមសារនៃ មាត្រា ៥៣៣ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[28] ច្បាប់កិច្ចសន្យាផ្សារសេរី ឆ្នាំ ១៩៩៧

២.អានុភាពចាប់បង្ខំនូវករណីកិច្ចទូទៅចំពោះភាគី

បណ្តាកិច្ចសន្យាដែលអាចដាក់ឱ្យប្រតិបត្តិបាន ភាគច្រើនតម្រូវឱ្យភាគីត្រូវតែប្រតិបត្តិកិច្ចសន្យានោះ។[29] ការប្រតិបត្តិតាមកិច្ចសន្យា គឺជាការអនុវត្តនូវរាល់អំពើរបស់ភាគីចុះកិច្ចសន្យា ដែលមានកាតព្វកិច្ចត្រូវតែប្រព្រឹត្ត សំដៅពីការបំពេញតម្រូវការចំពោះសិទ្ធិវដ្តប្បវេណីរបស់ភាគីម្ខាងទៀតដែលត្រូវទទួលបានត្រូវគ្នាជាមួយនឹង កាតព្វកិច្ចនោះ។[30] ម្យ៉ាងវិញទៀតនៅពេលដែលចុះកិច្ចសន្យានោះភាគីនីមួយៗសុទ្ធតែមានវត្ថុបំណងរបស់ខ្លួន យ៉ាងពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែគោលបំណងរបស់ខ្លួនដែលមានលទ្ធផលចេញពីកិច្ចសន្យានោះអាចសម្រេចបាន ឬ អត់ គឺអាស្រ័យដោយភាគីប្រតិបត្តិកាតព្វកិច្ចបានត្រឹមត្រូវពេញលេញទៅតាមការសន្យានោះឬយ៉ាងណា[31] ជារួម មានន័យថាកិច្ចសន្យាដែលដាក់ឱ្យប្រតិបត្តិទៅបាន លុះត្រាតែកិច្ចសន្យានោះមានសុពលភាព ហើយដោយ ហេតុផលសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យានោះហើយទើបបានធ្វើឱ្យកិច្ចសន្យាមួយមានអានុភាព ។ ដូច្នេះអានុភាពនៃ កិច្ចសន្យាក៏បានបង្កើតឱ្យមានផងដែរនូវលក្ខណៈចាប់បង្ខំចំពោះគូភាគីឱ្យមាននូវករណីកិច្ចទូទៅមួយចំនួនជា កំហិត។

២.១.កិច្ចសន្យាត្រូវតែអនុវត្ត

ក្រោយពីការកកើតនូវកិច្ចសន្យាហើយមក អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាបានចាប់បង្ខំគូភាគីកិច្ចសន្យាឱ្យត្រូវតែ អនុវត្តកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើងនោះ ដូចដែលបានបញ្ជាក់ពីខាងដើមរួចមកហើយថាហេតុផលដែលភាគីធ្វើ កិច្ចសន្យាមួយឡើងតាមធម្មតាគឺ ភាគីនៃកិច្ចសន្យាចង់ប្រាកដថាភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យានឹងបំពេញ កាតព្វកិច្ចដែលខ្លួនចង់ឱ្យបំពេញ។ ដូច្នេះដើម្បីឱ្យគោលបំណងរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចសម្រេចបាននោះគឺ ភាគីចាំបាច់ត្រូវតែអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបំពេញទៅតាមកិច្ចសន្យា។ បើយោងតាមមាត្រា ២៩ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ បានកំណត់ថា កាតព្វកិច្ចទាំងឡាយដែលមានចែងក្នុងកិច្ចសន្យាត្រូវតែអនុវត្តយ៉ាងទៀងទាត់ និងត្រឹមត្រូវជា ពិសេសអំពី បរិមាណ គុណភាព ទីកន្លែង និងរយៈពេលកំណត់ មានន័យថា ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ភាគីនៃ កិច្ចសន្យាត្រូវតែអនុវត្តកិច្ចសន្យាឱ្យស្របទៅតាមខ្លឹមសារ និងការកំណត់ផ្សេងទៀត ដែលបានកំណត់តាមការ ព្រមព្រៀងក្នុងកិច្ចសន្យានោះ។ និយាយដោយខ្លីទៅគឺថា គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវធ្វើតាមអ្វីដែលមានចែងក្នុង កិច្ចសន្យាឱ្យបាន ១០០ភាគរយ ពីព្រោះថាកិច្ចសន្យាគឺជាច្បាប់របស់គូភាគី។

---

[29] ច្បាប់កិច្ចសន្យាផ្សារសេរី ឆ្នាំ ១៩៩៧

[30] ច្បាប់កិច្ចសន្យាផ្សារសេរី ឆ្នាំ ១៩៩៧

[31] ច្បាប់កិច្ចសន្យាផ្សារសេរី ឆ្នាំ ១៩៩៧

ដូច្នេះគូភាគីចាំបាច់ត្រូវតែគោរពទៅតាមច្បាប់នោះជាដាច់ខាត ល្គឹកណាដែលភាគីមិនអនុវត្តតាមច្បាប់ដែលជាកិច្ចសន្យានោះ ទោះបីជាទាំងស្រុងក្តី ឬពាក់កណ្តាលក្តីនឹងនាំឱ្យមានទណ្ឌកម្មតាមផ្លូវច្បាប់គឺ ៖

- ការរំលាយកិច្ចសន្យា និង សំណងជំងឺចិត្តជាដើមប្រសិនបើមាន។

ជាងនេះទៀត ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យានោះ គឺវាមានលក្ខណៈជាកាតព្វកិច្ចជាច្រើនប្រភេទខុសៗគ្នាទៅតាមបណ្តាកិច្ចសន្យានីមួយៗ ជាក់ស្តែងប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ត្រូវបានគេបែងចែកចេញជា៣ ដូចជា ៖ កាតព្វកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ឬ សិទ្ធិកាន់កាប់លើវត្ថុ ឬប្រាក់ និង កាតព្វកិច្ចដែលមានគោលបំណងធ្វើ ឬ មិនធ្វើសកម្មភាពណាមួយ។[32] ដូច្នេះទើបការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនីមួយៗមានលក្ខណៈខុសៗគ្នាអាស្រ័យទៅតាមប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យានីមួយៗ ។ បើករណីដែលកិច្ចសន្យាបង្កើតអានុភាពឱ្យមានកាតព្វកិច្ចណាមួយហើយនោះ ភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវប្រតិបត្តិបំពេញទៅតាមប្រភេទកាតព្វកិច្ចនោះ។

ជាក់ស្តែងចំពោះកាតព្វកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ សិទ្ធិកាន់កាប់វត្ថុ ឬ ប្រាក់ ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចសន្យាភាគីត្រូវបំពេញនូវករណីកិច្ចមួយចំនួនដូចជា ៖ ភាគីដែលមានកាតព្វកិច្ចត្រូវធ្វើការផ្ទេរសិទ្ធិ ព្រមទាំងមានការប្រគល់វត្ថុជាក់លាក់អ្វីមួយនោះ មានករណីកិច្ចថែរក្សាវត្ថុនោះ ដោយប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងនាមអ្នកគ្រប់គ្រងដ៏ល្អ រហូតដល់ពេលប្រគល់វត្ថុនោះ

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញរូបគំនូរ១ផ្ទាំងដ៏ល្បីរបស់កុមារីម្នាក់ដែលបានស្លាប់ទៅហើយ។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិប្រាតិភោគ ភាគីដែលជាម្ចាស់បំណុលបានកាន់កាប់នូវវត្ថុរបស់កូនបំណុលក្នុងដៃរបស់ខ្លួនដើម្បីធានាសិទ្ធិលើបំណុលនោះ ក្នុងនាមជាម្ចាស់បំណុលដែលបានកាន់កាប់វត្ថុរបស់កូនបំណុលក្នុងដៃរបស់ខ្លួនក៏ត្រូវមានករណីកិច្ចថែរក្សាវត្ថុដែលបានដាក់ប្រាតិភោគឱ្យបានសមរម្យ និងគង់វង្សបានល្អដោយអនុវត្តឱ្យដូចជាម្ចាស់នៃវត្ថុនោះអញ្ចឹងដែរ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាបញ្ចាំ ។

[32] មាត្រា ៣១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

ករណីបើសិនកម្មវត្ថុដែលត្រូវផ្តល់មានគុណភាពច្រើនយ៉ាង កូនបំណុលមានករណីកិច្ចផ្តល់វត្ថុដែលមានគុណភាពដូចដែលគូភាគីបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញខ្ទះឆាអគ្គីសនីទំនើបមួយគ្រឿង ដែលក្នុងកិច្ចសន្យានោះបានកំណត់អំពីប្រភេទម៉ាក និង ទំហំគុណភាពរបស់វា។ ដូច្នេះបើទោះបីជាខ្ទះឆាអគ្គីសនីរបស់អ្នកលក់មានច្រើនប្រភេទ ឬច្រើនម៉ាក និង មានគុណភាពផ្សេងៗពីគ្នាជាច្រើនយ៉ាងណាក៏ដោយក្តី ក៏អ្នកលក់ចាំបាច់ត្រូវតែផ្តល់នូវវត្ថុដែលមានគុណភាពស្របទៅតាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាជាកំហិត ។

ម្យ៉ាងទៀត ភាគីដែលទទួលបន្ទុកក្នុងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលទាក់ទងទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ឬសិទ្ធិកាន់កាប់ត្រូវមានករណីកិច្ចពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីសិទ្ធិ ឬ ការប្រើប្រាស់ និងបញ្ហាទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានោះ

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញអចលនវត្ថុ អ្នកលក់ត្រូវតែពន្យល់អំពីការប្រើប្រាស់ និងទំហំនៃអចលនវត្ថុនោះជាដើម ហើយភាគីដែលមានបន្ទុកកាតព្វកិច្ចក្នុងប្រភេទកិច្ចសន្យានេះត្រូវមានករណីកិច្ចផ្តល់វត្ថុ ឬ សិទ្ធិផ្សេងទៀត ដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាដោយគ្មានវិការៈ។

២.២.ការអនុវត្តត្រូវតែគោរពគោលការណ៍សុចរិតនិងស្មោះត្រង់

នៅរាល់បណ្តាច្បាប់ជាតិរបស់សង្គមជាតិនីមួយៗ និង ច្បាប់អន្តរជាតិនៃសហគមន៍ប្រជាជាតិផងដែរនោះ យើងបានសង្កេតឃើញថាមានគោលការណ៍ដ៏សំខាន់មួយដែលមានការទទួលស្គាល់ជាទូទៅមួយភាគធំតាមរយៈការអនុវត្តដោយបណ្តាប្រទេសជាច្រើនក្នុងសកលលោកនោះគឺជាគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងស្មោះត្រង់ ។[33] នៅក្នុងសង្គមអន្តរជាតិគោលការណ៍នេះឃើញមានការប្រើប្រាស់ជាញឹកញាប់នៅក្នុងការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញានិងកិច្ចព្រមព្រៀងនានា សម្រាប់ការធានាបាននូវការអនុវត្តមួយដែលត្រឹមត្រូវនិងសមស្របប្រកបដោយសមធម៌ល្អប្រពៃ។ ជាក់ស្តែងនៅកម្ពុជាក្នុងច្បាប់កិច្ចសន្យាក៏បានធានាឱ្យគោរពនូវគោលការណ៍នេះផងដែរក្នុងការអនុវត្ត។ នៅក្នុងមាត្រា២ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ របស់កម្ពុជាបានចែងថា "កិច្ចសន្យាទាំងឡាយត្រូវរួមចំណែកក្នុងការផ្សាភ្ជាប់ផលប្រយោជន៍បុគ្គលនិងផលប្រយោជន៍សង្គម។ ភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវសហការគ្នាក្នុងបរិយាកាសទុកចិត្តស្មោះត្រង់នឹងគ្នា អនុវត្តសមស្របនឹងគោលការណ៍សីលធម៌សង្គម ហើយពិសេសកម្ចាត់ចោលនូវគំនិតមនុស្សជិះជាន់មនុស្ស។" បន្ថែមពីលើមាត្រានេះ មាត្រា ២២ កថាខណ្ឌទី ២

[33] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ឆ្នាំ ១៩៦៩ ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា

នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ដដែលក៏បានចែងដែរថា"កិច្ចសន្យាត្រូវយកទៅអនុវត្តដោយសុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ។" ដោយយោងតាមរយៈមាត្រាទាំងពីរនេះ វាបានឆ្លុះបង្ហាញឱ្យឃើញពីគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ក្នុងការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ។ លើសពីនេះទៅទៀត នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ មាត្រា៣៨៤ ក៏បានទទួលស្គាល់នូវគោលការណ៍នេះផងដែរ។ នៅក្នុងមាត្រា ៣៨៤ កថាខណ្ឌទី១ នោះបាន បញ្ញត្តិថា ៖ កូនបំណុលត្រូវតែអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនឱ្យស្របទៅតាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា និង គោលការណ៍ នៃភាពសុចរិត និង ភាពស្មោះត្រង់។ ការប្រតិបត្តិដោយសុចរិត និង ស្មោះត្រង់នៅទីនេះមានន័យថាភាគីម្ខាងៗ នៃកិច្ចសន្យាមិនត្រូវធ្វើអ្វីឱ្យល្អក់កករដល់ការប្រតិបត្តិកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀតឡើយ ។ និយាយជារួមគឺថា ភាគីម្នាក់ៗ ត្រូវតែប្រកាន់ភ្ជាប់យកនូវឥរិយាបទសមស្របត្រឹមត្រូវជៀសវាងធ្វើអ្វីដែលនាំឱ្យភាគីម្ខាងទៀតពិបាក ឬពុំអាចបំពេញកាតព្វកិច្ចបាន ពោលគឺភាគីម្ខាងត្រូវសម្រួលដល់ការសម្រេចបានក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ ភាគីម្ខាងទៀត។ យោងតាមមាត្រា៣២៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ បានកំណត់ថា ប្រសិនបើភាគីម្ខាងដែលត្រូវបានខូចប្រយោជន៍ដោយសារលក្ខខណ្ឌត្រូវបានបំពេញ ហើយភាគីម្ខាងទៀតនោះ បានរារាំងមិនឱ្យបំពេញលក្ខខណ្ឌដោយចេតនាភាគីម្ខាងទៀតអាចចាត់ទុកថាលក្ខខណ្ឌនោះត្រូវបានបំពេញរួច ហើយ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាប្រទានកម្មដែលមានបង្អង់លក្ខខណ្ឌមួយបានកំណត់ បើសិនជាឈ្មោះ ក រៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹងកូនរបស់ឈ្មោះ ខ នោះ ឈ្មោះ ខ នឹងប្រគល់ឱ្យនូវដីឡូត៍មួយកន្លែងឱ្យឈ្មោះ ក ប៉ុន្តែក្រោយមកដោយសារតែដីនោះបានកើនតម្លៃកាន់តែខ្ពស់ខ្លាំងពេលនោះ ឈ្មោះ ខ ក៏បានផ្លាស់ប្តូរចិត្តមិន ចង់ប្រគល់ដីនោះទៅឱ្យ ឈ្មោះ ក ។ ដូច្នេះឈ្មោះ ខ ក៏បានព្យាយាមរារាំង ឈ្មោះ ក មិនឱ្យអនុវត្តសម្រេចបាន នូវលក្ខខណ្ឌបង្អង់នោះ ជាដំណោះស្រាយយោងតាមមាត្រា ៣២៨ ខាងលើដោយ ឈ្មោះ ខ បាន រារាំងមិនឱ្យ លក្ខខណ្ឌត្រូវបានបំពេញដោយចេតនាបែបនេះនាំឱ្យ ឈ្មោះ ក អាចចាត់ទុកថាលក្ខខណ្ឌនោះត្រូវបានបំពេញ រួចហើយ យើងអាចនិយាយបានថាដោយផ្អែកតាមស្មារតីនៃភាពសុចរិត និង ស្មោះត្រង់នៃបទប្បញ្ញត្តិខាងលើ នេះ គូភាគីមានកាតព្វកិច្ចមួយក្នុងការសហការគ្នាក្នុងការប្រតិបត្តិកាតព្វកិច្ចរៀងខ្លួនៗឱ្យបានល្អ និង មិនគេង ចំណេញខុសពីច្បាប់ឡើយ។

៣.អានុភាពបង្កើតជាច្បាប់របស់ភាគី

កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើងតាមរយៈការព្រមព្រៀងរបស់ភាគីបានបង្កឱ្យមាននូវអានុភាពនៃការជៀបទៅលើកិច្ចសន្យានោះឱ្យទៅជាច្បាប់របស់គូភាគី ។[34] កិច្ចសន្យាដែលជាច្បាប់របស់ភាគី គឺជាវិធានគតិយុត្តទាំងឡាយណាដែលគ្រប់គ្រងរាល់ទំនាក់ទំនងរបស់ភាគីនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ។ ការបង្កើតកិច្ចសន្យាឡើងភាគីនីមួយៗនៃកិច្ចសន្យាបានរួបរួមគ្នាយ៉ាងសកម្មក្នុងការព្រមព្រៀងអនុម័តសម្រេចនូវវិធានទាំងឡាយដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យារបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះជាគោលការណ៍ទូទៅ កិច្ចសន្យាមិនអាចត្រូវបានធ្វើការកែប្រែទៅតាមទំនើងចិត្ត ឬ ជាសកម្មភាពឯកតោភាគីដោយឯកឯងបាននោះឡើយ។ លើសពីនេះទៅទៀតនោះគឺភាពមិនអាចបំពានបាននៃកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើវិធានដែលគ្រប់គ្រងលើកិច្ចសន្យា ប្រសិនមានករណីនៃការបំពារបំពានលើកិច្ចសន្យានោះ វានឹងមានអានុភាពអាចឈានដល់ការដាក់ទណ្ឌកម្ម (ការរំលាយកិច្ចសន្យា ឬ សំណងការខូចខាតជាដើម) ។

៣.១.ភាពមិនអាចកែប្រែបាននៃកិច្ចសន្យា

ជាគោលការណ៍ទូទៅ កិច្ចសន្យាមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការកែប្រែបានឡើយ ប៉ុន្តែក៏មានករណីអញ្ញាត្រកម្មមួយចំនួនទៅលើគោលការណ៍នេះផងដែរ ។ ដូច្នេះប្រសិនបើមានអញ្ញត្រកម្មអនុញ្ញាតឱ្យកិច្ចសន្យា អាចធ្វើការកែប្រែបាននោះ ការកែប្រែអាចស្តែងឡើងក្រោមរូបភាពពីរផ្សេងៗគ្នាគឺ ៖

១.ការកែប្រែចំណុចមួយចំនួននៃកិច្ចសន្យា

២.ការកែប្រែទាំងស្រុងនៃកិច្ចសន្យា ពោលគឺ ការកាត់ផ្តាច់ចំណងកិច្ចសន្យាចោល។

ជាក់ស្តែងនៅក្នុងមាត្រា ២២ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ បានបញ្ញត្តិថា៖

កិច្ចសន្យាគឺជាច្បាប់របស់ភាគី ។ កិច្ចសន្យានឹងអាចកែប្រែបាន លុះត្រាតែមានការយល់ព្រមរបស់គូភាគីទាំងសងខាង ។ យោងតាមរយៈមាត្រានេះគឺ អាចធ្វើឱ្យយើងដឹងថាកិច្ចសន្យាគឺ មិនអាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការកែប្រែតាមទំនើងចិត្តជាឯកតោភាគីបានឡើយ មានន័យថាច្បាប់កើតចេញពីឆន្ទៈទូទៅរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា ហើយកិច្ចសន្យាមិនអនុញ្ញាតអោយធ្វើការកែប្រែតាមទំនើងចិត្តជាឯកតោភាគីបានឡើយ។

[34] ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី (ករណីនៅប្រទេសជប៉ុន)

៣.២.ភាពមិនអាចបំពានបាននៃកិច្ចសន្យា

ការបំពានកិច្ចសន្យា គឺជាការខកខានពុំបានបំពេញកាតព្វកិច្ចទៅតាមការសន្យាណាមួយដែលភាគីបានធ្វើឡើងនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ។ នៅពេលដែលការបំពេញកាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យាបានមកដល់កាលកំណត់ត្រូវបំពេញ ឬ អាចនិយាយឱ្យខ្លីហៅថាការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនេះ បានធ្វើការបែងចែកចេញជា ៣ផ្សេងៗទៀត ដូចជា ការអនុវត្តយឺតយ៉ាវ អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត ការអនុវត្តមិនពេញលេញ និងករណីផ្សេងទៀតដែលមិនអនុវត្ត ។ យ៉ាងណាមិញ អានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ស្តីពីការបំពានកិច្ចសន្យានេះ គឺបានកំណត់ផ្សេងៗពីគ្នា ដោយផ្អែកទៅលើស្ថានភាពនិងខ្លឹមសារនៃការបំពាននោះ ដោយជាក់លាក់អានុភាពទៅតាមផ្លូវច្បាប់នោះគឺអាស្រ័យលើថា តើការបំពានមួយនោះជាខ្លឹមសារសំខាន់ ឬ ក៏តូចតាច?

ជាក់ស្តែង នៅក្នុងមាត្រា ៤០៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ បានកំណត់ពីការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ក្រោយពីយើងបានយល់ដឹងពីខ្លឹមសារនៃការបំពានកិច្ចសន្យាហើយមក គឺអាចធ្វើឱ្យយើងបានដឹងថាការបំពានកិច្ចសន្យា មិនមែនជារឿងដ៏ល្អឡើយ សម្រាប់សម្រេចបាននូវគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាទេ មានន័យថា បើសិនជាមានការបំពានកិច្ចសន្យាកើតឡើង គោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាគឺប្រាកដណាស់ពិតជាមិនអាចសម្រេចបាននោះទេ ។ ដូច្នេះនៅពេលដែលកិច្ចសន្យាមួយត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានសុពលភាពតាមផ្លូវច្បាប់ហើយ គូភាគីត្រូវតែគោរពឱ្យបានម៉ត់ចត់។ នេះជាអ្វីដែលហៅថា អានុភាពដាច់ខាតនៃកិច្ចសន្យា។ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀតមិនគោរពហើយមិនអនុវត្តកិច្ចសន្យាទេ ជាការពិតណាស់, យើងអាចទៅពឹងពាក់តុលាការបង្ខំឱ្យភាគីម្ខាងទៀតគោរពតាមកិច្ចសន្យា (ការអនុវត្តដោយបង្ខំ) ក៏បានដែរ។ បន្ថែមពីនេះដើម្បីឱ្យអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាមានអត្ថន័យពេញលេញនោះការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើកិច្ចសន្យាត្រូវតែដាក់ទណ្ឌកម្ម។

នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីវិធីសង្គ្រោះចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យាយើងមានមធ្យោបាយ ២ បែបៈ

ទី១ គឺរំលាយកិច្ចសន្យាដោយហេតុថាភាគីម្ខាងទៀតមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

ទី២ គឺទាមទាមឱ្យភាគីសងសំណងនៃការខូចខាត ដែលកើតចេញពីការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។ នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីអនុញ្ញាតឱ្យជ្រើសរើសការរំលាយកិច្ចសន្យាក៏បាន ឬរើសយកការទាមទារសំណងក៏បាន ឬ ក៏អាចរើសយកទាំង ២ក៏បានដែរក្នុងទំហំដែលមិនផ្ទុយគ្នា។ សំណងនៃការខូចខាតត្រូវបានចែកចេញជា២ប្រភេទដូចជាសំណងខូចខាតជំនួស (ករណីអលទ្ធភាព) និង សំណងខូចខាតចំពោះការយឺតយ៉ាវ។ ការបែងចែកនេះមានន័យថា ដើម្បីឱ្យយើងដឹងពីវិសមតិភាពរវាងសំណងខូចខាតជំនួស និង ការទាមទារឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។

ការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យាអាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែយើងត្រូវសិក្សាទៅលើការទទួលខុសត្រូវក្នុងកិច្ចសន្យាជាមុនសិន ។

ផ្នែកទី ២ ៖ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជន

កិច្ចសន្យា ដែលបង្កើតឡើងដោយឆន្ទៈព្រមព្រៀងរបស់ភាគីត្រូវចាត់ទុកថាជាច្បាប់របស់ភាគី ដូច្នេះវាបង្កើតឱ្យមានអានុភាពត្រឹមតែចំពោះភាគីតែប៉ុណ្ណោះ។ តាមរយៈនេះកិច្ចសន្យាមិនមានចំណងគតិយុត្តជាមួយតតិយជនឡើយ ព្រោះថាតតិយជនជាជនទាំងឡាយណាដែលស្ថិតនៅក្រៅកិច្ចសន្យា។ ដូច្នេះជាទូទៅអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាមិនមានអានុភាពចំពោះតតិយជននោះទេ។ ជាអញ្ញាត្រកម្មច្បាប់ក៏មានចែងនូវបទប្បញ្ញត្តិពិសេសមួយចំនួន ដែលកំណត់អំពីអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាបានជះឥទ្ធិពលទៅលើតតិយជនផងដែរ។

ជាក់ស្តែងគោលការណ៍ និង បទប្បញ្ញត្តិរបស់ច្បាប់មួយចំនួន ក៏បានចែងពីអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជនក្នុងករណីមួយចំនួនផងដែរ។ ជាទូទៅតតិយជនអាចមានច្រើនប្រភេទហើយតតិយជនមួយចំនួនអាចក្លាយជាភាគីនៃកិច្ចសន្យាថែមទៀតផងក្នុងនោះមានដូចជា៖

- ប្រតិសិទ្ធិសាកល និង ប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់
- អ្នកទទួលផលប្រយោជន៍
- អ្នកតំណាងគ្មានសិទ្ធិ
- តតិយជនដាច់ខាតពិត

១.កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតស្ថានភាពគតិយុត្តចំពោះតតិយជន

កិច្ចសន្យាមួយចំនួន បង្កើតជាស្ថានភាពគតិយុត្តចំពោះតតិយជនដែលយើងអាចចាត់ទុកបានថាជាព្រឹត្តការណ៍គតិយុត្តសម្រាប់តតិយជន។

ឧទាហរណ៍ ៖ ការសន្យាបន្ថែមនៅក្នុងការទិញ-លក់រវាងឈ្មោះ ក និងឈ្មោះ ខ ដែលកំណត់ថានឹងបង់ប្រាក់ថ្លៃទំនិញឱ្យទៅឈ្មោះ គ ផ្ទាល់ជាដើម ។ កិច្ចសន្យាដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ទៅតតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យានេះគេហៅថា កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងសម្រាប់តតិយជន ។ នេះជាកិច្ចសន្យាមួយក៏ប៉ុន្តែកិច្ចសន្យានេះមិនអាចកើតមានឡើងដោយឯកឯងទេ តែតោងភ្ជាប់ទៅនឹងកិច្ចសន្យាណាមួយទៀតហើយមានឈ្មោះជាកិច្ចសន្យាពិសេស ឬ ក៏ជាកថាលក្ខន្តិកៈបន្ទាប់បន្សំ។ ដោយហេតុថាវាញ៉ាំងឱ្យ កិច្ចសន្យាមានអានុភាពចងចំពោះជន

ផ្សេងក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យានោះ គេចាត់ទុកថាជាករណីលើកលែង ដែលខុសពីការយល់ដឹងជាទូទៅចំពោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា (មិនជះឥទ្ធិពលទៅលើជនណាក្រៅពីគូនាទីទេ) ប៉ុន្តែក្នុងករណីនេះក៏មានការកំណត់ពីទំហំព្រំដែនដូចតទៅ:

១.អាចធ្វើកិច្ចសន្យាបានដោយឱ្យផលប្រយោជន៍ដល់តតិយជន គ តែមិនអាចធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នាបង្កឱ្យតតិយជន គ ទទួលរងនូវផលវិបាកដោយត្រូវបំពេញកាតព្វកិច្ចជាអវិជ្ជមានណាមួយឡើយ ។

២.តតិយជន គ ដែលជាអ្នកទទួលផលនោះមិនអាចនឹងទទួលផលប្រយោជន៍ដែលកើតឡើង តាមរយៈការព្រមព្រៀងគ្នារវាងឈ្មោះ ក និង ឈ្មោះ ខ ដោយស្វ័យប្រវត្តិបានទេ ពោលគឺតតិយជន គ ចាំបាច់ត្រូវតែបង្ហាញឆន្ទៈព្រមទទួលផលផងដែរ (ការបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការទទួលផលប្រយោជន៍) ។

៣.បើតតិយជន គ បង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការទទួលផលប្រយោជន៍ហើយ ភាគី ក និង ភាគី ខ មិនអាចដកការព្រមព្រៀងនេះចេញបានទេ តែបើមិនទាន់មានការបង្ហាញឆន្ទៈទទួលផលពីតតិយជន គ នៅឡើយទេ ការព្រមព្រៀងអាចដកចេញវិញបាន។

អាស្រ័យហេតុនេះ តតិយជនអាចលើកសំអាងហេតុពីកិច្ចសន្យាទុកដូចជាភស្តុតាងសម្រាប់អះអាង ឬបញ្ជាក់នូវសិទ្ធិណាមួយរបស់ខ្លួន ឬ សម្រាប់ដោះបន្ទុករបស់ខ្លួន។

ម្យ៉ាងទៀតបន្ទាប់ពីបានបង្ហាញឆន្ទៈទទួលផលហើយ តតិយជនដែលជាអ្នកទទួលផលអាចទាមទារឱ្យកូនបំណុលផ្តល់តាវកាលិកមកខ្លួនដោយចំពោះបាន នៅក្នុងករណីនេះកូនបំណុលអាចអះអាងនូវគ្រប់សិទ្ធិទាំងអស់ដូចដែលខ្លួនមានទៅលើម្ចាស់បំណុលនោះបានដែរ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងករណីអ្នកលក់ ក និង អ្នកទិញ ខ បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ជាមួយគ្នាហើយ បានធ្វើកិច្ចសន្យាសម្រាប់តតិយជនដោយកំណត់ថា ត្រូវប្រគល់ប្រាក់ថ្លៃទំនិញទៅឱ្យឈ្មោះ គ ផ្ទាល់ថែមទៀតផង។ ក្រោយពីឈ្មោះ គ បានបង្ហាញឆន្ទៈថាសុខចិត្តទទួលផលប្រយោជន៍ហើយ ឈ្មោះ គ ទៅទារប្រាក់ថ្លៃទំនិញពី ខ ។ បើសិនជា ខ នៅមិនទាន់បានទទួលទំនិញពី ក នៅឡើយទេ ខ មានសិទ្ធិតវ៉ាជាមួយ ក ទាមទារឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នានោះ ខ ក៏អាចប្រើសិទ្ធិតវ៉ានេះចំពោះ គ បានដូចគ្នាផងដែរ ។

កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតស្ថានភាពគតិយុត្តចំពោះតតិយជនបែបនេះ តតិយជនទាំងនោះច្រើនតែជាប្រតិសិទ្ធិសាកល និង ប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់។

ក.ប្រតិសិទ្ធិសាកល

ប្រតិសិទ្ធិសាកល គឺជាអ្នកទទួលសិទ្ធិបន្តពីគេ ដើម្បីប្រកបការរបស់ខ្លួនផងនិងជំនួសគេផង ដែលទទួលបានសិទ្ធិបេតិកភណ្ឌមួយភាគ ឬ ទាំងអស់ដែលរួមមានសិទ្ធិផង និង កាតព្វកិច្ចផង ពោលគឺ ទ្រព្យសកម្មផង និង អសកម្មផង។

ឧទាហរណ៍ ៖ សន្តតិជនដែលមានអត្ថិភាពព្រមទទួលទាំងអស់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់មតកជន ។ ដូច្នេះនៅពេលមតកជនស្លាប់ទៅ សន្តតិជន (ប្រតិសិទ្ធិសាកល) នឹងទទួលបាននូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចទាំងឡាយចេញពីកិច្ចសន្យាដែលធ្វើដោយមតកជនមុនពេលស្លាប់ ។

ខ.ប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់

ប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់ គឺជាបុគ្គលដែលទទួលបាននូវសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចមួយ ឬ ច្រើនជាកំណត់ច្បាស់លាស់លើបេតិកភណ្ឌរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ អច្ច័យទានមានកំណត់អ្នកទិញ ឬ អ្នកទទួលអំណោយជាដើម ពេលខ្លះប្រតិសិទ្ធិនេះក៏មានការពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងដោយម្ចាស់សិទ្ធិដើម។ ចំពោះប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់នេះ យើងត្រូវសិក្សាលើការផ្ទេរកិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងសិទ្ធិបាតិបុគ្គលនិងកិច្ចសន្យាទាក់ទងនឹងសិទ្ធិប្រត្យក្ស។

១.សិទ្ធិបាតិបុគ្គល

ជាគោលការណ៍មិនអនុញ្ញាតឱ្យមានការផ្ទេរសិទ្ធិបាតិបុគ្គលបានទេ គេមិនអាចផ្ទេរទាំងសិទ្ធិ និង ទាំងកាតព្វកិច្ចដែលកើតចេញពីកិច្ចសន្យារបស់ម្ចាស់បំណុលបានទេ។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានលក់រថយន្តមកឱ្យលោក ខ ប៉ុន្តែលោក ក បានជំពាក់ប្រាក់ថ្លៃជួសជុលរថយន្តជាមួយលោក គ ។ ដូច្នេះសិទ្ធិបាតិបុគ្គលដែលលោក ក ជំពាក់លោក គ នេះ មិននាំឱ្យលោក ខ ត្រូវបន្តទទួលខុសត្រូវថ្លៃជួសជុលលើរថយន្តនេះទេ។

ផ្ទុយទៅវិញ បើសិនជាលោក ខ បានដឹងពីការជួសជុលនោះ ហើយបានយល់ព្រមទទួលយកកាតព្វកិច្ចនៃការសងជំនួសដោយសារការបន្ថយតម្លៃពិតប្រាកដលើរថយន្តដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់-ទិញ ដូច្នេះករណីនេះលោក ខ នឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវបន្តលើកាតព្វកិច្ចនៃថ្លៃជួសជុលរថយន្តនោះ។

ឧទាហរណ៍ ៖ បន្ទាប់ពី ក ដែលជាម្ចាស់ផ្ទះបានចុះកិច្ចសន្យាផលុបភោគជាមួយនឹង ខ រួចមក ក បានលក់ផ្ទះនោះទៅឱ្យ គ ។ គ ជាប្រតិសិទ្ធិមានកំណត់របស់ ក ដែលជាម្ចាស់សិទ្ធិដើម ។ ចំពោះកិច្ចសន្យារវាង ក និង ខ , គ ជាតតិយជនដែលពុំមានអ្វីជាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យានោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែបើតាមច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១ ការលក់អចលនវត្ថុដែលកំពុងជាប់ផលុបភោគដោយសារកម្មសិទ្ធិករ មិនបានធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរណាមួយចំពោះផលុបភោគដែលកំពុងបន្តប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួននោះទេ ។[35] ហេតុដូចនេះ គ ត្រូវតែទទួលស្គាល់អត្ថិភាពនៃសិទ្ធិផលុបភោគដែលមានស្រាប់នៅលើទ្រព្យដែលខ្លួនទិញ ។

លើសពីនេះក៏មានករណីមួយចំនួនទៀតផងដែរដូចជា៖

- ភតិសន្យា អ្នកទិញអចលនវត្ថុដែលបានជួល ត្រូវបន្តគោរពកិច្ចសន្យាជួល។[36]
- កិច្ចសន្យាការងារ អ្នកទិញរោងចក្រសហគ្រាស ត្រូវបន្តគោរពកិច្ចសន្យាការងាររវាងកម្មករនិយោជិកនឹងម្ចាស់សហគ្រាសចាស់។[37]

[35] មាត្រា ១៣៦ នៃច្បាប់ភូមិបាល ២០០១

[36] មាត្រា ៥៨៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[37] មាត្រា ៨៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការងារ ឆ្នាំ ១៩៩៧

ជំពូកទី ៤

ការរំលាយកិច្ចសន្យា

ជំពូកទី ៤

ការរំលាយកិច្ចសន្យា

ផ្នែកទី១ ៖ សញ្ញាណទូទៅនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី១ ៖ និយមន័យនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

ការរំលាយកិច្ចសន្យា សំដៅទៅលើសកម្មភាពឯកតោភាគីដែលធ្វើឲ្យភាគីទាំងសងខាងរួចផុតពីករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចសន្យា លើកលែងតែករណីយកិច្ចសងការខូចខាត។[38] ការរំលាយកិច្ចសន្យាធ្វើឲ្យមានអានុភាពជាឯកតោភាគី ហើយមិនចាំបាច់មានការព្រមព្រៀងពីភាគីម្ខាងទៀតទេ ពីព្រោះវាគឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគី។[39]

កថាភាគទី២ ៖ គោលបំណងនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

ការរំលាយកិច្ចសន្យាគឺបានបញ្ញត្តិនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ២០០៧។ ការបញ្ញត្តិនេះ គឺមានគោលបំណងក្នុងការផ្តល់សិទ្ធិទៅដល់គូភាគីនៃកិច្ចសន្យា ដើម្បីឲ្យភាគីអាចមានសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាមួយចោលក្នុងការទប់ស្កាត់នូវហានិភ័យ ឬ ក៏បញ្ហាទាំងឡាយណាដែលអាចនឹងកើតមានឡើងនៅពេលអនាគត និង ជាការជួសជុលព្យសនកម្មដែលបានកើតឡើងដោយសារការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងររបស់ភាគីម្ខាងទៀត ។ ស្ថិតក្នុងន័យនេះគេចង់បញ្ជាក់ថា ការផ្តល់ឲ្យភាគីមានសិទ្ធិក្នុងការរំលាយកិច្ចសន្យាមិនមែនជាការដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើភាគីណាមួយនៃកិច្ចសន្យានោះទេ ប៉ុន្តែវាគឺជាប្រព័ន្ធដែលផ្តាច់ចំណងកាតព្វកិច្ចនៃកិច្ចសន្យានៅពេលដែលគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យានោះ មិនបានសម្រេចដោយសារតែមានការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងណាមួយ។

កថាភាគទី៣ ៖ ប្រភេទនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

១.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់ គឺជាការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកតាមមូលហេតុណាមួយដែលមានកំណត់ក្នុងច្បាប់ ហេតុនេះក្នុងករណីមានមូលហេតុណាមួយដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់ត្រូវបាន

[38] មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[39] មាត្រា ៣១២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

បំពាន ភាគីនោះអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន។ ចំពោះសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់ត្រូវបានបញ្ញត្តិឡើង ចាប់ពី **មាត្រា៤០៧ ដល់ ៤១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧**។

ឧទាហរណ៍ ៖ ភាគី ក មិនបានប្រគល់នូវកម្មវត្ថុនៅក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យទៅតាមកាលបរិច្ឆេទទេ ទោះបីជាមានការដាស់តឿនរបស់ភាគី ខ ក្តី នោះភាគី ខ អាចលើកឡើងអំពីពីការរំលាយកិច្ចសន្យាបាន ។ នៅក្នុងករណីនេះការរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ភាគី ខ ត្រូវបានអនុវត្តដោយផ្អែកលើ**មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧**។

២.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលមានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា គឺជាការរំលាយដោយមូលហេតុដែលភាគីបានកំណត់ជាមុននៅក្នុងកិច្ចសន្យា មានន័យថាភាគីម្ខាង ឬ ភាគីទាំងសងខាងអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យានោះតែម្តង។

ឧទាហរណ៍ ៖ ប្រសិនបើភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នានៅក្នុងកិច្ចសន្យាជាមុនថា អ្នកទិញ អាចធ្វើការរំលាយកិច្ចសន្យាជាឯកតោភាគី នៅពេលណាក៏បានក្នុងរយៈពេលមួយសប្តាហ៍មុនពេលប្រគល់នូវកម្មវត្ថុ ដូច្នេះអ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះផ្ទាល់តែម្តង។

៣.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេស

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិពិសេសត្រូវបានកំណត់ ទៅតាមកិច្ចសន្យាសំខាន់នីមួយៗដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដូចជា៖ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ កិច្ចសន្យាជួល (ភតិសន្យា) និង កិច្ចសន្យាម៉ៅការជាដើម។
ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងមាត្រា ៦៦៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ បានបញ្ញត្តិថាម្ចាស់ការអាចរំលាយកិច្ចសន្យា នៅពេលណាក៏បាន ដោយសងសំណងនៃការខូចខាតរហូតដល់ពេលដែលអ្នកម៉ៅការបានសម្រេចការងារ ។ នេះគឺជាសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ម្ចាស់ការនៅក្នុងកិច្ចសន្យាម៉ៅការ។

៤.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមានការព្រមព្រៀង

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមានការព្រមព្រៀង គឺជាការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកទៅលើឆន្ទៈរបស់គូភាគីដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាជាថ្មី ដែលភាគីទាំងសងខាងមិនបានចែងអំពីការរំលាយនេះនៅក្នុងកិច្ចសន្យារបស់ខ្លួននៅពេលបង្កើតនោះទេ។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានជួលដីមួយកន្លែងឲ្យលោក ខ ក្នុងរយៈពេល ៥(ប្រាំ) ឆ្នាំ ។ មិនទាន់ដល់រយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំផងលោក ក ក៏ចង់បានដីនោះមកប្រើប្រាស់វិញ ក្នុងគោលបំណងរបស់ខ្លួនហើយ លោក ក បានដាក់សំណើទៅលោក ខ អំពីការរំលាយកិច្ចសន្យាជួលនោះ ដោយយល់ព្រមបង់សំណងខូចខាតទៅកាន់លោក ខ ហើយលោក ខ ក៏បានយល់ព្រម។ ដូចនេះភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នារំលាយកិច្ចសន្យា ដូចនេះការរំលាយកិច្ចសន្យាអាចប្រព្រឹត្តទៅបានដោយមានការព្រមព្រៀងថ្មីរបស់គូភាគីទាំងសងខាង។

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមានការព្រមព្រៀងមានលក្ខណៈខុសគ្នាបន្តិច ពីការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់ និង ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ដោយហេតុថាការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមការព្រមព្រៀងតម្រូវឲ្យមានឆន្ទៈរបស់ភាគីទាំងសងខាង ដោយឡែកការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់ និង ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាអាចធ្វើឡើងដោយឯកតោភាគីបាន។

ផ្នែកទី២ ៖ មូលហេតុនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី១ ៖ កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី

កិច្ចសន្យាឯកតោភាគី គឺជាកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតកាតព្វកិច្ចចំពោះតែភាគីតែម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា។ **ឧទាហរណ៍ ៖** ប្រទានកម្ម ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៥៦៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

កិច្ចសន្យាឯកតោភាគីនេះ គឺមិនចាំបាច់ទទួលស្គាល់ការរំលាយទេ ដោយហេតុថាមានតែភាគីតែម្ខាងទេនៃកិច្ចសន្យាដែលទទួលរ៉ាប់រងកាតព្វកិច្ច ។

កថាភាគទី២ ៖ កិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ

កិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលភាគីទាំងសងខាងនៃកិច្ចសន្យាមានបន្ទុកបំពេញកាតព្វកិច្ចទៅវិញទៅមកដូចជា ៖ កិច្ចសន្យាម៉ៅការ កិច្ចសន្យាជួល (ភតិសន្យា) ឬ កិច្ចសន្យាលក់ទំនិញជាដើម។ ជាទូទៅកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឲ្យមានកាតព្វកិច្ចទៅវិញទៅមក (កាតព្វកិច្ចបដិការ) រវាងភាគីទាំងសងខាងនៃកិច្ចសន្យា ពោលគឺភាគីទាំងសងខាងជាម្ចាស់បំណុលផង និង ជាកូនបំណុលផង ។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ ការសន្យារបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាទាំងពីរគឺចំណុះគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ប្រសិនបើអ្នកលក់ត្រូវបានសន្យាថានឹងប្រគល់ទំនិញនេះ គឺថាអ្នកលក់ត្រូវទទួលបាននូវតម្លៃដែលបានព្រមព្រៀងគ្នា ។ ដូចគ្នានេះដែរអ្នកទិញត្រូវតែទូទាត់តម្លៃដែលជាថ្នូរនៃការសន្យានៃការប្រគល់ទំនិញ។ ដូច្នេះវាកើតមាននូវចំណងគតិយុត្តរវាង

កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងពីកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ។ ចំពោះការរំលាយកិច្ចសន្យាអាចធ្វើទៅបានចំពោះតែកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញតែប៉ុណ្ណោះ ដោយសារតែការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាប្រព័ន្ធដែលភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញអាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយយកការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀតមកធ្វើជាមូលហេតុដើម្បីសុំរំលាយកិច្ចសន្យា ។

កថាភាគទី៣ ៖ ការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរដោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញ

ការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ សំដៅទៅលើករណីដែលភាគីម្ខាងមិនអាចសម្រេចនូវគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាបាន ដោយសារការបំពានរបស់ភាគីម្ខាងទៀត។[40] ចំពោះករណីដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមានការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរមានលក្ខណៈដូចខាងក្រោម៖

១.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការដាស់តឿនភាគីម្ខាងមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

យោងតាមមាត្រា៤០៨ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ភាគីម្ខាងបានដាស់តឿនភាគីម្ខាងទៀតដែលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមពេលកំណត់ ដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ ដើម្បីឲ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ហើយកាតព្វកិច្ចមិនត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ។

ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញវត្ថុមួយ ភាគីអ្នកទិញមិនបានបង់ប្រាក់ថ្លៃទិញនៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទកំណត់ទេ នោះភាគីអ្នកលក់ត្រូវដាស់តឿនឱ្យភាគីអ្នកទិញអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យមួយ នៅក្នុងករណីដែលអ្នកទិញនៅតែមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យតាមដែលបានដាស់តឿននោះទេ ភាគីអ្នកលក់អាចរំលាយកិច្ចសន្យានោះបាន។

២.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច

យោងតាមមាត្រា៤០៨ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ខ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ភាគីមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមពេលកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា ក្នុងករណីដែលគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាមិនបានសម្រេចសោះ បើភាគីមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមពេលកំណត់នោះ។

ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញមួយ លោក ក ជាអ្នកទិញ និង លោក ខ ជាអ្នកលក់ហើយ កម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញនោះគឺ កុំព្យូទ័រមួយគ្រឿង ក្នុងករណីដែលលោក ក បានបញ្ជាទិញកុំព្យូទ័រនោះពីលោក ខ ក្នុងគោលបំណងយកមកបំពេញការងាររបស់គាត់ ដែលគាត់បានកំណត់ពេលវេលាជាក់លាក់មួយចំពោះលោក ខ

[40] មាត្រា ៤០៨ ចំណុចទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

តែដល់ថ្ងៃដែលបានកំណត់ កុំព្យូទ័រនោះមិនបានប្រគល់ជូនលោក ក ទេ រហូតដល់ដប់ថ្ងៃបន្ទាប់ទើបបានប្រគល់ជូនលោក ក ។ ក្នុងករណីនេះហៅថាមានការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ ហើយលោក ក អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានភ្លាមៗ ។

៣.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយអលទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់នូវតាវកាលិកចម្បង

យោងតាមមាត្រា៤០៨ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច គ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ភាគីមិនអាចអនុវត្តករណីយកិច្ចផ្តល់នូវតាវកាលិកចម្បងរបស់ខ្លួនបានទេ ។ ក្នុងករណីនេះ គឺថាខ្លឹមសារនៃតាវកាលិក ដែលកើតចេញពីកិច្ចសន្យានោះមិនបានអនុវត្តដោយមានបញ្ហាកើតឡើងនានា។ តាវកាលិកចម្បងគឺជាសកម្មភាពដែលភាគីមិនអាចសម្រេចគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាបាន ប្រសិនបើតាវកាលិកនោះមិនត្រូវបានផ្តល់ឲ្យលើសពីនេះទៅទៀតតាវកាលិកចម្បង ត្រូវសម្រេចដោយផ្អែកលើលក្ខណៈ ឬ ខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា និងឆន្ទៈរបស់គូភាគី។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក ជាអ្នកទិញ និង លោក ខ ជាអ្នកលក់ កម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញនោះគឺ អគារ ប៉ុន្តែអគារនោះជាប់សិទ្ធិជួលរបស់លោក គ ក្នុងរយៈពេល ១០(ដប់)ឆ្នាំ។ ក្នុងករណីនេះកាតព្វកិច្ចចម្បងរបស់អ្នកលក់ គឺផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និង ផ្ទេរការកាន់កាប់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញនោះ។ ហេតុការណ៍នេះគឺច្បាស់លាស់ហើយថា អ្នកលក់មិនអាចផ្ទេរការកាន់កាប់ទៅឲ្យអ្នកទិញបានទេ ដូចនេះវាជាការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ ហើយអ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យានោះបាន។

៤.ការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុបាត់ជំនឿចិត្តរវាងគូភាគី

យោងតាមមាត្រា៤០៨ កថាខណ្ឌទី១ ចំណុច ឃ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ការបំពានកិច្ចសន្យាមានភាពហួសហេតុ ដែលធ្វើឲ្យបាត់បង់នូវទំនុកចិត្តរវាងគូភាគី ហើយមិនអាចជឿជាក់ថានឹងអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនាពេលអនាគតបាន។

ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះមួយកន្លែង លោក ក ដែលជាអ្នកជួលផ្ទះ (ភតិកៈ) និងលោក ខ ដែលជាម្ចាស់ផ្ទះ (ភតិបតី)។ លោក ក បានសន្យានឹងលោក ខ ថានឹងបង់ថ្លៃប្រាក់ឈ្នួលផ្ទះនោះក្នុងរយៈពេល ៣(បី) ថ្ងៃ ប៉ុន្តែបីថ្ងៃបានកន្លងផុតទៅ លោក ក មិនបានប្រគល់ប្រាក់ឈ្នួលនោះទៅឲ្យលោក ខ ឡើយ គឺទាល់តែរហូតដល់ ២ (ពីរ) ខែក្រោយបន្ទាប់ ទើបលោក ក បានប្រគល់ ប្រាក់ឈ្នួលនោះទៅឲ្យលោក ខ។ ក្នុងន័យនេះ អាចចាត់ទុកថាជាការបំពានកិច្ចសន្យាដែលមានលក្ខណៈហួសហេតុ ធ្វើឲ្យលោក ខ ដែលជាម្ចាស់ផ្ទះបាត់បង់នូវទំនុកចិត្ត។ ដូចនេះលោក ខ អាចរំលាយកិច្ចសន្យាជួលនោះបានដោយមូលហេតុខាងលើ។

ផ្នែកទី៣ ៖ វិធីក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

ការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងត្រូវកើតមានឡើង ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤០៧ និងមាត្រា ៤០៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ ហើយសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានេះនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមទៅដោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ហើយនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមមានអានុភាពនៅពេលដែលភាគីនេះបានបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត។ សិទ្ធិរំលាយនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគីដែលត្រូវយកមកអនុវត្តផងដែរ ដោយភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអាចរំលាយកិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯកឯងបានក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈមួយយ៉ាងពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែការបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ចាប់ផ្តើមមានអានុភាពចាប់ពីពេលដែលការជូនដំណឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត ហើយភាគីនោះបានទទួលអំពីការជូនដំណឹងនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានោះនាំអោយការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងត្រូវចាប់ផ្តើមមានអានុភាព។ ក្នុងករណីដែលភាគីនៃកិច្ចសន្យាពុំបានទទួលអំពីការជូនដំណឹងពីភាគីដែលមានបំណងរំលាយកិច្ចសន្យាទេ នោះកិច្ចសន្យាក៏មិនមានអានុភាពក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាបានដែរ ដូច្នេះគូភាគីនៅតែអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ទៅតាមខលក្ខខណ្ឌដែលបានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាដូចដើម។

វិធីក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាគឺ ភាគីម្ខាងដែលមានសិទ្ធិរំលាយ អាចរំលាយកិច្ចសន្យាតាមរយៈការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយចំពោះភាគីម្ខាងទៀតបាន ដោយការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយនេះអាចធ្វើឡើងក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និង តាមប្រព័ន្ធតុលាការបានហើយមានលក្ខខណ្ឌពិសេសមួយចំនួនទៀតដែលភាគីម្ខាងមានសិទ្ធអនុវត្តរំលាយកិច្ចសន្យាទៅចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ដោយការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាមិនអាចដកវិញបាន ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាដោយដាក់លក្ខខណ្ឌបង្អង់ និងការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយភាគីម្ខាងដែលមានគ្នាច្រើននាក់។[41]

កថាភាគទី ១ ៖ ការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ

ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាអាចធ្វើនៅក្រៅតុលាការបាន ពីព្រោះតែការរំលាយកិច្ចសន្យាគឺជាសកម្មភាពសំខាន់មួយ ដែលមានប្រទេសខ្លះអនុម័តយកទស្សនៈដែលការសំដែងឆន្ទៈរំលាយអាចធ្វើបានតែក្នុងតុលាការដូចជាតាមច្បាប់បារាំងការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាតម្រូវអោយមានសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ។ ដោយឡែកក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ បានអនុញ្ញាតអោយមានការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យានៅក្រៅតុលាការបាន ដោយពិចារណាលើភាពងាយស្រួលនៃការរំលាយដែលជាមធ្យោបាយសង្គ្រោះ

[41] មាត្រា ៤០៩ និង ៤១០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

មួយចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យា ហើយម្យ៉ាងវិញទៀតដោយហេតុថាវាជាការលំបាកក្នុងការសុំអោយតុលាការចេញសេចក្តីសម្រេចនៅគ្រប់ពេលដែលភាគីម្ខាងមានបំណងរំលាយកិច្ចសន្យា ទោះបីជាភាគីពុំមានវិវាទធ្ងន់ធ្ងរជាមួយភាគីម្ខាងទៀតក៏ដោយ។

ភាគីអាចអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យានៅក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដោយរួមមាន៖ ការរំលាយតាមកិច្ចសន្យា ការរំលាយតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី ការរំលាយតាមសន្ធានកម្ម និង ការរំលាយតាមមជ្ឈត្តការ ។ គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យានៅក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការតាមផ្នែកខាងលើណាមួយក៏បាន ដោយមិនអោយភាគីណាមួយនៃកិច្ចសន្យាទទួលរងនូវផលខូចខាតប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនជាដាច់ខាត ។

១.ការរំលាយតាមកិច្ចសន្យា

សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា គឺជាសិទ្ធិរំលាយដែលត្រូវបានផ្តល់អោយទៅភាគីនៃកិច្ចសន្យាក្នុងការរំលាយកិច្ចសន្យា ក្នុងករណីដែលបានកំណត់មួយចំនួនទោះបីជាមិនមានការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ។ សិទ្ធិរំលាយដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបានអនុវត្តតាមការបង្ហាញឆន្ទៈឯកតោភាគីរបស់អ្នកដែលមានសិទ្ធិរំលាយ។ ការរំលាយតាមកិច្ចសន្យានេះ គឺមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នាជាមួយនឹងការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែរ ដែលវាគឺជាការរំលាយតាមច្បាប់បានកំណត់ ។[42] ដូចនេះសិទ្ធិរំលាយដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា គឺជាវិធីមួយក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ដែលត្រូវបានផ្តល់អោយទៅភាគីម្ខាង ឬ ភាគីសងខាងតាមកិច្ចសន្យា ពីព្រោះសិទ្ធិនេះផ្តល់ដោយកិច្ចសន្យា។[43]

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានចុះកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះពីលោក ខ ក្នុងរយៈពេល ២ឆ្នាំ ដោយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះនោះ មានខសន្យាដែលចែងថា " ក្នុងស្ថានការណ៍ដែលផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចមានការផ្លាស់ប្តូរ ឬក៏ស្ថានការណ៍មួយដែលកើតឡើងមិនអាចទាយទុកមុនបាន នោះភាគីទាំងសងខាងអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានដោយត្រូវធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹងជាមុនរយៈពេល ៣ ខែ " ។ នៅក្នុងករណីនេះភាគីដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាអាច

[42] គណៈកម្មាការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, *សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ ២ គន្ថីទី ៤ មាត្រា ៤១៤ ។*

[43] មាត្រា ៤១៤ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

បង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការបាន តាមរយៈការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរំលាយតាមកិច្ចសន្យា ។

២.ការរំលាយតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី

សិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី គឺត្រូវអាស្រ័យទៅតាមខ្លឹមសារនៃការព្រមព្រៀងដែលភាគីមានគោលបំណងរំលាយកិច្ចសន្យា ហេតុដូច្នេះមិនចាំបាច់មានបញ្ញាត្តិពិសេស ឬ ក៏ខសន្យានៅក្នុងកិច្ចសន្យាណាមួយឡើយ[44] មានន័យថាភាគីពាក់ព័ន្ធព្រមព្រៀងគ្នារំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាករណីដែលគ្មានការសន្យាជាមុនអំពីសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាទេ ប៉ុន្តែការរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយកិច្ចសន្យា និង ភាគីអាចព្រមព្រៀងគ្នារំលាយកិច្ចសន្យាបាន។[45]

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក និង លោក ខ បានចុះកិច្ចសន្យាជួលឃ្លាំងមួយ ដោយលោក ក ជាភតិបតី និងលោក ខ ជាភតិកៈ ដោយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាជួល គឺមានរយៈពេល ៥(ប្រាំ) ឆ្នាំ ប៉ុន្តែដោយជាអកុសលលោក ខ បានជួបគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ដោយរងរបួសធ្ងន់មិនអាចដើរ និង ធ្វើការបាន ហើយលោក ខ បានជួលឃ្លាំងនោះត្រឹមរយៈពេល ២(ពីរ) ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់មកទៀតលោក ខ បានស្នើសុំឈប់ជួល មុនកាលកំណត់ដូចបានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ហើយលោក ក ក៏យល់ព្រម និង បានព្រមព្រៀងគ្នារំលាយកិច្ចសន្យាជួលឃ្លាំងនោះដែលមានរយៈពេល ៥(ប្រាំ)ឆ្នាំ។

ដោយយោងតាមស្ថានភាពនៃអង្គហេតុខាងលើនេះ ករណីនេះហើយដែលគេហៅថាការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី ។[46]

---

[44] គណៈកម្មាការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ ២ គន្ថីទី ៤ មាត្រា ៤១៤

[45] គណៈកម្មាការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ ២ គន្ថីទី ៤ មាត្រា ៤០៩

[46] មាត្រា ៤១៤ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

៣.ការរំលាយតាមសន្ធានកម្ម

វិធីក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមសន្ធានកម្មផងដែរ ក្នុងករណីដែលភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្របសម្រួលគ្នាបានក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយតាមកិច្ចសន្យា និង ការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមការព្រមព្រៀងគូភាគី ហេតុដូច្នេះភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចជ្រើសរើសវិធីម្យ៉ាងទៀត គឺ ការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមសន្ធានកម្ម ដើម្បីការពារកុំអោយខាតផលប្រយោជន៍រៀងខ្លួន ។

សន្ធានកម្ម គឺជាការចរចាដែលមានជំនួយ ឬ ការជួយសម្របសម្រួល សន្ធានកម្មត្រូវមានភាគីវិវាទពីរ ឬ ច្រើនដែលព្យាយាមចរចាលើដំណោះស្រាយ ដោយមានជំនួយពីភាគីទីបីដែលហៅថា សន្ធានការី ដែលត្រូវឈរលើអព្យាក្រឹត្យភាពចំពោះភាគីវិវាទ និង រកវិធីដំណោះស្រាយមួយដ៏សមស្របប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ជូនទៅដល់ភាគីវិវាទ។ ការដោះស្រាយតាមសន្ធានកម្ម អាចដោះស្រាយបានគ្រប់វិវាទទាំងអស់ដែលកើតមានឡើងជូនទៅដល់ភាគីជម្លោះទាំងអស់ ដោយរកវិធីដំណោះស្រាយដ៏ល្អមួយជូនទៅដល់ភាគីដែលពួកគេមិនអាចព្រមព្រៀងក្នុងប្រការណាមួយបាន។ សន្ធានកម្មនឹងកើតមានឡើង ប្រសិនបើមានកាលៈទេសៈណាមួយ ក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌទាំងបីដែលកើតមានឡើងដូចជា[47]៖

១. ភាគីមាន ខសន្យាស្ដីពីដំណោះស្រាយវិវាទ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាដែលមានស្រាប់របស់ពួកគេ ដែលបានជ្រើសរើសយកមធ្យោបាយសន្ធានកម្មមកប្រើ។

២. ភាគីសម្រេចចិត្តធ្វើសន្ធានកម្ម បន្ទាប់ពីការចរចា ឬក៏ការព្រមព្រៀងមិនត្រូវរូវគ្នានៅក្នុងវិវាទ។

៣. តុលាការបានបង្គាប់ ឬ ណែនាំអោយភាគីធ្វើសន្ធានកម្ម។

៤.ការរំលាយតាមមជ្ឈត្តការ

មជ្ឈត្តការ គឺជាការផ្សះផ្សាវិវាទដោយប្រើប្រាស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មហើយអាចស្ថិតនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងរបស់ស្ថាប័នផ្សះផ្សារអចិន្ត្រៃយ៍ មានន័យថា មជ្ឈត្តការគឺជាស្ថាប័នដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដូចនេះគូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនជូនទៅភាគីទីបី ដែលជាបុគ្គលអព្យាក្រឹត្យមួយ ដែលហៅថាមជ្ឈត្តករ ឬ ក្រុមមជ្ឈត្តករ ឬ វេទិការមជ្ឈត្តកម្ម ដោយភាគីទីបីនេះត្រូវមានកាតព្វកិច្ចពិចារណាអំពីភស្តុតាងដែលភាគីវិវាទបានដាក់ជូន និង ចេញសេចក្ដីសម្រេចហើយត្រូវបានហៅថា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

[47] ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការប្រទេសកម្ពុជា , បោះពុម្ពលើកទី ២ (២០១០) ទំព័រ ៨៣ និង ១០៧

មុននឹងឈានដល់ការដោះស្រាយតាមមជ្ឈត្តកម្ម គឺភាគីជម្លោះតែងតែជ្រើសរើសយកការដោះស្រាយតាមកិច្ចសន្យាដែលមានខចែង តាមការព្រមព្រៀង ឬ ការចរចា ឬ តាមសន្ទានកម្ម យកមកធ្វើយន្តការដោះស្រាយវិវាទជាមុនសិនព្រោះ ការព្រមព្រៀង និងសន្ទានកម្ម មានលក្ខណៈងាយស្រួលចំណាយតិច និង ចំណេញពេលផលាព្រមទាំងអាចរក្សាទំនាក់ទំនងរបស់ភាគីទាំងពីរ។ ប្រសិនបើពួកគេបរាជ័យក្នុងការដោះស្រាយតាមកិច្ចសន្យាដែលមានខចែង តាមការព្រមព្រៀង ឬ ការចរចា ឬ តាមសន្ទានកម្ម ភាគីនឹងចាប់ផ្តើមធ្វើមជ្ឈត្តការ ដូចនេះមជ្ឈត្តកម្មនៅតែត្រូវការយកមកធ្វើជាយន្តការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ ព្រោះការចរចា ឬ សន្ទានកម្មមិនមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំដល់ភាគីវិវាទទេ ទោះបីជាភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាហើយក៏ដោយតែដោយឡែកយន្តការមជ្ឈត្តកម្ម គឺមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំទៅដល់ភាគីដែលមិនព្រមគោរព និងអនុវត្តតាមមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

កថាភាគទី ២ ៖ ការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាតាមប្រព័ន្ធតុលាការ

ការរំលាយកិច្ចសន្យាមិនត្រូវការការអន្តរាគមន៍របស់តុលាការនោះទេ ប្រសិនបើភាគីមិនបានស្នើសុំឲ្យតុលាការចេញសាលក្រមរំលាយកិច្ចសន្យា ។ ការស្នើសុំឲ្យតុលាការចេញសាលក្រមរំលាយកិច្ចសន្យាគឺមានលក្ខណៈជារូបភាពនៃបណ្តឹង ។ បណ្តឹងអាចធ្វើទៅបានក្នុងករណីដែលបណ្តឹងនោះមានកម្មវត្ថុជាវិវាទតាមផ្លូវច្បាប់ជាក់ស្តែង ហើយវិវាទនោះអាចដោះស្រាយដោយសាលក្រម ប៉ុន្តែកាលណាបើបណ្តឹងនោះមានលក្ខណៈគ្មានផលប្រយោជន៍នៃបណ្តឹងទេ នោះតុលាការនឹងចេញសាលក្រមលើកចោលបណ្តឹងដោយមិនឆ្លងកាត់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ឡើយ ។ តែបើក្នុងករណីដែលភាគីបានបង្ហាញឆន្ទៈតាមផ្លូវតុលាការរួចហើយដូចជា មានកិច្ចព្រមព្រៀងក្នុងការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ ឬ ក៏មានខចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាអំពីការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ នោះការអន្តរាគមន៍របស់តុលាការមានភាពចាំបាច់ដើម្បីសម្រេចគោលបំណងអោយមានលក្ខណៈជាសត្យានុម័ត ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យាតាមប្រព័ន្ធតុលាការនឹងមានការកើតឡើងតាមរយៈការធ្វើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការទទួលខុសត្រូវតាមកិច្ចសន្យា រួចទទួលបានមកនូវការប្រកាសចេញសាលក្រម និងការជួសជុលការខូចខាត ។

កថាភាគទី ៣ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាមិនអាចដកបាន

ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាមិនអនុញ្ញាតឱ្យដកបានទេ ដោយហេតុថាអាចកើតមានឡើងនូវភាពច្របូកច្របល់ទៅដល់ឋានៈរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬភាគីដែលមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធនឹងក្លាយជាអស្ថិរភាព ប៉ុន្តែជនដែលមានសិទ្ធិរំលាយអាចដកនូវឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យបាន នៅពេលដែលការជូនដំណឹងពីការដកឆន្ទៈរំលាយបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀតនៅពេលព្រមគ្នា ឬ មុនពេលឆន្ទៈរំលាយបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត ពីព្រោះការរំលាយចាប់ផ្តើមមានអានុភាពនៅពេលដែលវាបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានព្រមព្រៀងគ្នាបង្កើតកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះមួយពីលោក ខ តែកិច្ចសន្យានេះត្រូវបានរំលាយវិញ ដោយមូលហេតុលោក ក មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយលោក ក បានបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ ហេតុនេះហើយលោក ខ បានបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាពី លោក ក ។ បន្ទាប់មកទៀត លោក ខ បានព្រមព្រៀងជួលផ្ទះនោះទៅអោយលោក គ ប៉ុន្តែក្រោយមកទៀត លោក ក និង លោក ខ បានស្រុះស្រួលគ្នាក្នុងការដកនូវការរំលាយកិច្ចសន្យានោះវិញ ដោយផ្អែកតាមការព្រមព្រៀងរវាងលោក ក និង លោក ខ ។ ក្នុងករណីនេះ ការដកនូវការរំលាយកិច្ចសន្យានេះមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ទេ ព្រោះវាត្រូវបានធ្វើអោយខូចខាតប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់លោក គ ។

កថាភាគទី ៤ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាដោយដាក់លក្ខខណ្ឌបង្អង់

ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាដោយដាក់លក្ខខណ្ឌបង្អង់សំដៅទៅលើព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនាពេលអនាគតហើយដែលមិនទៀងទាត់។ ទន្ទឹមនឹងនោះលក្ខខណ្ឌបង្អង់មានន័យថា កាតព្វកិច្ចឬសិទ្ធិនឹងមានអានុភាពនៅពេលដែលលក្ខខណ្ឌបានបំពេញ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានទិញម៉ូតូមួយគ្រឿងពី លោក ខ ហើយ លោក ក មិនបានបង់ប្រាក់គ្រប់គ្រាន់នៅកាលបរិច្ឆេទប្រគល់នោះទេ បន្ទាប់មក លោក ខ បានប្រាប់ លោក ក ថា គាត់នឹងរំលាយកិច្ចសន្យានៅពេលដែល លោក ក មិនបានបង់ប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃ ។ ដូច្នេះឆន្ទៈនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានេះត្រូវបានដាក់លក្ខខណ្ឌបង្អង់ចំនួន ១៥ ថ្ងៃ ។

កថាភាគទី ៥ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យាដោយភាគីម្ខាងមានគ្នាច្រើននាក់

យោងតាមមាត្រា ៤១០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀតមានច្រើននាក់ ការរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវធ្វើឡើងដោយបុគ្គលទាំងអស់នោះចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ឬដោយភាគីម្ខាងទៀតចំពោះបុគ្គលទាំងអស់នោះ។ ប្រសិនបើសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាបានរលត់ចំពោះបុគ្គលណាម្នាក់ក្នុងចំណោមបុគ្គលនៃភាគីដែលមានច្រើននាក់ សិទ្ធិរំលាយនោះក៏ត្រូវរលត់ចំពោះបុគ្គលផ្សេងទៀតនៃភាគីនោះដែរ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ថ្ងៃទី ៣០ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០២០ ក បានលក់អគារមួយអោយទៅ ខ, គ, ឃ និងបានចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិអោយទៅអ្នកទាំង ៣។ អ្នកទាំង ៣ មិនបានប្រគល់ប្រាក់គ្រប់ចំនួនទេទោះបីជា ក បានដាស់តឿនយ៉ាងណាក៏ដោយ។ នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០២០ ក បានទូរស័ព្ទទៅប្រាប់ ខ ដើម្បីបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យា។ ហើយថ្ងៃទី ៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០២០ ក បានទូរស័ព្ទទៅប្រាប់ គ បន្ទាប់ពីជូនដំណឹងទៅ ខ ដូចនេះ ក បានសំរេចចិត្តធ្វើលិខិតជូនដំណឹងចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០២០ ទៅអោយ ឃ ម្នាក់ទៀតអំពីការរំលាយកិច្ចសន្យាក្នុងប្រអប់សំបុត្រផ្ទះរបស់ ឃ ។ ដូចនេះចំពោះអានុភាពនៃការរំលាយត្រូវកំណត់យកកាលបរិច្ឆេទនៃការជូនដំណឹងចំពោះអ្នកចុងក្រោយ ដោយសារកំណត់យកគោលការណ៍បានទៅដល់។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយមានអានុភាពនៅថ្ងៃទី ៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០២០ ជាពេលចុងក្រោយដែលការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយបានដល់ចំពោះភាគីទាំងអស់។

ផ្នែកទី ៤ ៖ ការរលត់នូវសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

កថាភាគទី ១ ៖ ពេលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាខូចខាត

សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវរំលត់ នៅពេលដែលភាគីមានសិទ្ធិរំលាយធ្វើឲ្យមានការខូចខាត ឬ ធ្វើឲ្យមានការបាត់បង់នូវវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ឬ មិនអាចសងវត្ថុនោះបានដោយចេតនា ឬ ធ្វើអោយវត្ថុនោះក្លាយជាវត្ថុប្រភេទផ្សេងដោយការកែច្នៃ ឬ ការផ្លាស់ប្តូរទម្រង់ដោយចេតនា ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កិច្ចសន្យាទិញលក់អង្ករ តែអង្ករដែលបានទិញលក់បានកិនក្លាយទៅជាម្សៅរួចអស់ហើយ ថែមទាំងបានផលិតទៅជានំបុ័ងថែមទៀត។

សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវរលត់ នៅក្នុងករណីវាផ្ទុយនឹងគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និង ស្មោះត្រង់ ប្រសិនបើភាគីដែលបានធ្វើឱ្យខូចខាត ឬមិនអាចសងវត្ថុនោះវិញដោយចេតនា ។

ឧទាហរណ៍៖ អ្នកទិញរថយន្តរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយមូលហេតុរថយន្តនោះមានវិការៈ ប្រសិនបើអ្នកទិញនោះធ្វើអោយខូចខាតដោយចេតនាដល់រថយន្តដែលខ្លួនត្រូវប្រគល់វិញ ហើយខ្លួនចង់រំលាយកិច្ចសន្យានោះ មានន័យថាអ្នកទិញត្រូវបាត់បង់សិទ្ធិរំលាយដោយសិទ្ធិរំលាយនោះត្រូវផុតរលត់ ។

- សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាមិនត្រូវបានរលត់ទេ នៅក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុ គឺត្រូវបានធ្វើឱ្យខូចខាតឬបាត់បង់ដល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ឬមិនសងវត្ថុនោះវិញ ដោយអចេតនា ។នៅក្នុងករណីនេះ ភាគីដែលមានសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា ត្រូវសងជាប្រាក់នូវតំលៃដែលជាកម្មវត្ថុនោះ ត្រឹមកំរិតតំលៃដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា។

ឧទាហរណ៍៖ ក បានទិញរថយន្តពី ខ ដែលជារថយន្តថ្មី ហើយភាគីទាំងពីរនាក់បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរួចរាល់ ហើយដោយ ក បានទទួលរថយន្ត និង ខ បានទទួលប្រាក់ តែក្រោយមក ក បានដឹងថារថយន្តនោះមិនមែនជារថយន្តថ្មីទេ ហើយបានទាមទារឱ្យ ខ ប្រគល់រថយន្តថ្មី ដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ តែ ខ នៅតែមិនព្រមប្រគល់ហេតុនេះហើយបានជា ក រំលាយកិច្ចសន្យា តែមុនពេលប្រគល់រថយន្តនោះ ក បានធ្វើឱ្យខូចខាតរថយន្តដោយអចេតនា ។ក អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន តែត្រូវចេញថ្លៃជួសជុលរថយន្តដែលខ្លួនបានធ្វើឱ្យខូចខាត។

- ករណីប្រធានសក្តិមានន័យថា ជាកម្លាំងដ៏មានឧត្តមភាពជាការកកើតឡើងដោយមិនបានគ្រោងទុកជាគ្រោះថ្នាក់ដែលមិនអាចបញ្ចៀស ឬ តតាំងបាន។ ពាក្យនេះតែងត្រូវបានគេបញ្ចូលក្នុងខចែងរួមនៃកិច្ចសន្យាក្នុងបំណងឲ្យគូភាគីកិច្ចសន្យារួមពីការទទួលខុសត្រូវ ឬ កាតព្វកិច្ចពេលមានព្រឹត្តការណ៍ ឬ កាលៈទេសៈពិសេសកើតឡើងដោយគូភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចត្រួតត្រាបានដូចជា ៖ ព្យុះ សង្គ្រាម ការបះបោរ ទឹកជំនន់ រញ្ជួយដី ភ្នំភ្លើងផ្ទុះជាដើម។

ឧទាហរណ៍៖ ករណីផ្ទុះឡើងនិងឆ្លងជាសកលនៃវីរុសកូវីដ១៩(COVID19) អាចចាត់ទុកជាវាជាជម្ងឺវីរុសមួយដែលផ្ទុះពេញសាកលលោកធ្វើឲ្យអោយឈឺស្លាប់ ដំណើរការសេដ្ឋកិច្ចគាំងនិងធ្លាក់ចុះមនុស្សមិនអាចប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតដូចធម្មតា។

កថាភាគទី ២ ៖ ការរលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដោយសារអាជ្ញាយុកាល

ការរំលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដោយសារអាជ្ញាយុកាល គឺជាការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច និង សិទ្ធិទាមទារបដិទានមានអំឡុងពេល ៥ឆ្នាំក្រោយពីពេលដែលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ។[48] ការធ្វើបដិទានឡើងវិញនូវស្ថានភាពដើមដោយផ្អែកលើការរំលាយកិច្ចសន្យា មិនត្រូវធ្វើដាច់ពីការរំលាយកិច្ចសន្យាទេ ហើយភាគីដែលមានសិទ្ធិទាមទារឱ្យធ្វើបដិទានត្រូវអនុវត្តសិទ្ធិនេះ នៅមុនពេលសិទ្ធិរំលាយត្រូវរលត់ដោយអាជ្ញាយុកាល។ ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចត្រូវបានគិតចាប់ពីពេលដែលមានការយឺតយ៉ាវ។ ការយឺតយ៉ាវត្រូវបានគិតចាប់ពីពេលដែលភាគីម្ខាងបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរួចរាល់។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក បាន ទិញរថយន្តមួយពី ខ ដោយ ខ បានប្រគល់រថយន្តឱ្យ ក រួចរាល់ហើយ ក៏ប៉ុន្តែ ក មិនបានប្រគល់ប្រាក់ទេ។ ដូច្នេះ ក ត្រូវស្ថិតក្នុងភាពយឺតយ៉ាវ ចាប់តាំងពីពេលដែល ខ ប្រគល់រថយន្ត។ នៅក្នុងករណីនេះអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់ត្រូវគិតចាប់ពីពេលដែល ក ស្ថិតនៅក្នុងភាពយឺតយ៉ាវ។ ដូច្នេះ ខ ត្រូវអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា និងសិទ្ធិទាមទារបដិទានក្នុងអំឡុងពេល ៥ឆ្នាំ ចាប់ពីពេលប្រគល់របស់ ខ។

ចំពោះសិទ្ធិនៃការទាមទារអោយធ្វើបដិទានដែលកើតឡើងដោយអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាគ្មានអាជ្ញាយុកាលដោយឡែកពិសេសទេ ហេតុដូច្នេះសិទ្ធិទាមទារអោយធ្វើបដិទាននេះនឹងត្រូវរលត់ ប្រសិនបើមិនទាមទារអោយធ្វើបដិទានមុនអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវបានសម្រេច។

កថាភាគទី ៣ ៖ ការរលត់សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាដោយការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចគូភាគី

យោងតាមមាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌ ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមាន លក្ខខណ្ឌចំនួន៣ គឺ៖

- កូនបំណុលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមពេល
- ម្ចាស់បំណុលដាស់តឿនកូនបំណុលដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចឱ្យអនុវត្តក្នុងអំឡុងពេលកំណត់សមរម្យ
- កូនបំណុល មិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យ

អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើមូលហេតុថាការយឺតយ៉ាវនៅក្នុងអនុវត្តកាតព្វកិច្ចគឺភាគីម្ខាងទៀតមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ហើយភាគីដែលចង់រំលាយកិច្ចសន្យាបានដាស់តឿនអោយអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ ប៉ុន្តែកូនបំណុលមិនបានអនុវត្តនូវកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុង

[48] មាត្រា ៤១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

អំឡុងពេលនោះ ប៉ុន្តែប្រសិនបើកូនបំណុលបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ នោះកាតព្វកិច្ចត្រូវរលត់ដោយសារការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចពីកូនបំណុល ដូចនេះសិទ្ធិរំលាយក៏ត្រូវរលត់ដែរ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក បានទិញរថយន្តមួយគ្រឿងពី ខ ក្នុងតម្លៃ ២០ ០០០ដុល្លារអាមេរិក។ ក ក៏បានបង្កើតកិច្ចសន្យាទិញលក់ ដែលចុះនៅថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០២៣ ។ បន្ទាប់មក ខ បានប្រគល់រថយន្តនោះទៅអោយ ក តាមកិច្ចសន្យា តែ ក មិនបានបង់ប្រាក់គ្រប់ចំនួននោះទេដោយនៅខ្វះទឹកប្រាក់ចំនួន ៥ ០០០ ដុល្លារអាមេរិកទៀត ដោយ ក បានធ្វើការសន្យាថានឹងប្រគល់អោយនៅ ថ្ងៃទី ៣១ មករា ឆ្នាំ ២០២៣។ លុះមកដល់ថ្ងៃកំណត់ ក នៅតែមិនទាន់បង់ប្រាក់ដែលខ្វះនៅឡើយទៅឱ្យ ខ ទៀត ។ បន្ទាប់មកទៀត ខ ក៏បានចេញលិខិតដាស់តឿន ទៅដល់ ក ក្នុងការសងប្រាក់ដែលមានអំឡុងពេល ១ខែ សំរាប់ការសងបើ ក មិនសងទេនោះ ខ នឹងធ្វើការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា។ លុះដល់ពេលវេលាជិត ១ខែ ក ក៏បានប្រគល់ប្រាក់ដែលនៅខ្វះចំនួន ៥ ០០០ដុល្លារអាមេរិកទៅឱ្យ ខ។ ដូចនេះសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ ខ គឺត្រូវបានរលត់ដោយសារការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ ក ដែលជាភាគីនៃកិច្ចសន្យា ។

ដូច្នេះនៅក្នុងករណីនេះគេអាចទទួលស្គាល់ថា សិទ្ធិរំលាយរបស់ម្ចាស់បំណុលត្រូវរលត់ដោយសារការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់កូនបំណុល។

ផ្នែកទី ៥ ៖ អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា

ការបំពានកិច្ចសន្យាធ្ងន់ធ្ងរ នឹងធ្វើអោយកិច្ចសន្យានោះត្រូវបានរំលាយ ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យានាំអោយគូភាគីរួចផុតពីករណីយកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យា លើកលែងតែករណីយកិច្ចសងការខូចខាត ។ ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាអាចបង្ហាញឆន្ទៈទៅភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា ដោយធ្វើលិខិតដាស់តឿនក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច តែបើកូនបំណុលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទៀត នោះសិទ្ធិនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងត្រូវមានអានុភាព ដោយភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនចាំបាច់អនុវត្តកាតព្វកិច្ចទៀតទេ ។ ថ្វីត្បិតតែការរំលាយកិច្ចសន្យាបានកន្លងផុតទៅមែន តែការសងសំណងការខូចខាតនៅតែកើតមានឡើងគឺ ដើម្បីសងនូវការរងផលប៉ះពាល់ខូចខាត និង ផលប្រយោជន៍ដែលភាគីបានបាត់បង់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ។ ចំពោះអាជ្ញាយុកាលនៃការរលត់សិទ្ធិទាមទារអោយសងការខូចខាតដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច មានអំឡុងពេល ៥(ប្រាំ)ឆ្នាំ ក្រោយពីពេលដែលការខូចខាតនោះបានកើតឡើង។[49] អំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាល អាចត្រូវបានគិតចាប់ពីពេលដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីណាមួយនៃកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែវាគួរតែគិតបន្ទាប់ពីការចាប់ផ្ដើមកើតមានការខូចខាតដោយហេតុថាភាគីណាម្នាក់អាច

[49] មាត្រា ៤០៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

ទាមទារសំណងបានលុះត្រាតែការខូចខាតណាមួយកើតឡើង។ ដូច្នេះហើយអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលត្រូវបានគណនាចាប់ពីពេលដែលការខូចខាតកើតឡើង។

ឧទាហរណ៍ ៖ អ្នកទទួលបញ្ញើដែលថែរក្សាកែវដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកផ្ញើ ដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាបញ្ញើ បានធ្វើអោយបែកកែវនោះដោយកំហុសក្នុងការគ្រប់គ្រង នោះអ្នកទទួលបញ្ញើត្រូវសងសំណងការខូចខាតជាទឹកប្រាក់ស្មើនឹងតម្លៃនៃកែវនោះ ដូច្នេះកម្មសិទ្ធិលើកែវនោះនឹងត្រូវផ្ទេរទៅឲ្យអ្នកទទួលបញ្ញើដែលសងសំណងការខូចខាត ហើយអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារសំណងត្រូវគិតចាប់ពីពេលដែលកែវនោះបានបែក។

នៅពេលដែលអានុភាពកើតចេញពីការរំលាយកិច្ចសន្យានោះនឹងអោយមានលក្ខណវិនិច្ឆ័យថ្មីមួយទៀតនៃអានុភាពនោះគឺ អានុភាពប្រតិសកម្ម ដែលទទួលស្គាល់អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា និង អានុភាពមិនប្រតិសកម្ម ដែលមិនទទួលស្គាល់អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា។

- អានុភាពប្រតិសកម្ម គឺត្រូវបានចាត់ទុកថាគ្មានកិច្ចសន្យាតាំងពីដំបូង ដូច្នេះយោងតាមគំនិតនេះតាវកាលិកដែលភាគីម្ខាងបានទទួល ត្រូវប្រគល់ទៅឱ្យភាគីម្ខាងទៀតវិញ ដោយផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុ នៅពេលកិច្ចសន្យាត្រូវបានរំលាយ ។[50]

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងកិច្ចសន្យា លោក ក បានទិញអង្ករពី លោក ខ ចំនួន ១០ គីឡូក្រាម ដែលមួយគីឡូមានតំលៃ ១ម៉ឺនរៀល ដោយលោក ក បានទទួលអង្ករហើយបានអោយលុយទៅលោកខ ចំនួន៦ម៉ឺនរៀល ប៉ុន្តែ ក មិនទាន់បានបង់ប្រាក់៤ម៉ឺន រៀលទៀតទេទោះបីជាលោក ខ បានដាស់តឿនហើយបានដាក់ពេលកំណត់សមរម្យដើម្បីអោយលោក ក បង់ប្រាក់ក៏ដោយ។ លោក ក បានប្រើប្រាស់អង្ករអស់ ៣ គីឡូទៅហើយ ក្នុងករណីនេះលោក ខ អាចរំលាយកិច្ចសន្យា ដូច្នេះភាគីទាំងសងខាងត្រូវធ្វើបដិទានឡើងវិញនូវស្ថានភាពដើមដោយផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុ។ លោក ខ ត្រូវប្រគល់ប្រាក់ ៦ម៉ឺនរៀលអោយទៅ ក ហើយ ក ត្រូវប្រគល់អង្ករ ១០គីឡូក្រាមអោយលោក ខ វិញ ក៏ប៉ុន្តែលោក ក ប្រើប្រាស់អង្ករអស់ ៣ គីឡូក្រាមរួចទៅហើយ ដូច្នេះលោក ក ត្រូវសងមកវិញនូវអង្ករ ៣ គីឡូក្រាមដែលបានប្រើអស់ ឬ ត្រូវសងជាប្រាក់ ៣ម៉ឺនរៀលដែល មានតម្លៃស្មើនឹងអង្ករដែលលោក ក បានប្រើអស់នោះ។

---

[50] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ,សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ២ ទំព័រ១៨៤ (រាជធានីភ្នំពេញ ៖ សាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣)

- យោងតាមមាត្រា៤១១ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ បានចែងថាភាគីដែលបានទទួលតាវកាលិកនៃកិច្ចសន្យាមួយភាគ ឬ ទាំងអស់ត្រូវមានករណីយកិច្ចសងតាវកាលិកនោះទៅភាគីម្ខាងទៀត ដើម្បីឱ្យភាគីនោះទទួលបានបដិទានឡើងវិញដោយសារការរំលាយ ក្នុងករណីដែលភាគីទាំងសងខាងមានករណីយកិច្ចធ្វើបដិទានទៅវិញទៅមក ករណីយកិច្ចទាំងនោះត្រូវអនុវត្តនៅពេលជាមួយគ្នា។ផ្អែកតាមគំនិតនេះ ការរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវបានចាត់ទុកថាគ្មានអានុភាពប្រតិសកម្ម ដូច្នេះសិទ្ធិលើបំណុល និង កាតព្វកិច្ចដើមត្រូវផ្លាស់ប្តូរទៅជាសិទ្ធិទាមទារ និងកាតព្វកិច្ចធ្វើបដិទានទៅស្ថានភាពដើមរបស់គូភាគីនេះគឺ ព្រោះតែ មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ខាងលើបានចែងបញ្ជាក់ច្បាស់ពីចំណុចបដិទាននូវតាវកាលិកដែលភាគីបានទទួល ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ក បានទិញកុំព្យូទ័រមួយគ្រឿងពី ខ ។ខ បានប្រគល់កុំព្យូទ័រឱ្យ ក រួចហើយ ប៉ុន្តែ ក មិនបានបង់ប្រាក់ឱ្យ ខ ទេ ទោះបីជា ខ បានដាស់តឿនហើយបានដាក់ពេលកំណត់សមរម្យដើម្បីអោយ ក បង់ប្រាក់ក៏ដោយ ដែលនេះជាហេតុធ្វើឱ្យ ខ រំលាយកិច្ចសន្យា ។ ដោយផ្អែកលើអានុភាពមិនប្រតិសកម្មមានអានុភាពហូតដល់មានការរំលាយកិច្ចសន្យា តាវកាលិកដែលភាគី ក បានទទួលបានត្រូវតែ បង្វិលឱ្យភាគី ខ វិញ ។ ការផ្ទេរកុំព្យូទ័រទៅវិញនេះខុសពីករណីនៃអានុភាពប្រតិសកម្ម ព្រោះការសងតាវកាលិកត្រឡប់ទៅវិញនេះ គឺជាកាតព្វកិច្ចថ្មី មិនមែនផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុដូចករណីដែលផ្អែកលើទ្រឹស្តីអានុភាពប្រតិសកម្មនោះទេ។

សរុបមកលក្ខណៈនៃអានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទាំង ២ ខាងលើ សុទ្ធតែចងកាតព្វកិច្ចដល់ភាគីត្រូវតែប្រគល់តាវកាលិកត្រលប់ទៅវិញទាំងអស់ឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញ ហើយក៏មិនមានគំនិតណាមួយប្រឆាំងនឹងការត្រលប់ទៅវិញដែរ លើកលែងតែប្រភេទកិច្ចសន្យានោះមិនអាចប្រគល់ត្រលប់បានដូចការបកស្រាយខាងលើ។

អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺមានអានុភាពទៅលើភាគីក្នុងការរំលត់ករណីយកិច្ចនៅក្នុងកិច្ចសន្យាដោយបង្កើតកាតព្វកិច្ចថ្មីក្នុងការសងតាវការលិក និង សំណងការខូចខាតដែលកើតឡើងទៅម្ចាស់ដើមវិញក្នុងពេលអនាគតណាមួយ ហើយអានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យា ក៏មានអានុភាពទៅលើតតិយជនដែរ ក្នុងការការពារផលប្រយោជន៍មិនអោយរងនូវការខូចខាតពីការរំលាយកិច្ចសន្យាពីភាគីកិច្ចសន្យាមុន។ ការការពារផលប្រយោជន៍ទៅលើតតិយជន លុះត្រាតែកិច្ចសន្យានោះត្រូវបានបង្កើតអោយមានលក្ខណៈគតិយុត្តតាមផ្លូវច្បាប់ និង មិនមានវិការៈនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ហើយតតិយជនមានគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ ។

កថាភាគទី ១ ៖ អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាចំពោះគូភាគី

អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានាំអោយគូភាគីរួចផុតពីករណីយកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យាលើកលែងតែករណីយកិច្ចសងការខូចខាត[51] មានន័យថាទំនាក់ទំនងភាគីនៅក្នុងកិច្ចសន្យានឹងមានការកែប្រែប្រួលនូវកាតព្វកិច្ច ។

១. ភាគីនៃកិច្ចសន្យារួចផុតពីកាតព្វកិច្ច និង អញ្ញត្រកម្ម

អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាធ្វើអោយចំណង និង ទំនាក់ទំនងនៃកិច្ចសន្យានឹងត្រូវរលត់ ។ ការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងរលត់រាល់កាតព្វកិច្ចទាំងឡាយរបស់ភាគីដែលកើតឡើងដោយកិច្ចសន្យា និង នាំអោយគូភាគីនៃកិច្ចសន្យារួចផុតកាតព្វកិច្ចពីកិច្ចសន្យានោះ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាត្រូវបានរំលាយដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច នោះករណីយកិច្ចសងសំណងការខូចខាតរបស់កូនបំណុលដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនៅតែមានអានុភាព ដែលវាជាអញ្ញត្រកម្មនៅក្នុងកិច្ចសន្យាសំរាប់ភាគីដែលបានបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ ដោយភាគីម្ខាងទៀតដែលទទួលបានតាវកាលិកតាមកិច្ចសន្យា ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចផ្ទេរតាវកាលិកនោះមកអោយវិញ។ ចំពោះកាតព្វកិច្ចដែលភាគីនៅមិនទាន់បានបំពេញរវាងគ្នានៅក្នុងកិច្ចសន្យានឹងគ្នាត្រូវរលត់ឆ្ពោះទៅអនាគត ដោយសារការរំលាយកិច្ចសន្យា ដូចនេះនាំអោយកាតព្វកិច្ចភាគីត្រូវបញ្ចប់ លើកលែងតែសំណងខូចខាតដែលវាជាការទទួលខុសត្រូវក្រៅកិច្ចសន្យា។

២. ការធ្វើបដិទាន

បដិទាន គឺជាការស្តារឡើងវិញនូវស្ថានភាពដើម ឬ ការប្រគល់ត្រឡប់វិញ។[52] អានុភាពនៃការរំលាយកិច្ចសន្យានឹងនាំអោយមានការកើតឡើងនូវអានុភាពប្រតិសកម្ម និង មិនប្រតិសកម្មដោយភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវធ្វើបដិទានគ្នាទៅវិញទៅមកនូវរាល់កម្មវត្ថុ ឬ ក៏តាវកាលិកទាំងឡាយដែលបានចុះក្នុងកិច្ចសន្យា ដោយត្រូវផ្ទេរកម្មសិទ្ធិទៅម្ចាស់ដើមវិញ។ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ត្រូវបានចាត់ទុកថាភាគីនៃកិច្ចសន្យានោះមិនមែនជាកម្មសិទ្ធិករតាំងពីដំបូង ដូច្នេះកម្មសិទ្ធិករដែលជាម្ចាស់នៃកម្មវត្ថុនោះ អាចទាមទារនូវសិទ្ធិក្នុងការគ្រប់គ្រងលើវត្ថុរបស់ខ្លួនវិញបាន ។

[51] មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ១ និង កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[52] តាមសទ្ទានុក្រមផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

២.១ ការធ្វើបដិទានទៅស្ថានភាពដើម

ភាគីដែលបានទទួលតាវកាលិកនៃកិច្ចសន្យាតែមួយភាគ ឬ ទាំងអស់ត្រូវមានករណីយកិច្ចសងតាវកាលិកនោះទៅភាគីម្ខាងទៀតដើម្បីអោយភាគីនោះទទួលបដិទានឡើងវិញដោយសារការរំលាយកិច្ចសន្យា។ ក្នុងករណីដែលភាគីទាំងសងខាងមានករណីយកិច្ចធ្វើបដិទានទៅវិញទៅមក ករណីយកិច្ចទាំងនោះត្រូវអនុវត្តនៅពេលជាមួយគ្នា។[53]

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានទិញគោ (ដើម) ពីលោក ខ ដោយកាតព្វកិច្ចមិនអនុវត្តព្រមគ្នាទេ គឺ លោក ក គាត់យកគោទៅផ្ទះមើលសិន ទើបគាត់បង់ប្រាក់តាមក្រោយ។ លុះមួយសប្តាហ៍ក្រោយមកលោក ខ បានទៅដាស់តឿនឱ្យលោក ក អនុវត្តកាតព្វកិច្ច តែលោក ក គេចវេស ។ ហេតុផលនេះហើយធ្វើឱ្យលោក ខ សម្រេចចិត្តរំលាយកិច្ចសន្យាចោល ហើយទាមទារឱ្យលោក ក ប្រគល់គោមកវិញ។ លោក ក គាត់ យល់ព្រមប្រគល់គោនោះមកវិញ ប៉ុន្តែគោនោះបានកើតកូនហើយគាត់ទាមទារកូនគោថាជារបស់គាត់ ដោយមូលហេតុថា កូនគោនោះកើតនៅពេលដែលស្ថិតនៅក្រោមការកាន់កាប់របស់គាត់។ នៅក្នុងករណីនេះលោក ខ មានសិទ្ធិទាមទារកូនគោ នោះមកវិញផងដែរ ដោយហេតុថាកូនគោនោះគឺជាផលដែលកើតចេញកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ដូច្នេះវាមិនត្រឹមត្រូវទេដែលឱ្យបុគ្គលដែលបានបំពានកិច្ចសន្យាធ្វើឱ្យខូចខាតផលប្រយោជន៍របស់ភាគីម្ខាងទៀត មានសិទ្ធិទទួលបានផលពីកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា។ ក្រៅពីតាវកាលិកជាប្រាក់ដែលខ្លួនបានទទួល ភាគីត្រូវសងទៅវិញទៅមកផងដែរ នូវការប្រាក់នៃប្រាក់ដែលបានទទួល និង ផលប្រយោជន៍ទាំងឡាយបានមកពីការប្រើប្រាស់តាវកាលិកដែលទទួលបាន។[54] ក្នុងន័យនេះកាតព្វកិច្ចធ្វើបដិទាន មានន័យថា មិនត្រឹមតែទៅស្ថានភាពពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាទេ ប៉ុន្តែជាការធ្វើបដិទានទៅដល់ស្ថានភាពដែលអាចមាន ។

២.២ ការធ្វើបដិទានមិនអាចទៅតាមស្ថានភាពដើម

ក្នុងករណីដែលភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសងត្រឡប់ទៅវិញនូវកម្មវត្ថុ មានន័យថាការធ្វើបដិទានមិនអាចទៅតាមស្ថានភាពដើមនូវកម្មវត្ថុដែលបានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាទេ ដូចនេះនៅពេលកម្មវត្ថុក្នុងកិច្ចសន្យារងការខូចខាត ឬ មានការផ្លាស់ប្តូរតាមទម្រង់ដើម នោះសិទ្ធិរំលាយត្រូវរលត់ចំពោះភាគីមានសិទ្ធិរំលាយ។

[53] មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

[54] មាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

សិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវរលត់ក្នុងករណីដែលភាគីមានសិទ្ធិរំលាយ ៖

1. បានធ្វើឱ្យមានការខូចខាត ឬបាត់បង់ដល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា ឬមិនអាចសងវត្ថុនោះទៅវិញដោយចេតនា។
2. ធ្វើឱ្យវត្ថុនោះ ក្លាយជាវត្ថុផ្សេងដោយសារការកែច្នៃ ឬការផ្លាស់ប្តូរទ្រង់ទ្រាយ ឬ និយាយម្យ៉ាងទៀតថា នៅក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុត្រូវបានធ្វើឱ្យខូចខាត ឬបាត់បង់ ឬមិនអាចសងត្រឡប់មកវិញបានដោយចេតនា នោះសិទ្ធិរំលាយមិនត្រូវបានរំលត់ទេ មានន័យថាអ្នកមានសិទ្ធិរំលាយនៅតែអាចរំលាយបាន ប៉ុន្តែត្រូវសងជាប្រាក់នូវតម្លៃដែលជាកម្មវត្ថុនោះ ត្រឹមកម្រិតតម្លៃដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា។

ឧទាហរណ៍ ៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់លោក ក បានទិញពិរថយន្តពីលោក ខ ដែលជារថយន្តថ្មី ហើយភាគីទាំងពីរនាក់បានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរួចរាល់ហើយ ដោយលោក ក បានទទួលរថយន្ត និង លោក ខ បានទទួលប្រាក់ទាំងអស់នោះផងដែរ។ ប៉ុន្តែក្រោយមកលោក កបានដឹងថារថយន្តនោះមិនមែនជារថយន្តថ្មីទេ ហើយបានទាមទារអោយលោក ខ ប្រគល់រថយន្តថ្មីដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ តែលោក ខ នៅតែមិនព្រមប្រគល់ ហេតុនេះហើយបានជា លោក ក រំលាយកិច្ចសន្យា តែមុនពេលប្រគល់រថយន្តនោះលោក ក បានធ្វើអោយខូចខាតរថយន្តដោយអចេតនាក្នុងគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍មួយ។ ដូចនេះ លោក ក អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន តែត្រូវចេញថ្លៃជួសជុលរថយន្តនោះ ដែលខ្លួនបានធ្វើអោយខូចខាតដោយអចេតនាក្នុងគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍មួយ ហើយលោក ខ ត្រូវប្រគល់ប្រាក់អោយគ្រប់ចំនួនដែលទទួលបានពីលោក ក ជាមួយនឹងការប្រាក់។ ជាទូទៅ នៅក្នុងករណីបែបនេះ លោក ក អាចរំលត់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនត្រឹមកម្រិតនៃចំនួនប្រាក់ដែលស្មើគ្នាដោយបង្ហាញឆន្ទៈទូទាត់។[55]

កថាភាគទី ២ ៖ អានុភាពចំពោះតតិយជន

ការរំលាយកិច្ចសន្យា មិនអាចធ្វើឱ្យខូចផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវរបស់តតិយជនបានឡើយ ។ នេះគឺជាគោលបំណងក្នុងការការពារស្ថិរភាពជំនួញរបស់តតិយជនដែលត្រឹមត្រូវមិនឱ្យស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមាននូវការព្រួយបារម្ភ មិនមែនគ្រប់តតិយជនសុទ្ធតែត្រូវបានការពារទាំងអស់នោះទេ លុះត្រាតែតតិយជននោះមានភាពត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។ ចំពោះការការពារតតិយជនគឺអាស្រ័យទៅលើថា តើអានុភាពប្រតិសកម្មត្រូវបានទទួលស្គាល់ ឬមិនទទួលស្គាល់។ ការទទួលស្គាល់ ឬមិនទទួលស្គាល់នូវអានុភាពប្រតិសកម្ម គឺជាបញ្ហាដែល

[55] មាត្រា ៤៦៤ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

មានលក្ខណៈទ្រឹស្តីស្មុគស្មាញ ដែលត្រូវទុកដោះស្រាយតាមយុត្តិសាស្ត្រនាពេលអនាគតដោយមិនចែងក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីទេ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក បានលក់ដីទៅ ឱ្យ ខ ហើយ ខ បានលក់ដីនេះបន្តទៅឱ្យ គ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ខ បានខកខាន ក្នុងការបង់ថ្លៃទិញដីដែលធ្វើឱ្យ ក រំលាយកិច្ចសន្យា ។ នៅក្នុងករណីនេះបញ្ហាកើតឡើងត្រង់ថា អ្នកទិញ ខ បានលក់ដីនេះបន្តឱ្យតតិយជន គ មុនពេលដែលអ្នកលក់ ក បង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យា ។

ទស្សនៈឱ្យមានអានុភាពប្រតិសកម្មនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាគឺអ្នកទិញ ខ មិនមែនជាកម្មសិទ្ធិករនៃដីតាំងពីដំបូងដោយសារការរំលាយ។ ហេតុនេះហើយតតិយជន គ ត្រូវចាត់ទុកថាបានទិញដីពីអ្នកទិញ ខ ដែលមិនមានកម្មសិទ្ធិលើដីនេះ ដូច្នេះតតិយជន គ មិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធិលើដីនេះបានទេ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលតតិយជន គ បានចុះបញ្ជីអំពីការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិរួចហើយ ប្រសិនបើតតិយជន គ មិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធិលើដីនេះ ដោយសារការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយអ្នកលក់ ក នោះតតិយជន គ នឹងទទួលការខូចខាតដែលខ្លួនមិនអាចព្យាករទុកជាមុនបានហើយធ្វើឱ្យបាត់បង់ផលប្រយោជន៍យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់តតិយជន គ ដោយធ្វើប្រតិបត្តិការដោយជឿទុកចិត្តលើការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិរបស់ ខ ។ ទស្សនៈមិនឱ្យមានអានុភាពប្រតិសកម្មនៃការរំលាយកិច្ចសន្យាទោះបីជាអ្នកលក់ ក រំលាយកិច្ចសន្យា លក់ទិញក៏ដោយ អ្នកទិញ ខ មិនត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានកម្មសិទ្ធិលើដីតាំងពីដំបូងទេ ប៉ុន្តែនៅពេលអ្នកលក់ ក បង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យានេះ កម្មសិទ្ធិនឹងត្រូវបង្វិលពីតតិយជន គ មកឱ្យអ្នកលក់ ក វិញ។ ចំពោះការផ្ទេរ បង្វិលកម្មសិទ្ធិក្នុងករណីនេះ ការចុះបញ្ជីគឺជាលក្ខខណ្ឌតតាំងចំពោះអចលនវត្ថុ (មាត្រា ១៣៤ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧)។ ហេតុដូច្នេះទោះបីជាអ្នកលក់បានទទួលកម្មសិទ្ធិដីពីអ្នកទិញដោយសារការរំលាយកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ប្រសិនបើតតិយជន គ បានចុះបញ្ជីអំពីការផ្ទេរមុនអ្នកលក់ ក ចុះបញ្ជីអំពីការផ្ទេរបង្វិល នោះតតិយជន គ នឹងមានអាទិភាព ហើយអ្នកលក់ ក មិនអាចទាមទារឱ្យលុបចោលការចុះបញ្ជីរបស់តតិយជន គ បានឡើយ។

សរុបមកទោះបីជាការពន្យល់ខាងលើមានភាពស្មុគស្មាញ ... ហើយទោះបីជាយកទស្សនៈណាមួយក៏ដោយ វាជាការសមស្របក្នុងការការពារតតិយជនដែលបានចុះបញ្ជី ដែលជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស។

១. តតិយជននៃគោលការណ៍ប្រតិសកម្ម

ចំពោះតតិយជនមុនការរំលាយកិច្ចសន្យាវិញ គេអាចចាត់ទុកថា តតិយជនត្រូវទទួលបានការកាន់កាប់ ឬ ចុះបញ្ជី ដើម្បីទទួលបាននូវការការពារមាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ព្រោះតតិយជនត្រូវបានគេចាត់ទុកថាបានខិតខំប្រឹងប្រែងជាអតិបរមា ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួន

ដោយផ្អែកលើគំនិតនេះ ការកាន់កាប់ ឬ ការចុះបញ្ជី មានតួនាទីបង្កើតបាននូវ " លក្ខខណ្ឌដើម្បីបង្កើតអានុភាពនៃសិទ្ធិរក្សាការពារ " ។ ផ្ទុយទៅវិញគេអាចគិតថា លក្ខខណ្ឌតតាំងមិនមានលក្ខណៈចាំបាច់សម្រាប់តតិយជនក្នុងការទទួលបានការការពារទេ ព្រោះមាត្រា៤១១ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ មិនបានតម្រូវឱ្យមានលក្ខខណ្ឌតតាំងសម្រាប់តតិយជនទេ។

ផ្អែកលើភាពប្រតិសកម្មតតិយជនដែលបានចុះកិច្ចសន្យានៅក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យា មិនអាចទទួលបាននូវការការពារតាមមាត្រា ៤១១ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ទេ ព្រោះអានុភាពប្រតិសកម្មបានកើតឡើងរួចហើយ ។ តតិយជននៅ ក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យាត្រូវបានចាត់ថាបានទទួលកម្មសិទ្ធិពីជនដែលមិនមានកម្មសិទ្ធិ ដូច្នេះតតិយជនមិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មសិទ្ធិទេ។ ជាការពិតនៅក្នុងករណីដែលកម្មសិទ្ធិគឺជាចលនវត្ថុ អនុប្បទានិកអាចធ្វើលទ្ធកម្មលើកម្មសិទ្ធិបាន បើសិនអនុប្បទានិកជាជនសុចរិត និង គ្មានកំហុស ដោយបំពេញលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីកម្មវត្ថុ គឺជាអចលនវត្ថុតតិយជនមិនអាចទទួលបានកម្មសិទ្ធិ តាមរយៈលទ្ធកម្មដោយសុចរិតនោះទេ ។ ជាលទ្ធផលគឺមានគំនិតមួយដែលការពារតតិយជនប្រភេទនេះ តាមរយៈការអនុវត្តដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងមាត្រា៣៥៣ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ។ ព្រោះអាចនិយាយបានថា ក បាន បន្សល់ទុកនូវការចុះបញ្ជី ហើយបានបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមួយដែលបង្ហាញថា ខ គឺជាកម្មសិទ្ធិករលើអចលនវត្ថុនោះ ហើយ គ បានជឿជាក់ថា ខ គឺជាម្ចាស់សិទ្ធិពិតប្រាកដមែន។ មូលហេតុដែលក្រមរដ្ឋប្បវេណីធ្វើការការពារតតិយជនដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ ព្រោះជនដែលបង្កើតនូវទិដ្ឋភាពមិនពិត មិនមានសិទ្ធិក្នុងការអះអាងនូវមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជនដែលបានជឿជាក់ទៅលើទិដ្ឋភាពនោះដោយមានហេតុផលឡើយ។ គោលការណ៍នេះទាញចេញពី " លទ្ធិដែលមានលក្ខណៈជារូបភាព "។[56]

[56] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ,សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ២ ទំព័រ១៩៣ (រាជធានីភ្នំពេញ ៖ សាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣)

២. តតិយជននៃគោលការណ៍មិនមានអានុភាពប្រតិសកម្ម

ដោយផ្អែកលើភាពមិនប្រតិសកម្ម ការរំលាយកិច្ចសន្យាមិនមានអានុភាពប្រតិសកម្មទេ ។ ទោះបីជាមានការរំលាយកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាការរំលាយមិនមានអានុភាពប្រតិសកម្មតែពេលមានការរំលាយកិច្ចសន្យាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអាចទាមទារឱ្យធ្វើការផ្ទេរកម្មវត្ថុត្រឡប់មកវិញបានទោះបីជាវត្ថុនោះត្រូវបាន ផ្ទេរឱ្យតតិយជនហើយក៏ដោយ។

ផ្អែកលើគំនិតនេះវាមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងការផ្ទេរពីរដងជាន់គ្នា ដោយមិនគិតថាតតិយជនបានទិញកម្មវត្ថុនៅមុន ឬ នៅក្រោយការរំលាយកិច្ចសន្យាទេ ដូច្នេះបុគ្គលណាដែលបានទទួលនូវលក្ខខណ្ឌតតាំងមុនបុគ្គលផ្សេងទៀត អាចអះអាងពីកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបាន។ វាមានន័យថាទោះបីជាមិនមានបញ្ញត្តិដូចមាត្រា៤១១ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ ក៏លទ្ធផលដូចគ្នានឹងការផ្ទេរពីរដងជាន់គ្នា ដូច្នេះមាត្រា៤១១ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧ គឺមិនមែនជាបញ្ញត្តិពិសេស ដើម្បីការពារតតិយជនដែលមានផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់ គឺគ្រាន់តែជាបញ្ញត្តិបញ្ជាក់បន្ថែមតែប៉ុណ្ណោះ។[57]

កថាភាគទី ៣ ៖ករណីយកិច្ចសងសំណងនៃការខូចខាត

សំណងការខូចខាត គឺជាការសងនូវសំណងពីសំណាក់កូនបំណុល ចំពោះការខូចខាតដែលកើតមានចំពោះម្ចាស់បំណុល ។ សំណងការខូចខាតកើតឡើងដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច និង សកម្មភាពអំពើអនីត្យានុកូល ។ សំណងការខូចខាតនឹងផ្តល់អោយម្ចាស់បំណុល ប៉ុន្តែការទទួលសំណងនេះគឺលុះត្រាតែគោរពនូវលក្ខខណ្ឌដើម្បីទទួលបានសំណង ។[58] ការរមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច និង សកម្មភាពអំពើអនីត្យានុកូលគឺតម្រូវអោយកូនបំណុលមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងសំណងខូចខាតដែលកើតមានឡើងតាមកិច្ចសន្យា ។ ករណីពិសេសមួយចំនួនដែលកូនបំណុលអាចជៀសផុតក្នុងការទទួលខុសត្រូវកិច្ចសន្យាបានផងដែរ ក្នុងករណីដែលកូនបំណុលមានសំអាងបញ្ជាក់ថាខ្លួនគ្មានកំហុស ចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះទេ កូនបំណុលនោះត្រូវរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងសំណងខូចខាត។

---

[57] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ,សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ២ ទំព័រ១៩៣ (រាជធានីភ្នំពេញ ៖ សាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣)

[58] មាត្រា ៣៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

១.ការទទួលខុសត្រូវកិច្ចសន្យា

អំពើនៃការទទួលខុសត្រូវដែលកើតចេញពីការមិនប្រត្តិបត្តិកិច្ចសន្យា ឬ ក៏អនុវត្តតាមកិច្ចសន្យា នោះបណ្តាលអោយមានការខូចខាតដល់ជនរងគ្រោះភាគីនៃកិច្ចសន្យា។ ដូច្នេះប្រសិនបើភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនទៅតាមកិច្ចសន្យាទេ នោះភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវមានការទទួលខុសត្រូវលើកិច្ចសន្យាទៅតាមទំហំនៃសំណងការខូចខាត[59] ដែលពិចារណា និង គណនាទៅលើការខូចខាតជាធម្មតា ឬ ជាការខូចខាតដោយកាលៈទេសៈពិសេស ឬ ជាឆន្ទៈព្យាបាទ និង អំពើមិនស្មោះត្រង់។

ក. ការខូចខាតជាធម្មតា ៖ ដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់កូនបំណុលអនុញ្ញាតអោយម្ចាស់បំណុលទទួលបាននូវសំណងការខូចខាតត្រឹមតែតម្លៃនៃកម្មវត្ថុដែលខូចខាតនោះ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្រុមហ៊ុនលក់អំបិល បានលក់អំបិលចំនួន ១ តោន ដែលមានតម្លៃស្មើនឹង ១០០០ដុល្លារអាមេរិក អោយលោក ក ប៉ុន្តែអំបិលនោះដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានខូចខាតមុនពេលប្រគល់។ តើលោក ក ត្រូវទទួលបានសំណងការខូចខាតប៉ុន្មាន? ដូច្នេះនៅក្នុងករណីនេះ ក្រុមហ៊ុនលក់អំបិលត្រូវបានចាត់ទុកថាអលទ្ធភាពនៅក្នុងការអនុវត្តដែលតម្លៃថ្លូនោះគឺជាការខូចខាតធម្មតា មានន័យថាក្រុមហ៊ុនលក់អំបិលត្រូវសងការខូចខាត ដែលបានកើតឡើងទៅតាមតម្លៃនៃកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាជូនដល់លោក ក ។

ខ. ការខូចខាតដោយកាលៈទេសៈពិសេស ៖ កើតឡើងចំពោះម្ចាស់បំណុលដោយសារកាលៈទេសៈពិសេសត្រូវបានសង ប្រសិនបើការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេសនេះត្រូវបានគូភាគីអាចព្យាករណ៍បាន។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងករណីដែលលោក ខ បានទិញរថយន្តមួយពីលោក ក នៅក្នុងតម្លៃ ២០.០០០ដុល្លារអាមេរិក ប៉ុន្តែលោក ក មិនបានប្រគល់រថយន្តទេនៅកាលបរិច្ឆេទកំណត់។ ទន្ទឹមនឹងនេះលោក ខ បានបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្តនេះជាមួយនឹងលោក គ នៅក្នុងតម្លៃ ២០.៥០០ដុល្លារអាមេរិក) ។ បន្ទាប់មកលោក គ បានរំលាយកិច្ចសន្យាជាមួយនឹងលោក ខ ដោយសារការយឺតយ៉ាវនៅក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់លោក ខ ។ នៅក្នុងករណីនេះការខូចខាតពិសេសគឺ ៥០០ដុល្លារអាមេរិក ដែលជាផលប្រយោជន៍ពីការលក់បន្តទៀត។ នៅក្នុងករណីការខូចខាតពិសេស ម្ចាស់បំណុលត្រូវបង្ហាញថាការកើតឡើងនៃការខូចខាតពិសេសត្រូវបានព្យាករណ៍ជាមុនដោយគូភាគីនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។នៅក្នុងករណីខាងលើការខូចខាតពិសេស គឺផលប្រយោជន៍នៃការលក់ឡានបន្តទៀតចំនួន ៥០០ដុល្លារអាមេរិក ហើយកាលៈទេសៈពិសេសគឺជាអង្គហេតុដែលលោក ខ បានធ្វើ

[59] មាត្រា ៤០១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

កិច្ចសន្យាលក់បន្តជាមួយ នឹងបុគ្គលដទៃទៀត។ នៅក្នុងករណីនេះប្រសិនបើលោក ក បានដឹងថាលោក ខ បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញជាមួយនឹងលោក គ នៅក្នុងតម្លៃ ២០.៥០០ដុល្លារដុល្លារអាមេរិក នោះគាត់ត្រូវសង ៥០០ដុល្លារអាមេរិក ដែលជាការខូចខាតពិសេស ប៉ុន្តែប្រសិនបើលោក ក បានដឹងថាលោក ខ បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញជាមួយនឹង លោក គ ប៉ុន្តែលោក ក មិនបានដឹងពីតម្លៃទេ នោះការខូចខាតដែលលោក ក ត្រូវសង គឺជាភាពខុសគ្នារវាង ២០.០០០ដុល្លារ និង តម្លៃថយន្តនៅលើទីផ្សារ។

ករណីលើកលែង ប្រសិនបើគូភាគីមិនបានគិតគូរពិចារណាអំពីការខូចខាតពិសេសនោះនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាទេ នោះកូនបំណុលមិនចាំបាច់សងសំណងនៃការខូចខាតពិសេសឡើយ។[60]

គ. ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយឆន្ទៈព្យាបាទ ឬអំពើមិនស្មោះត្រង់ ៖ នៅក្នុងចំណោមការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺមានករណីដែលកូនបំណុលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយមានគោលបំណងបង្កនូវការខូចខាតទៅដល់ម្ចាស់បំណុល។ នៅក្នុងករណីនេះយើងអាចទាមទារអោយតុលាការបង្គាប់អោយកូនបំណុលសងផលប្រយោជន៍ទៅអោយម្ចាស់បំណុលដូចជា ការខូចខាតផលប្រយោជន៍ ឬ ផលប្រយោជន៍ដែលកូនបំណុលទទួលបាន ប្រសិនបើមានការខូចខាតកើតឡើង។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក គឺជាម្ចាស់កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមជ្រូក បានលក់ជ្រូកមួយចំនួនអោយ ទៅលោក ខ ដែលជាម្ចាស់កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមជ្រូកដែរ ប៉ុន្តែ ជ្រូកដែលលោក ក បានលក់អោយទៅលោក ខ នោះមានជម្ងឺ ហើយលោក ក បានដឹងពីហេតុនេះរួចមកហើយនៅមុនពេលប្រគល់ ប៉ុន្តែមិនបានប្រាប់ទៅលោក ខ ទេ ។ បន្ទាប់មកជ្រូករបស់លោក ខ ទាំងអស់បានឆ្លងជម្ងឺ និងស្លាប់ទាំងអស់ ការខូចខាតប្រភេទនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាឆន្ទៈព្យាបាទ និងត្រូវសងសំណងនៃការខូចខាត ទោះបីជាការខូចខាតនោះមិនអាចព្យាករណ៍បានមុនក៏ដោយ ។ ឆន្ទៈព្យាបាទមិនចាំបាច់តែទាក់ទងទៅនឹងអំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុទេ ប៉ុន្តែគោលគំនិតនៃអំពើមិនស្មោះត្រង់ហួសហេតុគឺត្រូវបានរាប់បញ្ចូលទាំងគូភាគីដែលមានឆន្ទៈព្យាបាទនៅពេលធ្វើការកំណត់ពីទំហំនៃការខូចខាត។

អាជ្ញាយុកាលនៃការទាមទារសំណងការខូចខាត ត្រូវធ្វើក្នុងរយៈពេល ៥(ប្រាំ)ឆ្នាំ ក្រោយពេលការខូចខាតកើតឡើងមិនមែនក្រោយការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះទេ។ ដូចនេះសំណងការខូចខាត គឺជាផ្នែកនៃការទទួលខុសត្រូវ នៅពេលដែលបុគ្គលណាម្នាក់មិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។

[60] មាត្រា ៤០១ ចំណុច ខ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

២.ការរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវកិច្ចសន្យា

កូនបំណុលដែលធ្វើអោយមានការខូចខាត ត្រូវរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចដែលដាក់បន្ទុកមកលើខ្លួន ដែលតម្រូវអោយមានការជួសជុលការខូចខាតដែលជនរងគ្រោះបានទទួលទាំងស្រុង ឬ មិនទាំងស្រុង ក្នុងករណីដែលកូនបំណុល ឬ ជនទទួលខុសត្រូវ បានបង្ហាញភស្តុតាងថាការខូចខាតនោះបណ្តាលមកពីករណីពុំគាប់ជួនដូចជា ៖

- ប្រធានសក្តិ
- កំហុសជនរងគ្រោះ
- អំពើរបស់តតិយជន

២.១. ករណីប្រធានសក្តិ

ប្រធានសក្តិ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយដែលមិនអាចប៉ាន់ស្មានដឹងបានជាមុន និង មិនអាចជំនះបានហើយដែលវារារាំងមិនអោយកូនបំណុលបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនបាន ដូចជា៖ សង្គ្រាម ការបះបោរ ជំងឺរាតត្បាតចង្រៃ (COVID-19…) គ្រោះធម្មជាតិ ។ល។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានចុះកិច្ចសន្យាទិញលក់រូបគំនូរពីលោក ខ នៅថ្ងៃទី ១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១០ ហើយលោក ក បានសន្យាថានឹងប្រគល់ប្រាក់អោយគ្រប់ចំនួននៅថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១០ ។ លុះដល់ថ្ងៃទី ១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ ផ្ទះរបស់លោក ខ ត្រូវបានឆ្លងចរន្តអគ្គិសនីនឹងត្រូវបានឆាបឆេះយ៉ាងសន្ធោសន្ធៅដែលធ្វើអោយផ្ទះរបស់លោក ខ ខូចខាតយ៉ាងដំណំរួមជាមួយនឹងរូបគំនូរ និង ក្រដាសផ្ទាំងដែលផ្ទុកសំរាប់គូររូបគំនូរផ្សេងៗ និង ផ្ទាំងរូបគំនូដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យារវាងលោក ក និង លោក ខ នោះផងដែរ។ ដូចនេះ លោក ខ អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវលើកិច្ចសន្យា ព្រោះថានេះជាករណីប្រធានសក្តិមួយដែលយើងមិនអាចជំនះបាន និង ប៉ាន់ស្មានដឹងជាមុន។

២.២. កំហុសជនរងគ្រោះ

បើសិនកំហុសជនរងគ្រោះជាមូលហេតុតែមួយនៃការខូចខាត នោះវាគ្មានចំណងហេតុផលរវាងការខូចខាតហើយនឹងអំពើរបស់ចុងចំលើយទេ នោះចុងចំលើយត្រូវរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុង ។ ប៉ុន្តែបើនៅក្នុងករណីដែល ជនរងគ្រោះមានកំហុស ហើយចុងចំលើយក៏មានកំហុសដែរនោះ ការទទួលខុសត្រូវត្រូវចែកគ្នាទទួលខុសត្រូវ។ ការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវធ្វើទៅតាមភាពធ្ងន់ស្រាលនៃកំហុសរបស់ម្នាក់ៗ។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានផ្ញើពែងបុរាណដែលមានតម្លៃមួយទៅតាមលោក ខ ដែលជាអ្នកបើកបរនៅក្រុមហ៊ុនដឹកជញ្ជូនមួយយកទៅអោយមិត្តភក្តិរបស់គាត់។ បន្ទាប់មកទៀត លោក ខ បានរៀបចំដឹកជញ្ជូនពែងបុរាណដែលមានតម្លៃនោះដោយមានសុវត្ថិភាព ជូនទៅមិត្តភក្តិរបស់លោក ក ។ នៅក្នុងកំឡុងពេលធ្វើដំណើរមានបុរសម្នាក់ដើរឆ្លងផ្លូវដោយបំពានភ្លើងសញ្ញាអ្នកថ្មើរជើង បុរសនោះបានដើរឆ្លងផ្លូវទាំងប្រញាប់ប្រញាល់នៅចំពីមុខឡានរបស់ លោក ខ ដែលកំពុងដឹកជញ្ជូនឥវ៉ាន់ជូនទៅអតិថិជន ។ ហេតុការណ៍នេះបានធ្វើឱ្យ លោក ខ ព្យាយាមចាប់ហ្វ្រាំងឡានពេញមួយទំហឹង រួចធ្វើអោយឡានរបស់លោក ខ ត្រូវធ្លាក់ផ្លូវទៅម្ខាងទៀត ហើយឥវ៉ាន់នៅក្នុងឡានរបស់លោក ខ ក៏បានប៉ះទង្គិចជាមួយនឹងឥវ៉ាន់ផ្សេងទៀត ហើយក៏បានធ្វើអោយប៉ះពែងបុរាណដែលមានតម្លៃរបស់លោក ក ផងដែរ ។ ចំណែកឯបុរសដែលដើរឆ្លងផ្លូវដោយបំពានភ្លើងសញ្ញាអ្នកថ្មើរជើងទាំងប្រញាប់ប្រញាល់នោះក៏រងរបួស និង មានសភាពធ្ងន់ផងដែរ។

ដូចនេះ នៅក្នុងករណីនេះលោក ខ អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវកិច្ចសន្យា ដែលវាជាកំហុសជនរងគ្រោះដែលបុរសនោះបានដើរឆ្លងផ្លូវដោយបំពានភ្លើងសញ្ញាអ្នកថ្មើរជើងទាំងប្រញាប់ប្រញាល់ ដូចនេះរាល់ការខូចខាតគឺកំហុសជនរងគ្រោះជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ក៏ប៉ុន្តែប្រសិនបើក្នុងករណីវាជាកំហុសជនរងគ្រោះផង និងលោក ខ ផង នោះរាល់ការខូចខាតត្រូវបែងចែកទៅតាមភាពធ្ងន់ស្រាលនៃកំហុសរបស់ម្នាក់ៗ។

២.៣. អំពើតតិយជន

អំពើតតិយជនជាអំពើរបស់បុគ្គលណាក្រៅពីជនរងគ្រោះនិងចុងចំលើយ បង្កើតបានជាព្រឹត្តិការណ៍មិនអាចទប់ទល់ឈ្នះបាន ហើយមិនអាចប៉ាន់ស្មានដឹងជាមុនបាន ដែលជាហេតុធ្វើអោយចុងចម្លើយរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ។

ឧទាហរណ៍ ៖ លោក ក បានចុះកិច្ចសន្យាទិញទូរទស្សន៍ពីហាងរបស់លោក ខ នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៦។ ដោយលោក ខ បានសន្យានឹងប្រគល់ទូរទស្សន៍ទៅអោយលោក ក នៅថ្ងៃទី ៣ ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៦ នៅពេលទូរទស្សន៍នោះបានដឹកមកដល់ហាងរបស់គាត់។ នៅថ្ងៃទី ២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៦ ទូរទស្សន៍នោះបានដឹកមកដល់ហាងរបស់គាត់ ។ បន្ទាប់ពីទូរទស្សន៍នោះបានដឹកមកដល់ហាងរបស់លោក ខ មានបុគ្គលិកផ្នែកសំអាតនៅក្នុងហាងរបស់លោក ខ បានធ្វើអោយធ្លាក់ទូរទស្សន៍នោះដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យារវាងលោក ក និង លោក ខ ក្នុងអំឡុងពេលបុគ្គលិកនោះបានសំអាតហាងនៅបរិវេនទីតាំងស្តុកទុកឥវ៉ាន់ដែលមានម្ចាស់ ដូចនេះ នៅក្នុងករណីនេះវាជាអំពើតតិយជនដែលជាបុគ្គលិកសំអាតនៅក្នុងហាងរបស់លោក ខ ដែល ជាព្រឹត្តិការណ៍មិនអាចប៉ាន់ស្មានដឹងជាមុន ហើយលោក ខ អាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវកិច្ចសន្យា។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមការស្រាវជ្រាវនិងបកស្រាយខាងលើ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថានៅក្នុងទំនាក់ទំនងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់។ កិច្ចសន្យាមានច្រើនប្រភេទ និង ច្រើនទម្រង់ ក៏ប៉ុន្តែកិច្ចសន្យានីមួយៗវាផ្អែកទៅលើកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានោះ កិច្ចសន្យានីមួយៗមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីគ្នាជាច្រើនចំណុច ជាពិសេសនោះគឺលក្ខណៈគ្រឹះខ្លះ និងលក្ខណៈទម្រង់មួយចំនួន ។ ចំពោះលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ ទោះបីជាកិច្ចសន្យាកើតចេញពីការព្រមព្រៀងក៏ពិតមែនក៏ដោយក៏កិច្ចសន្យាមិនអាចបង្កើតឡើងបានដែរ ប្រសិនបើបុគ្គល ឬ ភាគីដែលជាប្រធាននៃកិច្ចសន្យាជាជនដែលត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាពទទួលសិទ្ធិជាអាទិ៍ ដោយយោងទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ជនដែលត្រូវបានច្បាប់កម្រិតសមត្ថភាពមួយចំនួនទៀតគឺមានដូចជា អនីតិជន ជនដែលស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ និង ជនដែលស្ថិតនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ ជនទាំងនេះអាចធ្វើសកម្មភាពក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាបានលុះត្រាតែមានការយល់ព្រមពីអាណាព្យាបាល ហិតូបត្ថម្ភកៈ និងអាណាព្យាបាលទូទៅ ទើបគាត់អាចធ្វើសកម្មភាពបានដោយស្របច្បាប់និងធ្វើឱ្យកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព ។

ដើម្បីបង្កើតកិច្ចសន្យាបាន ហើយស្របទៅនឹងច្បាប់ កិច្ចសន្យានោះត្រូវមានការព្រមព្រៀងរវាង គូភាគីទាំងពីរដោយសុច្ចរិត និង ស្មោះត្រង់ ពោលគឺ សំណើ និង ស្វីការត្រូវគ្នា។ ក្រោយពីបង្កើតកិច្ចសន្យាឡើងហើយភាគីទាំងពីរបានជាប់នូវចំណងគតិយុត្តរវាងគ្នាគឺបំពេញកាតព្វកិច្ចឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ដែលភាគីម្ខាងទទួលបានសិទ្ធិ និង ផលប្រយោជន៍ពីកិច្ចសន្យា ហើយភាគីម្ខាងទៀតជាអ្នកទទួលបន្ទុកដើម្បីបំពេញកាតព្វកិច្ចទៅឱ្យភាគីម្ខាងទៀត ។ ការបំពេញកាតព្វកិច្ចឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងគូភាគីទាំងពីរត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាដោយមានចែងអំពីខលក្ខខណ្ឌនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះ ហើយភាគីទាំងពីរចាប់ផ្តើមអនុវត្តកាតព្វកិច្ចចាប់តាំងពីពេលបង្កើតកិច្ចសន្យានោះឡើង និង មានការកំណត់អំពីថិរវេលាដើម្បីបញ្ចប់នូវកិច្ចសន្យានោះនៅកាលបរិច្ឆេទណាមួយ ។

ការរំលាយកិច្ចសន្យាអាចត្រូវបានរំលាយតាមមធ្យោបាយជាច្រើនដែលក្នុងនោះអាចមានជាការរំលាយតាមរយៈការកំណត់ដោយច្បាប់ ការរំលាយតាមកិច្ចសន្យា និង ដោយការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី។ ផ្ទុយទៅវិញប្រសិនបើភាគីមិនអាចរំលាយតាមកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុថាមិនបានកំណត់ជាមុន និង ការមិនយល់ព្រមពីភាគីម្ខាងទៀតទេ នោះភាគីដែលមានសិទ្ធិរំលាយអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានតាមរយៈច្បាប់កំណត់គឺធ្វើតាមបញ្ញត្តិច្បាប់សារធាតុក្រមរដ្ឋប្បវេណីដោយលើកឡើងអំពីលក្ខខណ្ឌដែលត្រូវបានបំពេញដូចជាប្រភេទកិច្ចសន្យា

អញ្ញមញ្ញ និង ភាគីម្ខាងទៀតបានបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។

ការរំលាយកិច្ចសន្យាមិនត្រឹមតែមានអានុភាពចំពោះភាគីតែប៉ុណ្ណោះទេ ពោលគឺមានអានុភាពចំពោះតតិយជនផងដែរ ត្រង់ចំណុចនេះវាគឺជាគោលបំណងក្នុងការការពារស្ថិរភាពជំនួញរបស់តតិយជនដែលត្រឹមត្រូវមិនឱ្យស្ថិតក្នុងស្ថានភាពមួយដែលអស្ថិរភាព ដែលរំលត់នូវការព្រួយបារម្ភទាំងឡាយរបស់តតិយជនត្រឹមត្រូវផងដែរ មិនមែនគ្រប់តតិយជនសុទ្ធតែត្រូវបានការពារទាំងអស់នោះទេ លុះត្រាតែតតិយជននោះមានភាពត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់តតិយជនដែលមានផលប្រយោជន៍ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់នឹងត្រូវទទួលបាននូវការការពារ ។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

ក្រោយពីបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវតាក់តែងអត្ថបទសារណាមួយនេះ ក្រោមប្រធានបទមួយដែលមានចំណងជើងថា " **របបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា** " រួចមកយើងខ្ញុំបានយល់ឃើញថា កិច្ចសន្យា គឺពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ចំពោះជីវភាពរស់នៅប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់យើងគ្រប់រូប ។ ប្រសិនបើយើងមិនបានធ្វើការសិក្សាស្វែងយល់កិច្ចសន្យាបានជាក់ច្បាស់នោះទេ ប្រាកដណាស់យើងនឹងជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈមជាច្រើននៅក្នុងការប្រកបរបររកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិត ។ ទន្ទឹងនឹងនេះប្រសិនបើយើងបានសិក្សាស្វែងយល់លម្អិតអំពីកិច្ចសន្យាឱ្យបានច្បាស់លាស់ហើយនោះ យើងមុខតែនឹងអាចជៀសផុតអំពីហានិភ័យ និង បញ្ហាប្រឈមនានានៃការបង្កើតកិច្ចសន្យា និង ការរំលាយកិច្ចសន្យា ។

ស្របពេលដែលសង្គមជាតិកម្ពុជាយើងនាពេលបច្ចុប្បន្នមានសន្តិភាព ស្ថេរភាពសង្គម និង មានការអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងជឿនលឿនដើរទៅមុខគ្រប់វិស័យ រួមមាន វិស័យការងារ វិស័យឧស្សាហកម្ម វិស័យពាណិជ្ជកម្ម និង វិស័យផ្សេងៗទៀត បានធ្វើឱ្យប្រទេសយើងមានការរីកចម្រើនលូតលាស់គ្រប់មុខគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ជាមួយនឹងការវិនិយោគទុនទាំងក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេស ហេតុនេះក្នុងនាមយើងជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមួយរូប យើងគួរគប្បីត្រូវស្វះស្វែងសិក្សាស្វែងយល់ឱ្យបានលម្អិតជាក់ច្បាស់អំពីរបបគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យាដែលក្នុងនោះរួមមានការបង្កើតកិច្ចសន្យា ការរំលាយកិច្ចសន្យា និង លក្ខខណ្ឌផ្សេងៗទៀតនៃកិច្ចសន្យា -ល- ដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹងផ្នែកគតិយុត្តបន្ថែមទៀតនៅក្នុងការការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនពីបុគ្គលឆ្លៀតឱកាសនានា និង ដើម្បីបំពេញតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនអោយកើតទៅជាប្រយោជន៍ក្នុងការដាក់ទុនវិនិយោគប្រកបមុខរបររកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតរបស់យើងផ្ទាល់ខ្លួនក៏ដូចជាក្រុមគ្រួសាររបស់យើងបន្ថែមទៀត ។

ជាចុងក្រោយយើងខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា ប្រធានបទស្រាវជ្រាវបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្រមួយនេះនឹងចូលរួមចំណែកលើកកម្ពស់ដ៏ប្រសើរលើការតាក់តែងចងក្រង ការវិភាគ និង ការសិក្សាស្រាវជ្រាវជុំវិញទិដ្ឋភាពគតិយុត្តនៃកិច្ចសន្យា និង ទិដ្ឋភាពគតិយុត្តដទៃផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងសង្គមនីតិរដ្ឋកម្ពុជាយើង អោយកាន់តែមានភាពជឿនលឿន និង ការអភិវឌ្ឍន៍ឈានឆ្ពោះទៅមុខទៅរកវិវឌ្ឍនភាព និង និរន្តភាពបន្ថែមទៀតឥតឈប់ឥតឈរជាតរៀងទៅ ។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត និង ច្បាប់

- អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនឆ្នាំ ១៩៦៩ ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា
- ក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ចុះថ្ងៃទី ០៨ ធ្នូ ២០០៧
- ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, លេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១, ចុះថ្ងៃទី ០៦ កក្កដា ២០០៦
- ក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ក្រ.ច ស្តីពីកិច្ចសន្យា និង ការទទួលខុសត្រូវក្រៅកិច្ចសន្យា, ចុះថ្ងៃទី ២៨ តុលា ១៩៨៨

សៀវភៅ

- ច្បាប់កិច្ចសន្យា រៀបរៀងដោយមេធាវី ជ្រាវ ឈុនឡេង ឆ្នាំ ២០១៩
- កិច្ចសន្យាពិសេស រៀបរៀងដោយមេធាវី ជ្រាវ ឈុនឡេង ឆ្នាំ ២០១៩
- នីតិកិច្ចសន្យា នីតិកាតព្វកិច្ច រៀបរៀងដោយសាស្ត្រាចារ្យ ជិន វណ្ណារ៉ា
- កិច្ចសន្យាពិសេស រៀបរៀងដោយសាស្ត្រាចារ្យ ឆាយ ហុង
- អត្ថបទស្តីពីលក្ខខណ្ឌសុពលភាព និង ការរំលាយកិច្ចសន្យា រៀបរៀងដោយលោក ជួប បិតបេរឫទ្ធិ
- ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបណ្តុះបណ្តាលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ភ្នំពេញ ៖ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៧, សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ ១ ដល់ ភាគ ៣
- គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភ្នំពេញ ៖ ក្រសួងយុត្តិធម៌ ២០០៩-២០១០, សេចក្តីកំណត់ចំពោះមាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ភាគ១ ដល់ ភាគ៦
- ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ មេធាវី ស៊្វីន អ៊ែម អូស្មែរមីឡឺរ៍(បោះពុម្ពលើកទី២)៖ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០

ឧបសម្ព័ន្ធ

គំរូកិច្ចសន្យាព្រមព្រៀងជួលដី

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចសន្យាព្រមព្រៀងជួលដី

កិច្ចព្រមព្រៀងជួលនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងរវាង:

១- លោក……………………កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ……………………និងភរិយាឈ្មោះ……………………កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ……………………មានអាស័យដ្ឋានលេខ…………ផ្លូវលេខ…………សង្កាត់……………………ខណ្ឌ……………………ខេត្ត……………………

ជាម្ចាស់ដី ដែលមានទីតាំង ស្ថិតនៅ……(ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ហៅកាត់ថា **ភាគី"ក"**) ។

និង

២- លោក……………………ភេទ…………

កើតនៅថ្ងៃទី………ខែ………ឆ្នាំ………កាន់លិខិតឆ្លងដែនលេខ……………………មានអាស័យដ្ឋានលេខ…………ផ្លូវ…………សង្កាត់……………………ខណ្ឌ……………………ខេត្ត……………………

ជាអ្នកជួលដី (ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ហៅកាត់ថា **ភាគី"ខ"**) ។

ភាគី"ក" និងភាគី"ខ" បានព្រមព្រៀងគ្នាតាមប្រការ និងលក្ខខណ្ឌដូចតទៅ:

ប្រការ១: **កិច្ចព្រមព្រៀងជួល**

ភាគី"ក" យល់ព្រមជួលដី អោយ **ភាគី"ខ"** ក្នុងរយៈពេល……………ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី…………ខែ…………ឆ្នាំ…………រហូតដល់ថ្ងៃទី…………ខែ…………ឆ្នាំ…………(តទៅនេះហៅកាត់ថា **"រយៈពេលជួល"**) ។

ប្រការ២: **ថ្លៃឈ្នួលប្រចាំខែ**

ថ្លៃឈ្នួលប្រចាំខែគឺ……………USD (……………………ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយខែ) ក្នុងរយៈពេលជួល ហៅថា ប្រាក់ឈ្នួល **ភាគី"ខ"** ត្រូវបង់ប្រាក់ឈ្នួលទៅអោយ **ភាគី"ក"** នៃដើមខែនីមួយៗនៅរៀងរាល់ខែដោយចន្លោះពីថ្ងៃទី ០១ ដល់ថ្ងៃទី ០៧ នៃដើមខែនីមួយៗ ។ ប្រសិនបើ **ភាគី"ខ"** ខកខានមិនបានបង់ប្រាក់ឈ្នួលទៅតាមកិច្ចសន្យានេះទេ ប្រាក់កក់ នឹងត្រូវទុកជាអសារបង់ ហើយចំពោះកិច្ចសន្យាជួលដី ត្រូវទុកជាមោឃៈដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។

ប្រការ៣: **ប្រាក់កក់**

ភាគី "ខ" បានយល់ព្រមបង់ប្រាក់កក់ជូនទៅ **ភាគី "ក"** ចំនួន ________USD (________________ដុល្លារអាមេរិក) ស្មើនឹងប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែ ____ខែ ចាប់ពីពេលនេះតទៅហៅកាត់ថា ប្រាក់កក់ ប្រសិនបើ **ភាគី "ខ"** បញ្ចប់កិច្ចសន្យាជួលមុនកាលកំណត់ជួលនេះ ប្រាក់កក់ត្រូវទុកជាអសារបង់របស់ **ភាគី "ក"** ។ ប៉ុន្តែក្រោយពេលផុតកំណត់រយៈពេលជួល **ភាគី "ក"** ត្រូវបង្វិលប្រាក់កក់ជូន **ភាគី "ខ"** វិញគ្រប់ចំនួន ។

ប្រការ៤: **ការលក់ដី ឬផ្ទះ**

ប្រសិនបើ **ភាគី "ក"** ធ្វើការលក់ដីខាងលើនេះទៅអោយភាគីណា ឬ ក្រុមហ៊ុនណាមួយផ្សេងនោះ **ភាគី "ក"** និងម្ចាស់កម្មសិទ្ធិថ្មីត្រូវរក្សា និងគោរពតាមគ្រប់លក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាជួលនៅដដែល រហូតដល់ពេលផុតកំណត់នៃកិច្ចសន្យាជួល ។ **ភាគី "ខ"** មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតិអោយធ្វើការផ្ទេរ ឬ ជួលបន្តដីនេះទៅអោយភាគីទី៣ បានឡើយ ។ (អាចជួលបាន) ត្រូវតែជូនដំណឹង និងមានការឯកភាពយល់ព្រមពីសំណាក់ **ភាគី "ក"** ជាមុនសិន ។

ប្រការ៥: **លើប្រាក់ពន្ធ ទឹក ភ្លើង និងសេវាកម្មផ្សេងៗ**

ភាគី "ខ" ត្រូវទទួលខុសត្រូវថ្លៃប្រើប្រាស់ ទឹក ភ្លើងអគ្គិសនី សំរាម ទូរស័ព្ទ ទូរទស្សន៍ខ្សែកាប និងការបង់ពន្ធធ្វើអាជីវកម្មនៅលើដីនេះ ។ល។ តាមច្បាប់រដ្ឋដែលបានកំណត់អោយបង់ និងតាមវិក័យប័ត្រដែលក្រុមហ៊ុននីមួយៗបានផ្តល់អោយ ក្នុងកំឡុងពេលនៅកិច្ចសន្យាជួល ។ ប្រសិនបើវិក័យប័ត្រដែលមិនបានបង់ និងត្រូវកាត់យកពីប្រាក់កក់នៅពេលផុតកំណត់រយៈពេលជួល ។

ប្រការ៦: **សុវត្ថិភាពសង្គម និងការថែទាំ**

ភាគី "ខ" ត្រូវជួយថែទាំដីនេះក្នុងលក្ខណៈល្អត្រឹមត្រូវ និងមានអនាម័យក្នុងកំឡុងពេលជួល ហើយ **ភាគី "ខ"** មិនត្រូវប្រើប្រាស់ដីនេះ ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពផ្ទុយ និងច្បាប់ ឬខុសច្បាប់ផ្សេងៗ ឡើយ ដូចជា: ជួញដូរគ្រឿងញៀន. បើកបន. ឬផ្ទុកអាវុធ ។ល។ ហើយត្រូវទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុង ចំពោះសកម្មភាពរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ករណីអគ្គិភ័យ និងការបង្កជំលោះជាមួយអ្នកជិតខាង និងការបាត់បង់ដែលបង្កឡើងដោយការធ្វេសប្រហែសរបស់ **ភាគី "ខ"** នោះ ជាបន្ទុករបស់ **ភាគី "ខ"** ក្នុងការសងការខូចខាត ។

ប្រការ៧: **ការយល់អំពីកិច្ចសន្យាជួល**

កិច្ចសន្យានេះត្រូវធ្វើឡើងចំនួន ០៣ច្បាប់ ដែលមានខ្លឹមសារ និងសុពលភាពស្មើគ្នា ។ ភាគីទាំងពីរបាន អានគ្រប់ខ្លឹមសារ និងលក្ខខណ្ឌក្នុងកិច្ចសន្យានេះ ហើយភាគីនីមួយៗ ត្រូវគោរពគ្រប់ប្រការតាម លក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យានេះ ។ ប្រសិនបើភាគីណាមួយប្រព្រឹត្តបទល្មើស និងកិច្ចសន្យានេះ ភាគីនោះត្រូវ ទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហើយកិច្ចសន្យានេះ ភាគីនីមួយៗរក្សាទុក ម្នាក់មួយច្បាប់ និងសាក្សីមួយច្បាប់ និងយល់ព្រមផ្តិតមេដៃស្តាំទុកជាភស្តុតាង ។

ធ្វើនៅ. ថ្ងៃទី ______ ខែ______ ឆ្នាំ ________

ស្នាមមេដៃភាគី "ខ" **សាក្សី** **ស្នាមមេដៃភាគី "ក"**

<u>គំរូកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះ</u>

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

***

<u>កិច្ចសន្យាជួលផ្ទះ</u>

<u>ភាគីម្ចាស់ផ្ទះ:</u> យោងទៅលើកិច្ចសន្យានេះលោក......................ភេទ...........អាយុ..........ជនជាតិ...............

កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ.................... ជាម្ចាស់ ផ្ទះលេខ........... ផ្លូវលេខ

..................................សង្កាត់..

ខណ្ឌ...........................រាជធានីភ្នំពេញ (ដែលហៅថាភាគី "ក") បានព្រមព្រៀងជួលផ្ទះលេខ

.... ផ្លូវលេខ .... សង្កាត់ ....

ខណ្ឌ...រាជធានីភ្នំពេញ ដែលហៅថា "ផ្ទះជួល" ទៅអោយ :

<u>ភាគីអ្នកជួល:</u> .... ភេទ ....សញ្ជាតិ .... មុខរបរ ....

កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ.................... ....ដែលហៅថាភាគី "ខ" ។

ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការជួលផ្ទះខាងលើដោយគោរពតាមលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម:

<u>ប្រការ១:</u> **រយៈពេលនៃកិច្ចសន្យាជួល**

រយៈពេលនៃកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះនេះមានចំនួន...................ឆ្នាំ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃទី .... ខែ .... ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ ថ្ងៃទី .... ខែ .... ឆ្នាំ២០១៣ ក្នុងតំលៃឈ្នួលមួយខែចំនួន ....ដុល្លារ (...ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក) ដោយមិនបញ្ចូលថ្លៃ ប្រើប្រាស់ទឹក ភ្លើង ទូរសព្ទ ខ្សែកាប អ៊ិនធឺណែតរបស់ភាគី "ខ" ឡើយ ។

<u>ប្រការ២:</u> **ការបង់ប្រាក់**

-ភាគី "ខ" នឹងបង់ប្រាក់កក់ទៅអោយភាគី "ក" សំរាប់រយៈពេល០........ខែទុកតំកល់ចុងក្រោយ

នៃកិច្ចសន្យា នេះចំនួន..................ដុល្លារ (..ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក)

ប្រាក់ដំកល់នេះភាគី "ក" នឹងប្រគល់ជូនវិញនៅចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចសន្យា ។

-ប្រាក់បង់មុនចំនួន០......ខែសំរាប់ការស្នាក់នៅដំបូងដែលមានចំនួន................ដុល្លារ(........................

....ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក) គឺគិតចាប់ពី ថ្ងៃទី .... ខែ .... ឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ ថ្ងៃទី ....ខែ .... ឆ្នាំ ២០១៣ គឺនៅពេលចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យាជួលផ្ទះនេះ ។

-ការបង់ប្រាក់ឈ្នួលផ្ទះបន្ទាប់គឺនៅថ្ងៃទី .... ខែ ....ឆ្នាំ ២០១៣ និង រៀងរាល់ ថ្ងៃទី ....នៃខែនិមួយៗ មិនអោយហួសពីមួយសប្តាហ៍ឡើយ ។

ប្រការ៣: **ការបញ្ចប់កិច្ចសន្យាជួល**

ក) កិច្ចសន្យានេះនឹងបញ្ចប់ដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅថ្ងៃ ទី .... ខែ ....ឆ្នាំ ២០១៣ ។

ខ) កិច្ចសន្យានេះនឹងពិភាក្សាឡើងវិញដោយភាគីទាំងពីរគឺភាគី "ក" និង ភាគី "ខ" ថាត្រូវជួលបន្តឬក៏បញ្ចប់កិច្ចសន្យា ។

គ) ក្នុងរយៈពេលនៃកិច្ចសន្យានេះភាគីទាំងពីរមិនមានសិទ្ធិបញ្ចប់កិច្ចសន្យានេះមុនពេលកំណត់បានទេ

ក្នុងករណីភាគី "ខ" បញ្ចប់កិច្ចសន្យានេះមុនពេលកំណត់នោះប្រាក់កក់ដំកល់មួយខែនឹងមិនប្រគល់ជូន

ភាគី "ខ" វិញឡើយប៉ុន្តែប្រសិនបើភាគី "ក" មានបំណងចង់បញ្ចប់កិច្ចសន្យានេះមុនពេលកំណត់វិញ

ភាគី "ក" ត្រូវប្រគល់ប្រាក់កក់ដំកល់..........................ខែទៅអោយភាគី "ខ" វិញហើយត្រូវបង់ថ្លៃសងជំងឺចិត្តចំនួន០.....................ខែបន្ថែមទៀតទៅអោយភាគី "ខ" ។

ឃ) ក្នុងរយៈពេលនៃកិច្ចសន្យានេះភាគី "ខ" អាចមានសិទ្ធិបញ្ឈប់ការជួលផ្ទះនេះមុនពេលកំណត់ដោយជូនដំណឹង ជាលាយល័ក្ខអក្សរចំនួន៣០ថ្ងៃជាមុន ប៉ុន្តែប្រាក់កក់ជាកល់ចំនួន...........ខែនឹងមិនប្រគល់ជូនភាគី "ខ" វិញទេ ។

<u>ប្រការ៤:</u> ភាគី "ក" ត្រូវធានាប្រព័ន្ធអគ្គិសនី និងបណ្តាញទឹកគ្រប់គ្រាន់ ប្រព័ន្ធអគ្គិសនី ត្រូវតែមានលក្ខណៈល្អ សំរាប់ការប្រើប្រាស់នៅក្នុងផ្ទះជូនដល់ភាគី "ខ" ប្រើប្រាស់ប៉ុន្តែរាល់ការប្រើប្រាស់ (អគ្គិសនី, ទឹក និង អនាម័យ) គឺភាគី "ខ" ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ដោយចាប់ ពីថ្ងៃទី ....ខែ ....ឆ្នាំ .... នេះតទៅ ។

ចំណាំ:

-ភ្លើងថ្លៃ ....រៀល ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង

-ទឹកថ្លៃ ....

-ខ្សែកាបថ្លៃ ....ដុល្លារ ក្នុងមួយខែ

<u>ប្រការ៥:</u> រាល់ការរុះរើកែលំអរផ្ទះ ដោយ ប្រការណាមួយដែលធ្វើឡើងដោយភាគី "ខ" ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីភាគី "ក" និងមានការឯកភាពជាមុនសិន ។

<u>ប្រការ៦:</u> ភាគី "ខ" មិនអាចប្រើប្រាស់ផ្ទះនេះជាឃ្លាំងជំនួញឬការិយាល័យខុសច្បាប់ឬជាគណៈបក្សនយោបាយ

ឡើយ ។

<u>ប្រការ៧:</u> ភាគី "ខ" ពុំមានសិទ្ធិជួលផ្ទះនេះទៅអោយភាគីទី ៣ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតិពីភាគី "ក" បានឡើយ ។

<u>ប្រការ៨:</u> **ការតុបតែងនិងការថែរក្សា**

ក) ផ្ទះនេះបានតុបតែងដោយម្ចាស់ផ្ទះយោងទៅតាមបញ្ជីសំភារៈ ។

ខ) ភាគី "ខ" ធានាក្នុងការថែរក្សាដោយខ្លួនឯងក្នុងរយៈពេលជួលនេះ និងត្រូវធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ថែរក្សា និងជួសជុលសំភារៈបរិក្ខារផ្សេងៗដែលបានផ្តល់ជូន ។

គ) នៅថ្ងៃចប់កិច្ចសន្យាភាគី "ខ" ត្រូវប្រគល់ជូនវិញនូវសំភារៈដែលបានផ្តល់ទៅតាមបញ្ជីសំភារៈក្នុងលក្ខណៈល្អ ។

ឃ) ភាគី "ខ" ត្រូវធ្វើការជួសជុលឡើងវិញ នូវរាល់ការខូចខាតចំពោះបរិក្ខារទាំងឡាយណាដែលបានផ្តល់ជូនដោយភាគី "ក" ដោយការខូចខាតបាក់បែកនោះមិនបណ្តាលមកពីការសឹករិចរឹល, ខូចខាតដោយគ្រោះ ធម្មជាតិ ។

ប្រការ៩: ភាគី "ក" ត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការបង់ពន្ធទាំងឡាយដែលទាក់ទងទៅការជួលផ្ទះនេះចំណែកពន្ធលើអាជីវកម្មផ្សេងៗវិញ ជាបន្ទុករបស់ភាគី "ខ" ។

ប្រការ១០: ភាគី "ខ" មិនត្រូវបង្កអោយមានភាពរំខានដល់អ្នកជិតខាង ។

ប្រការ១១: ភាគីទាំងពីរត្រូវគោរពទៅតាមលក្ខខ័ណ្ឌនិងរាល់ប្រការនៃកិច្ចសន្យាខាងលើ ។

ប្រសិនបើភាគីណាមួយអនុវត្តខុសពីកិច្ចសន្យាខាងលើនេះត្រូវទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងចំពោះមុខច្បាប់ ។ កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងជាបួនច្បាប់ ពីរច្បាប់ជាភាសាខ្មែរ និង ពីរច្បាប់ទៀតជាភាសា អង់គ្លេស ដែលមានតំលៃស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី......ខែ......ឆ្នាំ ២០១៣

ហត្ថលេខា (ឬស្នាមមេដៃ) ភាគី "ក" ហត្ថលេខា (ឬស្នាមមេដៃ) ភាគី "ខ"

សាក្សី សាក្សី

គំរូកិច្ចសន្យាលក់-ទិញដី-ផ្ទះ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចសន្យាលក់_ទិញដី_ផ្ទះ

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ...............................អាយុ...........ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ............. ចុះថ្ងៃទី..........ខែ..........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់......................ស្រុក/ខណ្ឌ......................ខេត្ត/ក្រុង...................... ហៅកាត់ថា **ភាគី"ក" ជាអ្នកទិញ** .... ។

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ...............................អាយុ...........ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ............. ចុះថ្ងៃទី..........ខែ..........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់......................ស្រុក/ខណ្ឌ......................ខេត្ត/ក្រុង...................... ហៅកាត់ថា **ភាគី"ខ" ជាអ្នកលក់** ....។

ភាគី"ក" និងភាគី"ខ" បានព្រមព្រៀងចុះកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ តាមប្រការដូចខាងក្រោម:

<u>ប្រការ១:</u> អចលនទ្រព្យ ដី ឬផ្ទះ

បណ្ណសំគាល់សិទ្ធិកាន់កាប់អចលនទ្រព្យលេខ..................................ចុះថ្ងៃទី.........ខែ.........ឆ្នាំ........... ចេញ ដោយស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច.. ។

<u>ប្រការ២:</u> អំពីតម្លៃអចលនទ្រព្យ និងការទូទាត់

ភាគីទាំងពីរបានឯកភាពលើតម្លៃអចលនទ្រព្យ គឺ.....................ដុល្លារ (...) ដែលត្រូវទូទាត់តាមរយ: តាមសាច់ប្រាក់សុទ្ធ នៅពេលដែល ភាគី"ខ" រៀបចំឯកសាររួចរាល់ផ្តល់ឱ្យភាគី"ក" ចុះថ្ងៃទី.........ខែ.............ឆ្នាំ.............. ។

<u>ប្រការ៣:</u> ការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ខ"

ត្រូវបំពេញបែបបទលើឯកសារ (កាត់ឈ្មោះ) នៃអចលនទ្រព្យនេះប្រគល់ឱ្យភាគី"ក" ដោយថ្លៃចំណាយ នៃសេវា ក្នុងកាត់ឈ្មោះនេះជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ខ" ។

<u>ប្រការ៤:</u> ការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ក"

ភាគី"ក" មានសិទ្ធិកាន់កាប់ឯកសារទៅដើរបញ្ជីលក់-ទិញ នៅគ្រប់ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ។

ប្រការ៥: កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងជាភាសាខ្មែរចំនួន ០៤ច្បាប់ សម្រាប់ភាគី "ក" និងភាគី "ខ" រក្សាទុកចំនួន ០១ច្បាប់ម្នាក់ មេធាវី ០១ច្បាប់ និងតំកល់ទុកនៅឃុំ/សង្កាត់ចំនួន ០១ច្បាប់ ។

ប្រការ៦: កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងរវាងភាគី "ក" និងភាគី "ខ" ដោយគ្មានការបង្ខិតបង្ខំពីភាគីណាមួយឡើយ ហើយកិច្ចសន្យានេះមានសុពលភាពនៅពេលដែលចុះហត្ថលេខា និងផ្តិតស្នាមមេដៃស្តាំ ជាភស្តុតាង ។

ធ្វើនៅ................. ថ្ងៃទី..........ខែ...........ឆ្នាំ.............

ភាគី "ខ"	**សាក្សីភាគី "ខ"**	**សាក្សីភាគី "ក"**	**ភាគី "ក"**
ឈ្មោះ...........................	ឈ្មោះ...........................	ឈ្មោះ...........................	ឈ្មោះ...........................

លេខ:...................

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា ស្នាមមេដៃស្តាំទាំងអស់តាមឈ្មោះរៀងគ្នាខាងលើ ពិតជាបានផ្តិតនៅចំពោះមុខយើងជាមេឃុំ/ចៅសង្កាត់ តាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ...............ថ្ងៃទី............ខែ............ឆ្នាំ..........

មេឃុំ/ចៅសង្កាត់ ....

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា

ភាគីទាំងពីរបានផ្តិតមេដៃស្តាំ ចំពោះមុខមេធាវីប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ.............ថ្ងៃទី..........ខែ...........ឆ្នាំ..........

មេធាវី

<u>គំរូលិខិតរំលឹកដាស់តឿន</u>

លិខិតរំលឹកដាស់តឿន　　　　　　　　　　　　រៀបរៀងដោយ លោក ស៊ុនហៀង ម៉េងឈីម

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

<u>លិខិតរំលឹកដាស់តឿន</u>

ខ្ញុំ .... ជាប្រធានក្រុមហ៊ុន.............................. មានទីតាំងអាគារលេខ:.........ផ្លូវលេខ:............សង្កាត់.....................ខណ្ឌ.....................រាជធានីភ្នំពេញ ។ លេខទូរស័ព្ទ.......................

<u>គោរពជូន</u>

លោក .... **និងភរិយា** ....

<u>មេត្តាជ្រាប</u> ។

<u>កម្មវត្ថុ</u>: សុំរំលឹកអំពីការបង់ការប្រាក់ ។

<u>យោង</u>: - កិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ ចុះថ្ងៃទី...... ខែ......... ឆ្នាំ............ ។

- កិច្ចសន្យាបង្កើតសិទ្ធិលើការបញ្ចាំ ចុះថ្ងៃទី......... ខែ......... ឆ្នាំ............ ។

- លិខិតប្រគល់-ទទួលប្រាក់ ចុះថ្ងៃទី......... ខែ......... ឆ្នាំ............ ។

តមតាមកម្មវត្ថុ និងយោងខាងលើ ខ្ញុំមានកិត្តយសសូមជម្រាបជូនលោក .... និងភរិយា .... ជ្រាបថា: កាលពីថ្ងៃទី...... ខែ...... ឆ្នាំ......... **លោក និងភរិយា**បានចុះកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ ជាមួយនឹងខ្ញុំនូវចំនួនទឹកប្រាក់សរុប.................USD(............**ដុល្លារអាមេរិក**) ដោយសន្យាបង់ការប្រាក់ក្នុង១(មួយ)ខែ............USD(.................**ដុល្លារអាមេរិក**) អោយបានទៀងទាត់ជូនខ្ញុំ គឺនៅចន្លោះថ្ងៃទី០១ ដល់ថ្ងៃទី០៣នៃខែនីមួយៗ ។ នៅថ្ងៃទី...... ខែ... ឆ្នាំ២០១៦ **លោក និងភរិយា**បានបំពេញកាតព្វកិច្ចតាមការកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែខែបន្តបន្ទាប់រហូតមកដល់ថ្ងៃទី......ខែ......... ឆ្នាំ២០១៦នេះ **លោក និងភរិយា**មិនទាន់បានបំពេញកាតព្វកិច្ចដូចមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគនូវឡើយទេ ។

អាស្រ័យហេតុដូចបានជម្រាបជូនខាងលើ សូមលោក និងភរិយា មេត្តាជ្រាបជាពត៌មាន និងមកទូទាត់ប្រាក់តាមកាតព្វកិច្ចដូចមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាតាមការកំណត់ នៅក្រុមហ៊ុន...........ដែលមានអាស័យដ្ឋានអាគារលេខ:...... ផ្លូវ...... សង្កាត់.............. ខណ្ឌ........... រាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងរយ:ពេល........... ចាប់ពីថ្ងៃទទួលលិខិតជូនដំណឹងនេះ ។

ខ្ញុំសង្ឃឹមថា ក្រោយពីបានទទួលនូវលិខិតនេះហើយ លោក និងភរិយា ពិតជាចូលរួមសហការបំពេញកាតព្វកិច្ចយ៉ាងល្អប្រសើរជាមួយយើងខ្ញុំ ។

រាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី ......ខែ ...... ឆ្នាំ ២០១៦

ហត្ថលេខា និងត្រា

<u>គំរូលិខិតប្រគល់និងទទួលប្រាក់</u>

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

<u>លិខិតប្រគល់និងទទួលប្រាក់</u>

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ...........................អាយុ.........ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ.................. ចុះថ្ងៃទី........ខែ..........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់.....................ស្រុក/ខណ្ឌ.....................ខេត្ត/ក្រុង...................... ។

បានទទួលប្រាក់ចំនួន......................ដុល្លារ (...) នៅថ្ងៃទី............ ខែ............ឆ្នាំ............. ។

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ..............................អាយុ...........ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ............. ចុះថ្ងៃទី..........ខែ.........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់.....................ស្រុក/ខណ្ឌ...................ខេត្ត/ក្រុង...................... ។

ក្រែងពុំពិតប្រាកដយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ សូមផ្ដិតមេដៃស្ដាំទុកជាភស្តុតាងតាមផ្លូវច្បាប់ ។

ធ្វើនៅ..............ថ្ងៃទី.........ខែ..........ឆ្នាំ២០.......

ស្នាមមេដៃស្ដាំអ្នកទទួលប្រាក់ សាក្សីអ្នកទទួលប្រាក់ សាក្សីអ្នកប្រគល់ប្រាក់ ស្នាមមេដៃស្ដាំអ្នកប្រគល់ប្រាក់

ឈ្មោះ.......................... ឈ្មោះ.......................... ឈ្មោះ.......................... ឈ្មោះ..........................

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា

ភាគីទាំងពីរបានផ្ដិតមេដៃស្ដាំ ចំពោះមុខមេធាវី

ប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ.............ថ្ងៃទី.........ខែ..........ឆ្នាំ.........

មេធាវី